

GENÇLERE PIRLANTA ÖLÇÜLER

1

Gençlere
Pırlanta
Ölçüler

- 1 -

*Gençlere
Pırlanta
Ölçüler*

1

M. Fethullah GÜLEN

Gençlere Pirlanta Ökçüler - 1

Copyright © Muştu Yayınları, 2010

Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ye aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Bu kitap yayınevimiz tarafından muhterem *M. Fethullah Gülen Hocamız*'nin eserlerinden derlenmiştir.

Editör

Aslı KAPLAN

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

Nurdoğan ÇAKMAKCI

Sayfa Düzeni

Ekrem TEZ

ISBN

978-605-5886-76-9

Yayın Numarası

451

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan A. Ş.

TS EN ISO 9001:2000

Ser No: 300-01

Sarıç Yolu Üzeri No: 7 Gazimir / İZMİR

Tel: (0232) 252 22 85

Şubat - 2010

Genel Dağıtım

Gökkuşuğı Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31

Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Muştu Yayınları

Kısıklı Mahallesi Meltem Sokak No: 5

34676 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.mustu.com

İçindekiler

İNSANLIĞIN İFTİHAR TABLOSU

PEYGAMBERİMİZİN ARKADAŞLARINA DUYDUĞU ALÂKA.....	3
EFENDİMİZ (<i>sallallâhu aleyhi ve sellem</i>) HER SAHADA ZİRVEDİR.....	10
MÛLÂYEMET VE SABIR.....	12
TEMSİL PEYGAMBERİ.....	13
BİR HADİS.....	15
EFENDİMİZ (<i>sallallâhu aleyhi ve sellem</i>).....	17
SALÂT Ü SELÂM.....	17
HELÂK OLMA MESELESİ.....	18
ORTA YOL.....	19
HZ. HATİCE VALİDEMİZ.....	21
ŞEFKAT ÂBİDESİ PEYGAMBER.....	23
PEYGAMBERLERDE ŞEFKAT BUUDU.....	24
MEDİNE'NİN GÜLÜ (<i>sallallâhu aleyhi ve sellem</i>).....	26
EFENDİMİZ (<i>sallallâhu aleyhi ve sellem</i>) MİRACA CİSMANİYETİ İLE ÇIKMIŞTIR.....	28
GÜZEL KOKU VE SADAKA.....	30
MÂRUFUN HER ÇEŞİDİ.....	31
SALÂT Ü SELÂM GETİRMEK.....	35
İSTİDATLAR MADENLER GİBİDİR.....	36

İLMÎ MEVZULAR

KÜÇÜK GÜNAHLAR.....	39
ALLAH'I GÖRMEK O'NU BİLMEK İLE ORANTILIDIR.....	41
HASSAS KONULAR.....	42
DUYGULAR YUMAĞI BİR VARLIK: İNSAN.....	43
RUH-CESET İLİŞKİSİ.....	45
CİNLER VE CİNNET.....	46
İMAN HEM NURDUR HEM KUVVETTİR.....	47
HATA İŞLEYENLERİN EN HAYIRLISI... ..	49
ŞEY TANLAR VE ONLARDAN KORUNMA.....	50
NECİSİN? NERDEN GELDİN? NEREYE GİDİYORSUN?.....	53
GÜNEŞ'E DAİR.....	56
SEBEPLERE KARŞI TAVRIMIZ.....	58
HAYAL VE TASAVVURDA İSTİKAMET.....	59
İMAN-KÜFÜR ARASI.....	62
HELÂL ŞEYLERE AŞIRI MUHABBET.....	64
İSRAF.....	67
İLGİ ZAAFI ARTIRIR.....	69
YANLIŞ İNSAN.....	69
FİTRATIN YÖNÜNÜ HAYRA ÇEVİRME.....	70
HER GÜNAHTA KÜFRE GİDEN BİR YOL VARDIR.....	71
O, ENERJİ İLE İZAH EDİLEMEZ!.....	73
HATALARIMIZ VE PERDEYİ YIRTMAMAK.....	75
GELECEĞİN DEV BİTKİLERİ.....	78
HER HASTALIĞIN DEVASI VARDIR.....	80

MELEKLERİN YARATILIŞ HİKMETLERİ.....	82
TUFAN HÂDİSESİ ÜZERİNE.....	86
AFFEDİLMİYEN GÜNAH.....	87
İSLÂM'IN EVRENSİLLİĞİ.....	88
RÜYA İLE AMEL.....	92
BİR NEBZE DE ŞEYTANDAN.....	96
KADERE DAİR YANLIŞ TELAKKİ VE DEĞERLENDİRMELER.....	111
NEFİS VE ŞEYTAN ALDATMASI.....	114
DEMAGOJİNİN ÜSTADI ŞEYTANDIR.....	117
HÜCUMÂT-I SİTTE.....	118
KUR'ÂN'DAKİ KISSALAR.....	124
KIYAMETİN KOPMASI.....	127
AKİBET ENDİŞESİ.....	128
AKIL VE İRADENİN ZAFERİ.....	133
UZAYDA CANLILAR VAR MI?.....	137
BERMUDA ŞEYTAN ÜÇGENİ.....	141
NASIL YAŞARSANIZ ÖYLE ÖLÜRSÜNÜZ.....	149
KALB KAPILARININ AÇILMASI.....	151
MÂNEVÎ TERAKKİ ADINA.....	153
İMANLA BAĞLANTI OLMADIKÇA.....	154
CEMAATTE KUVVET VARDIR.....	156
GUSÛL, CİNLER VE RUHLAR.....	157
ŞEYTAN VE İRADE ZAAFI.....	158
NASİBİ YORGUNLUK VE ZAHMET OLAN NAMAZ İNSANI.....	159
ZERREDEN KÂİNATA VE ALLAHA.....	161
RÜYA HAKİKATI.....	164

HAYVANLARIN ZİKRI.....	166
İŞE YARAYAN GÜNAH.....	167
AKIL VE KALBİN İZDİVACI.....	168
FASİT DAİRE-SALİH DAİRE.....	169
HARAMA GİRMEYE LÜZUM YOKTUR.....	170
KAVLÎ VE FİİLÎ DUA.....	171
BİN KADAR BİR BİR.....	174

SOSYAL MESELELER VE AKTUALİTE

SİHİRBAZLARIN ÖLÜMÜ.....	176
OKUMAK.....	177
TOPLUMU AYAKTA TUTAN DİNAMİKLERDEN BİR KESİT.....	178
YARINLAR BUGÜNÜN BAĞRINDA GELİŞİRLER.....	180
KİMSEYE CEVAP DEĞİLDİR.....	181
ÖNCELİKLE OKUNMASI GEREKEN ESERLER.....	182
NEFİS DAİMA KÖTÜLÜĞÜ EMREDER.....	184
HER İYİLİK BÜYÜKTÜR.....	186
PROFESYONELLİK ŞART.....	187
BAHTİYAR NESİL.....	187
ZEKÂ FARKLILIĞI.....	188
GENÇ NESİL.....	190
ARKADAŞLARIN BİRBİRİNE SAYGISI.....	192
SPOR.....	194
TELEVİZYON FANTEZİSİ.....	196
OKUMA VE OKUTMA KEYFİYETİ.....	198

İYİ ARKADAŞ.....	200
HAFIZANIN KORUNMASI.....	201
TRAFİK KURALLARI VE CEZALAR.....	202
ŞÜKÜR FABRİKASI.....	205
ZALİM CEZASIZ KALMAZ.....	205
TEMBELLİĞİ YENMELİYİZ.....	206
GÖZ NİMETİ.....	207
ESEF VERİCİ DURUMUMUZ VE KURTULUŞ YOLLARI.....	209
KAVGANIN KÜÇÜĞÜ YOKTUR.....	214
ZAMANI DEĞERLENDİRMEK.....	214
VİCDAN YALAN SÖYLEMEZ.....	215
STRES.....	216
GÜNAH.....	216
KİTAP OKUMA.....	217
ÖĞRENMEK VE YAŞAMAK.....	223
MONTAJ HAYAT OLMAZ.....	223
ÖNÜMÜZÜ KESEN DÜŞMANLAR.....	224
BİR MUHASEBE ÖRNEĞİ.....	225
İLÂHÎ AHLÂK VE BİR ÖLÇÜ.....	227
KALBİN GIDASI.....	227
GÜNAHLARA KARŞI DUYARLILIK.....	228
CİDDİYET ÜZERİNE.....	229
DÜNYA VE BİZ.....	231
CİSMANİYET MAHBESİNDE YAŞAYANLAR.....	232
MECZUPLAR.....	233
ZOR ZAMANLARDA İNSAN.....	235

TÜRKÇE.....	235
SİYASET VE BİZ.....	236
SPORDAN BEKLENEN.....	237
TABİATI KORUMA BİR VECİBEDİR.....	239
MİLLÎ GÜNAH.....	243
SÖZÜN ÖZÜ.....	243
VİRÜS.....	243
KONUŞAN-KONUŞTURAN İNSAN.....	243
EKOLOJİ.....	244
HZ. ÖMER (<i>radıyallâhu anıh</i>) VE GÜNÜMÜZÜN DEMOKRASİ ANLAYIŞI.....	245
METAFİZİK GERİLİM GEVŞEYİNCE.....	247
BİR MENKİBE.....	249
BİR EDEP ANLAYIŞI.....	251
MEÂRİZ.....	252
CEMAATLE NAMAZ VE KOLEKTİF ŞUUR.....	254

ÖNSÖZ

Günümüzde bilgiye ulaşma yolları oldukça fazla ve yoğun. Ancak doğru bilgiye ulaşmak o kadar kolay değil. Özellikle, zamanın hızla akıp gittiği, gidene de geri getirmemizin mümkün olmadığı günümüzde, mevcut bilgilerin tamamını taramak suretiyle istenilen doğru bilgiye ulaşmak hepsinden daha zor. Bırakın her şeye ulaşmayı bazen bir yazarın bütün yazılarına ulaşma söz konusu olduğunda bile böyle bir zorluk söz konusu.

Bu zorlukları gören bazı okurlarımızın talebini de nazara alan yayınevimiz, muhterem müellifimizin de tensipleriyle siz değerli okurlarımızın istifadesini kolaylaştırmak için Fethullah Gülen Hocaefendi'nin eserlerini hassasiyetle taradı ve tespit edilen başlıkları belli başlı okurlarımızla paylaşıp onların da düşüncelerini aldı. Sonuçta, okur seviyesi, konuların ağırlık derecesi ve gençlerin öncelikleri de nazara alınarak kademeli bir tasnif yapıldı. Böylelikle toplam sekiz kitaplık bir seri doğmuş oldu: Gençlere Pırlanta Ölçüler.

Elinizdeki ilk kitap, İnsanlığın İftihar Tablosu Efendimiz, bazı ilmi gerçekler ve sosyal meselelerle belli başlı aktüaliteden ibaret. Serinin diğer kitaplarında ise ilmi mevzular, Efendimiz ve sahabe hayatlarından çarpıcı değerlendirmeler, sosyal meseleler, tarihi gerçekler, Risale-i Nur'dan belli başlı izahlar, ibadet hayatımız ve örnek hayatlar yer alıyor.

Genç okurlarımızın istifade edeceğini umarak bu vesileyle emeği geçen herkese teşekkür ederiz.

Muştu Yayınları
Ocak 2010

İNSANLIĞIN
İFTİHAR
TABLOSU

PEYGAMBERİMİZ'İN ARKADAŞLARINA DUYDUĞU ALÂKA

Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashab-ı kiramaya sevgisi ve bu sevginin sebepleri adına neler söyleyebiliriz?

Efendimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) önceki peygamberler de bir ölçüde, kendilerine arka çıkan, dava ve hizmetlerinde onları destekleyen ümmetlerine karşı alâka duymuş ve onları sevmişlerdir. Nasıl sevmeyecek, nasıl muhabbet beslemeyecekler ki, bu kimseler, en zor anlarda bile onları yalnız bırakmamışlardı. Ancak Efendimiz'le (sallallâhu aleyhi ve sellem) diğerleri arasında şöyle bir fark vardı. Hâtemü'l-Enbiyâ'dan (sallallâhu aleyhi ve sellem) önce bir peygamber vefat edince ekseriyetle başka bir peygamber gelir ve işe vaziyet ederdi. İnsanlığın İftihar Tablosu'ndan (sallallâhu aleyhi ve sellem) sonra ise, bu misyonu başta sahabe olmak üzere ümmetin evliyâsı yüklenmiştir.

İşte böyle önemli bir hizmetten dolayı O da ümmetini çok severdi ve yeri geldiğinde de bu sevgiye esas teşkil eden hususları tasrih eder ve onları uyarırdı. Meselâ: "Size iki şey bırakıyorum, onlara sımsıkı sarılırsanız, dalâlete

düşmezsiniz; onlar Kur'ân-ı Kerim ve Sünnetim'dir." der, bazen de Kur'ân-ı Kerim ile Ehl-i Beyt'ini nazara verir ve onlar etrafında derlenip toparlanmayı tavsiye buyururdu. Bu sebeple idi ki, o devirde ve daha sonraki dönemlerde, cibillî olarak Kitab'a ve Sünnet'e taraftar olan Ehl-i Beyt'e sahip çıkmak, dine sahip çıkmak gibi anlaşılmış ve uygulanmıştı. Zaten bizim anlayışımıza göre, Ehl-i Beyt'in, Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) verâseti, bir mânada her türlü verâsetin üstündedir.

Tabîî bir de, O'nun ümmeti arasında, dava-yı nübüvveti temsil edenler vardı ki, bunlar da O'na (sallallâhu aleyhi ve sellem) arkadaşlık yapmış, gönülden O'na inanıp teslim olmuş ve bir an olsun O'nu, hiç mi hiç davasında, düşüncesinde yalnız bırakmamışlardı. Bunların hepsi nur-u nübüvveti görerek, O'nun pırıl pırıl atmosferi içinde yetişmişlerdi. Bu açıdan onlar bizden çok farklı idiler. Bizatihi O'nu gören, her hâlini müşâhede eden, gökten yağıyor gibi O'na vahiy yağdığını temâşâ eden kimselerin durumu elbette bizden çok farklı olacaktı. Bu farklılıktan ötürü de, tabîî ki Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), onlara çok ihtimam gösterecek ve "Ashabıma söven benden değildir." diyerek, onları aziz tutacak ve bunu yaparken de kıyamete kadar gelecek insanlara, hizmet ve mücadeleye veren herkese, arkadaşlarını birinci planda tutma yolunu gösterecekti.

Evet, O, bir vefa insanıydı. Kendi açtığı çığırda hırz-ı can edenlere karşı, son nefesine kadar hep vefa solukladı. O, onlarla öylesine bütünleşmişti ki, Rabbine kavuşacağını

düşündüğünde bile, -ki bu onun muradıydı- onlardan ayrılacağı hususu O'nu (sallallâhu aleyhi ve sellem) hıçkırma hıçkırma ağlatmış ve “Yakında beni sizden soracaklar.” demekle iktifa etmişti. Zaten biz de vefa adına ne biliyorsak O'ndan öğrenmedik mi?

O (sallallâhu aleyhi ve sellem), sadece insanlara karşı değil, taşa toprağa karşı bile vefayla dopdoluydu. Mekke'yi arzular, Uhud'a uğrar ve sık sık ilk konağı olan Kuba'yı ziyaret ederdi. Çünkü orası Mekke'den ayrıldıktan sonra sinesini açıp, “Bende kalabilirsin.” diyen yerd. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise, sen beni misafir ettin, ağırladın dercesine her cumartesi mutlaka Kuba'ya uğramaya çalışırdı. O, Uhud'u da ziyaret ederdi. Hani, “Biz onu severiz, o da bizi sever.” dediği yeri. Yani Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) sevgisinden nasibini alan o mübarek yeri. Keza O, Medine'nin mezarlığı Baki'e giderdi. Hayır -estağfirullah- mezarlık değil. Ashab-ı kiramın ahiret hesabına ârâm eyledikleri yere... Ve vefa insanından daha yüzlerce misal...

İşte onun için bu konuyla alâkalı araştırma yapan dost-düşman herkes diyor ki: Hz. Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) cemaati kadar O'na bağlı bir cemaat ve cemaatine O'nun kadar bağlı ikinci bir lider ne gelmiştir ve ne de gelecektir. Evet, ısmarlama bir liderin cemaatinin ısmarlama olması kadar tabîî ne olabilir ki?

Evet, sahabe-i kiram ubûdiyetleri, mücadele azim ve gayretleriyle belli bir devreden sonra kendilerine lütuf

ve ihsanda bulunulmuş kimselerdir. İftihar Tablomuz'a (sallallâhu aleyhi ve sellem) gelince, O, daha dünyaya adını atarken peygamber olarak atmıştır. O'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) çocukluk dönemi dahil, peygamberlik öncesi bütün hayatı, daha sonraki durumunu destekleyici mahiyettedir. Meselâ, şerefin, haysiyetin, izzetin, iffetin bini bir para olduğu cahiliye döneminde O, bir iffet insanıydı, hemen her mahfilde "Namuslu adam" dendiğinde O akla geliyordu. O, haysiyetine ve izzetine asla toz kondurmamıştı; kondurmamıştı ve serâpâ hayâ idi. Emanete o kadar dikkat etmişti ki cahiliye döneminde "Emîn" lakabıyla anılıyordu. Yalan, O'nun semtine hiç uğramamıştı.. ve hiçbir kimseyi aldatmamıştı. Bütün bu özellikleri O'nun peygamberliğinin kaideleri, temelleri olmuştu. Çünkü daha sonra peygamberlik de bu esaslar üzerine bina edilecekti. Bakın, Mekke müşrikler O'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem), bu yüce vazifesini inkâr sadedinde mecnûn demiş, şair demiş, kâhin demişlerdi ama, -hâşâ- O'na iffetsiz ve yalancı diyememişlerdi. Hele "Emanete hainlik ederdi, verdiği sözde durmazdı" hiç diyememişlerdi. Diyememişlerdi de hakkında söylenmesi mümkün olmayan, söylense de yedi dünyanın kabul edemeyeceği "sâhir" gibi, "şair" gibi, "kâhin" gibi yakıştırmalarda bulunmuşlardı. Tabî bu yakıştırmalara kendileri de inanmamışlardı. Evet, O, tertemiz gelmiş, tertemiz yaşamış ve gönüllerimizde hep tertemiz olarak kalmıştı.

Yukarıda da işaret ettiğimiz gibi nasıl varlığıyla varlığımızı bulduğumuz O Zât (sallallâhu aleyhi ve sellem) ı-

marlama bir insandır; O'nun etrafında toplanan insanlar da, O'na ümmet olma, yardımcı olma, arkadaş olma seviyesinde yine hususî yaratılmışlardır. Tabî bu aynı zamanda şu mânâyâ da gelir: Siz artık bundan sonra bir Ebû Bekir (radiyallâhu anh) arasanız da bulamazsınız. Bir Ömer, bir Osman, bir Ali (radiyallâhu anhum) ile buluşamazsınız. Ama, temsil ettikleri misyon itibarıyla onların arkasında yer alacak Ebû Bekirler, Ömerler, Osmanlar, Aliler kıyamete kadar devam edecektir.

Sadece küçük bir örnek: Halid b. Velid (radiyallâhu anh), Mute'ye gittiğinde daha yeni Müslümandı. İki ay evvel Müslüman olmuş, iki ay sonra Mute'ye gidilirken, kumandanlık hususunda adı bile geçmemişti. Efendimiz (sal-lallâhu aleyhi ve sellem), Hz. Zeyd'den Hz. Cafer'den (radiyallâhu anh), Hz. Abdullah b. Revâha'dan (radiyallâhu anh) bahsetmiş, "Bunların başına bir iş gelirse Allah kılıçlarından bir kılıç işe vaziyet etsin!" demişti. Tarihçilerin verdiği rakamlara göre Müslümanlar 3.000 kişi, Bizans ordusu 100.000 kişi kadardı ki, her ferde otuz küsur insan düşüyordu. Altı gün savaşıldı ve altıncı gün, kaderin cilvesi, üç kumandan da peşi peşine şehit oldu. Savaşın en şiddetli anında, yere düşmek üzere olan sancağı zayıf, nahif bir sahâbi aldı ve arkada da Hz. Halid'i görünce "Tam sahibini buldum, al sancağı!" dedi. Belki Halid almak istemedi ama, zorla kabul ettirdi. Artık o gece Halid gecesiydi. O, değişik stratejilerle düşmanın aklını-mantığını karmakarışık edecekti. Ordunun sağ cenahını sola, sol cenahını sağa yerleştirecek, merkezde değişiklikler yapacak ve bir yandan

da davul dümbelek vurdurarak, sanki Medine'den yardım geliyormuş gibi değişik stratejiler uygulayarak Rum ordusunun içine bir korku ve velvele salacaktı. Nitekim bunları gerçekleştirdi de. Öyle ki gece sabaha kadar, uzaktan tozu dumana katarak gürültülerle, tarrakalarla yardım geliyormuş gibi bir hava estirdi... Şafak sökerken de bir sürü sancak, bir sürü bayrakla, cûş u hurûş içinde koşan koşana bir manzara ile düşmanın karşısına dikildi. Artık düşman, kat'iyen Medine'den yardım geldiği zehabına kapılmış ve ciddî bir panik içindeydi. Ve hele gün ağarınca birkaç gündün beri, savaştıkları insanlardan başkalarını karşılığında görünce, bütün bütün şaşırıldılar. Ve işte bu esnada kuvve-i mânevîyeleri iyice sarsılmış düşmanın merkezine hücum hücum üstüne baskınlar yapıldı ki, bu bir hezimetin zafere dönüşmesinin ilk belirtileriydi.

Allah aşkına Hz. Halid, iki ay içinde bu seviyeye nasıl gelmişti? Hâlbuki bir insan, iki ayda Kur'ân-ı Kerim okumayı bile tam olarak öğrenemez, ama bütün bunlar olmuş ve Halid (radıyallâhu anh) orduyu, burnu bile kanamadan, Medine'ye getirmişti. Bizanslılar ise Müslümanları takip edecek cesareti bulamadıklarından onların peşlerine düşememişlerdi.

Şimdi cevabı siz verin, ısmarlama Nebi'nin, arkadaşları ısmarlama değil miymiş? Evet, onlar yürekten, gönülden, sadakatla bu işe dilbeste olmuş ve dolayısıyla da O'nun şefaatine, O'nun muhabbetine layık hâle gelmişlerdi. İnşâallah bizim neslimiz de, kendilerine has verasetle Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) davasıyla

alâkalı vazifelerini bihakkın ve yılmılık göstermeden, bıkmadan, usanmadan, inkisara düşmeden “Yol budur, bu yolun erkânı budur.” diyerek az sıkıntıya maruz kalsalar da, bu mukaddes emaneti gerekli olan noktaya götürmek için gayret gösterir ve böylece, tıpkı ashab-ı kiram gibi Nebiler Serveri'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) muhabbetine layık olurlar. Rabbim, bu kudsî yolda bizleri muvaffak kılsın ve ihlâstan bir an olsun dûr eylesin! Âmin...

EFENDİMİZ (*sallallâhu aleyhi ve sellem*)

HER SAHADA ZİRVEDİR

İnsanlık tarihinde pek çok dâhi yetişmiştir.. ve bunlar ancak belli sahalarda bir kısım değişiklikler yapabilmişlerdir. Yaptıkları münhasıran o sahaya mahsus kalmıştır.

Meselâ, bir içtimaî dâhi, yetiştirdiği nesilleri o mevzu da zirveye ulaştırmış ve devleştirmiştir. Ama iktisadî sahada onları güdük bırakmış, psikolojik sahada onlara bir şey verememiş, terbiye adına arkasındakileri fazla ileriye götürmemiş ve hele ruh hesabına onlara hiçbir şey kazandıramamıştır.

Meselâ, bir başka dâhi çıkmış, ülkesinin iktisadiyatı adına önemli bir inkılâp yapmış.. ve bir toplumu oldukça ileri bir noktaya götürmüştür. Bu da onlara, içtimaiyat adına, terbiye adına bir adım attıramamıştır ve nefsi kontrol, muhasebe ve murâkabe adına onlara hiçbir şey söyleyememiştir.

Bir başkası başka sahada ve bir diğeri de diğeri bir sahada... ama hiçbiri bütün üniteleriyle en mükemmeli yakalayamamıştır. Ancak Hz. Muhammed'dir (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) ki, hayatı bütün üniteleriyle kucaklamış,

onu alıp zirvelere taşımış ve ona “ebed-müddet” zirvelerde kalma garantisi vermiştir.

Evet O, iktisatta zirvededir.. içtimaiyatta zirvededir.. insanlara kendisini kabul ettirmesinde zirvededir.. dünya ve ahiret muvazenesi kurmada zirvededir.. eşya ve hâdiselere nüfuz etmede zirvededir.. varlığın perde arkasına nüfuz etmede zirvededir... evet her şeyde zirvededir. Böylece, Hz. Muhammed Mustafa'nın (sallallâhu aleyhi ve sellem) terbiyesinde insana ait hiçbir duygu güdük kalmamış, hiçbir şey ihmale uğramamış; aksine hepsi inkişaf ettirilmiş, hepsi geliştirilmiş ve insanlara, beş başı mamur olma yolları açılmıştır. Bir de kader onların yollarına su serpince, her sahada en kâmil ve en mükemmel insanlar yetişmiştir.

MÜLÂYEMET VE SABIR

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), kendisine, Mekte'nin reisliği teklif edildiği hâlde, toplumdan tecrit içinde, çile ve işkenceler altında tam 13 sene bekledi. Döğene el kaldırmadı, tükürük atana, taşlayana mukabelede bulunmadı. Hatta bu dönemde fitraten heyecanlı olan Ebû Zerr'i Mekke'den kendi oymağına gönderdi. Zira şartlar onun fitratındaki birinin orada bulunmasına müsait değildi. Nihayet, hicretten sonra Müslümanlar gelip Medine'ye yerleşti ve orada bir güven ortamı tesis ettiler. Günümüzde de bu tür bir sabra, mülâyemete ve İbn-i Erkam evlerinin insanları kucaklayan engin hoşgörüsüne ihtiyaç vardır.

TEMSİL PEYGAMBERİ

Efendimiz sadece bir teşrî peygamberi değildi. O, aynı zamanda tam bir temsil peygamberiydi. Ne demiş ne söylemişse, mutlaka onu hayata geçirmiş ve tatbik etmişti.

Şimdi O'nun sadece bir itaat şuurunu nasıl mayaladığına bakalım: Bir toplum düşünün ki, bu toplumda ne babanın oğluna sevgi beslemesi ne de oğulun babaya saygı göstermesi söz konusudur. Bu toplum içinde, kardeşler arası, menfaatin dışında hiçbir değer hükmü göstermek mümkün değildir. Hemen her evde birkaç köle vardır ve o günkü insanlar, bu kölelere herhangi bir ev eşyası kadar dahi değer vermemektedir. Kölelerin, efendileriyle aynı sofraya oturması; zaten kat'iyen söz konusu değildir. Evet, köleler de bir canlı türüdür; ama asla insan değildir. Bu itibarla da hür insanların yararlandıkları şeylerden kat'iyen yararlanamazlar. Bu düşünce toplumda öylesine yerleşmiş ve kök salmıştır ki, aksini iddia etmeye imkân yoktur. Hatta böyle bir iddia cüreti, cinnetle eşdeğerdir. İşte böyle bir toplumda, Allah Resûlü öyle bir itaat şuru geliştirip yerleştirmiştir ki, cihanda bir eşi ve benzeri yoktur.

O, sadece *“Başınızdaki, kuru üzüm gibi kıvrıkcık saçlı bir siyahî de olsa, dinleyin, itaat edin.”* demekle işin yakasını

bırakmamış ve meseleyi bizzat pratiğe döküp hayata da geçirmiştir.

Düşünün ki, Zeyd b. Hârise azatlı bir köledir. Hâlbuki Allah Resûlü onu, içinde Cafer b. Ebî Taliplerin, Abdullah b. Revahaların ve Halid b. Velidlerin bulunduğu bir orduya kumandan tayin etmiş ve bu orduyu Bizans'a karşı göndermişti. Daha sonraki yıllarda meseleyi daha da bir kökleştirmek için, yine içinde Hz. Ebû Bekirlerin, Hz. Ömerlerin bulunduğu bir orduya Üsame'yi kumandan tayin etmişti ki, en mübalağalı ifadeye göre o gün Üsame'nin yaşı henüz on yedi-on sekizdir...

Şayet Efendimiz'in, bütün söz ve icraatı bu şekilde değerlendirilebilse, onun sadece bir teşrî peygamberi olmayıp aynı zamanda bir temsil peygamberi olduğu hususu daha iyi anlaşılacaktır.

BİR HADİS

“Allah, kimi doğru yola iletmek isterse onun kalbini İslâm’a açar.”¹ âyeti nazil olunca, sahabe-i kiram ile Allah Resûlü arasında şu konuşma geçer.

– Kişinin kalbi nasıl açılır, inşiraha nasıl kavuşur yâ Resûlallah?

– *Bu, kişinin kalbine atılan bir nurdur. Onunla kalb inşiraha ve genişliğe ulaşır.*

– Bunun emareleri var mıdır?

– *Abiret yurduna yönelmek, aldatan dünyadan yani onun bevesatımıza bakan taraflarından yüz çevirmek, ölümden önce ölüme hazırlanmak; evet, ebedî yaşayacakmışçasına dünyaya dalma ve ölümden hoşlanmayıp, dünyaya yönelme, beraberinde dünyada rezil ve rüsvay olmayı getirir.*

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir başka hadislerinde buna da temas buyururlar:

– *Yemek yiyenlerin yemek kabına saldırdıkları gibi milletlerin dört bir yandan üzerinize saldırmaları yakındır.*

– Yâ Resûlallah, bu, o gün sayıca azlığımızdan dolayı mı olacak?

¹ Bkz. En'am sûresi, 6/125

– Hayır, sayıca çok, fakat sellerin sürüklediği çöpler gibi olacaksınız. Allah, düşmanlarınızın kalbinden korkuyu gidermiş, sizin kalbinize de vehen koymuştur.

– Vehen nedir yâ Resûlallah?

– Dünya sevgisi ve ölümü kerih görme.

EFENDİMİZ (*sallallâhu aleyhi ve sellem*)

Efendimiz hakkında konuşurken çok edepli ve saygılı olmalıyız. O'nun beşer arasına katılması, bir tenezzüldür. Zira O, asıl yapısı itibarıyla, meleklere imam olacak ölçüde saf ve duru yaratılmıştır.

SALÂT Ü SELÂM

Salât ü selâmı, az insanın, nadiren hissedeceği büyük bir güç vardır. Fakat bu güç, şuurlu ve tam bir teveccüh ile ancak elde edilebilir. Bu sebeple insan, salât ü selâm getirirken ne dediğini bilmeli ve ondaki kudsî mânâyı sinesine iyice sindirmelidir.

HELÂK OLMA MESELESİ

Ümmet-i Muhammed'den önceki kavimler, günah işlediklerinde, semavî afetler onları kırıp geçirirdi. Biz ise, ittifakımızın bozulması ve ihtilafa düşme şeklinde cezaya maruz kalıyoruz. Çünkü Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), “*Ben, Rabbinden ümmetimi sair ümmetler gibi helâk etmemesini istedim, kabul buyurdu; ihtilafa düşmemelerini istedim, onu reddetti.*” der. Çünkü ihtilafa düşme veya ittifak etme, iradî bir husustur. Fertler, iradelerini kullanarak o neticeyi hâsıl edebilirler.

Bugün, semavî afetlerle yerle bir olan kavimlerin işlediği günahların, belki de kat be kat fazlası işlenmesine rağmen, ümmet-i Muhammed'in helâk edilmemesi:

1. Yukarıda arz ettiğim hadis-i şerifle,

2. “*Halkı ıslah edici olduğu hâlde, Rabbin baksızlıkla memleketleri helâk edecek değildir.*”² ve “*Sen onların içinde iken Allah onlara azap edecek değildir.*”³ âyetlerinin ifade ettiği mânâyâ göre, bir zümrenin halkın arasında dolaşarak irşad ve tebliğ vazifesini yapıyor olması ve Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bedenen aramızda olmasa bile, mânen Müslümanların gönüllerinde yaşamasıyla açıklanabilir.

² Bkz. Hud sûresi, 11/117

³ Bkz. Enfal sûresi, 9/33

ORTA YOL

Hz. Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), ümmetinin tek çizgi üzerinde birleşmemesi hususunda ciddî endişeleri vardı. Hatta birleşseler bile, onu korumakta zorlanacakları ve arkasından ihtilaflara, iftiraklara düşecekleri korkusu içindeydi. Bu sebeple O, hemen her mevzu da ümmetinin hepsinin uygulayabileceği ölçüde emirlerini vaz'ediyor ve tabîi kendisi de şahsî hayatında onu en zirvede yaşamaya çalışıyordu. Meselâ, "el-İtkan" ve "Menahilü'l-İrfan" kitaplarında gördüğümüz kadarıyla Allah Resûlü, Kur'ân-ı Kerim'in kıraati adına, Cenâb-ı Hakk'a dua dua yalvarıyor ve "Allahım, ümmetim Kur'ân'ı tek harf üzerinde okuyamayabilir, ziyade et." diye yalvarıyordu. Ve sonunda "seb'at-i ahraf" yani yedi kıraat esası kendisine talim buyuruluyordu.

Yine misvak için, "Eğer ümmetime zor gelmeyeceğini bilseydim, her namaz öncesinde, misvaklanmalarını emrederdim.", teravîh için de aynı düşüncenin ürünü olan beyanlarıyla "Üzerinize farz kılınır korkusuyla namaza çıkmadım." buyuruyordu. Hz. Âişe Validemiz'in beyanlarıyla o, "İki şey arasında muhayyer bırakıldığında, ümmeti için kolay olanı seçerdi."

Evet, Efendimiz'in bütün davranışlarını, Hz. Âişe'nin ifade buyurduğu bu espri içinde ele alıp değerlendirmek mümkündür. Misalleri daha da çoğaltabiliriz. Ancak bu üç misal bile, Allah Resûlü'nün arz etmeye çalıştığımız vasfı adına bir fikir vermiştir zannediyorum.

HZ. HATİCE VALİDEMİZ

Hz. Hatice Validemizin, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) nezdinde çok büyük değer ve kıymeti vardır. Çünkü o, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ilk zevcesi olmanın yanında, daha başka birçok meziyete de sahiptir ki, bunları şöylece sıralayabiliriz:

1. Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) kıyamete kadar devam edecek olan nesl-i pâki Hz. Hatice Validemizden gelmektedir. Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) diğer ezvâc-ı tahirattan -Hz. Mariye hariç -ki ondan doğan İbrahim de sonradan vefat etmiştir- çocukları olmamıştır. Hz. Hatice Validemizden, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) 6 tane çocuğu olmuştur. Bunların en birincisi, Efendimiz (s.a.s)'in de soyunu devam ettirecek olan Analar Anası Hz. Fatıma'dır ki, ondan da, kıyamete kadar gelecek olan velilerin efendileri Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin dünyaya gelmiştir.

2. Hz. Hatice Validemiz, vahye mazhar olduğu ilk sıkıntılı günlerinden vefatına kadar İnsanlığın İftihar Tablosu'nu hiçbir zaman yalnız bırakmamıştır. Onun bu vefası tabîî ki Efendimiz'in nezdinde onu kıymetler üstü kıymetlere ulaştırmıştır.

3. Hz. Hatice, vahyin ilk muhataplarından dır. Nitekim Nebiler Serveri (sallallâhu aleyhi ve sellem) peygamberlikle serfiraz kılındığı zaman, kadınlardan ilk iman eden o olmuştur.

4. Bir kadın olarak da ömrünün sonuna kadar Efendimiz (s.a.s)'e karşı hep sadakat içinde kalmıştır. Efendimiz'le bizzat kendi isteğiyle evlenmiş ve O'ndan başkasına da iltifat etmemiştir.

5. Son olarak, Allah'ın onu hususî yaratmış olabileceğini söyleyebiliriz ki, o, en büyük insana en büyük eş olmuş ve Âl-i Beytin en başındaki kadın olma şerefiyle şerefendirilmiştir. Zira Âl-i Beytin başında Hz. Fatıma, onun başında da Hz. Hatice vardır.

ŞEFKAT ÂBİDESİ PEYGAMBER

Her peygamber kendi ümmetini sever. Bu sevgiden, bazen sevginin kendisi bazen de şefkat mânâsı kasdolunabilir. Her ikisi de peygamberlerde en ulvî seviyededir. Ancak peygamberlerin kendi aralarında derece farkları mevzu bahis olduğu gibi, onlardaki duygu ve düşüncede de böyle farklılıklar her zaman söz konusudur. İşte bu hakikate binaen, bütün peygamberlerde var olan sevgi ve muhabbet Efendimiz'de en âzam derecede vardır. Vardır ki, Cenâb-ı Hak (celle celâluhu) O'nun bu şefkat ve muhabbetini anlatma sadedinde kendi isimleriyle onu yâdetmiş ve Allah Resûlü'ne "Raûf, Rahîm." demiştir. O, mü'minlere karşı işte böyle bir sevgi ve şefkat âbidesidir.

PEYGAMBERLERDE ŞEFKAT BUUDU

Cemiyet hâlinde yaşamaya mecbur olan insanların, aralarındaki muamele ve münasebetleri tanzim, hayat kanunlarını talim ve cemiyeti tam bir adalet, hakkaniyet temelleri üzerine oturtmak için, Allah tarafından peygamberler gönderilmiştir. Bu peygamberlerin, bebeklik ve çocukluk dönemlerinde karşılaştıkları şeyler, onların ileride üstlenecekleri misyonu yerine getirmede âdeta bir ön hazırlık olmuştur. Meselâ; peygamberlerden bazılarının hayat serencamelerine baktığımızda, babalarının annelerinden önce öldükleri ve bu sebeple de, annelerinin himayesinde büyüdüğü görülür. Meselâ, Hz. Musa, annesinin ellerinde bir yetim olarak büyümüş; Hz. İsa, zaten bir mucize olarak babasız dünyaya gelmiş; Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) babası da, henüz O, dünyaya teşrif etmeden vefat etmiştir.

Burada ince bir noktaya dikkatlerinizi istirham ediyorum. Anne, çocuğuna karşı babadan daha şefkatlidir. Bir ölçüde babanın iradesi daha güçlü olduğu için, şefkatini onunla bastırarak çocuğuna karşı duyarlılığını tam hissettirmeyebilir. Annenin şefkat adına iradesini, baba kadar zabturab altına alamaması, tabiatı gereği olduğu gibi

çocuğun yetiştirilmesi adına da çok önemlidir. Zira baba-büyük ölçüde bugüne kadar öyle olmuştur- ailesinin maîşeti için devamlı dışarıda bulunmasına karşılık anne, hep evde olması hasebiyle, çocuğa karşı büyük bir güven kaynağı olagelmıştır. Hele bir de babanın öldüğü düşünülecek olursa, anne, babanın boşluğunu da kapatmaya çalışacağından onun çocuğuna karşı şefkati âdeta ikiye katlanır.

Bir çocuğun şuur altı beslenme döneminin 1-10 yaşları arasında olduğu düşünülecek olursa, daha sonra ümmetine rehberlik yapacak olan bir nebinin babasız olarak, şefkat kahramanı bir annenin himayesi altında büyümesi, peygamberlik mesajının gönüllere duyurulması açısından çok önemlidir. Zira onlar, şefkatlerini peygamberlikleri döneminde oluk oluk ümmetinin sînelerine akıtacaklardır.

Ayrıca baba, ailesi adına hayatın bütün zorluklarını, güçlüklerini göğüsleyen insandır. Peygamberler gibi hayata erken uyanan insanlar, çok erken dönemde babalarını başlarında bulamayınca, o boşluğu Allah'a kurbetle doldurmaya çalışmışlardır. Âdeta Allah, peygamberlerin ellerinden kuvvet kaynağı olacak bütün güvencikleri, dayacakları insanları çekip almak suretiyle, onların sadece ve sadece kendisine teveccüh etmelerini sağlamıştır.

Evet, babadan ayrı ve yetim olarak annelerinin şefkat kanatları altında birer şefkat kahramanı olarak yetişen peygamberler, Allah Teâlâ'nın rahmaniyet ve rahimiyetinin yeryüzündeki temsilcileri olarak şefkati bir iksir gibi kullanıp gönüllerde taht kurmuşlar; kurmuşlar ve insanlara hidayet ve kurtuluş yollarını göstermişlerdir.

MEDİNE'NİN GÜLÜ (*sallallâhu aleyhi ve sellem*)

Medine'nin Gülü ve gönlümün çiçeği.. O olmasaydı âlemin ne değeri olurdu.. evet, neyleyeyim O'nsuz dünyayı. Zaten O olmasaydı biz yaratılmazdık.. ve O olmasaydı hilkatın sırrını hiçbir zaman öğrenemezdik.. ve yine O olmasaydı varlığı bir kitap gibi okuyamaz; onu bir meşher gibi mütalâa edemez; o kitabın satır ve sayfaları arasında O'na giden yolları bulamazdık. O olmasaydı cenneti duyamaz, cehenneme karşı ürperti hissedemezdik. Cennetin yolunu kesen mekarihî sevemez, cehennemi çepeçevre saran şehvetlerden uzak kalmazdık. Cemâl nedir bilemez, rıdvan nedir duyamazdık.. hâsılı, O olmasaydı biz de hiçbir şey sayılmazdık. Zira O, “Levlâke levlâke lemâ halaktü'l-eflâke –Eğer sen olmasaydın varlığı yaratmayacaktım.” hakikatının muhatabıdır.

Evet O, Gönlümüzün Gülü'dür. Ne mutlu bizlere ki, bizi götüren geminin dümeninde O'nun gibi bir kaptan var ki o gemiye binen mutlaka kurtulur. Bir rıhtımda o geminin ayrıldığını görüp de ona ulaşamayan ise hüsrân içinde kalır.

Bu itibarla da O, her gece hayalde ve düşlerde dolaşmalı. O'nun âşıklarından Hz. Enes, "Rüyama girmediği gece yoktur." der.. ve yine o kutlulardan birisi olan Hz. Ebû Hüreyre de "O hep benim rüyalarımı süsler." diyerek mazhariyetini ifade eder. Bu insanların hepsi tıpkı bir mecnun gibi O'na gönülden bağlı ve tutkundurlar. Edip Eddâî'in dediği gibi "O'nu gerçek sevenler su içtikleri kâsenin dibinde bile O'nun gül cemalini görürler."

Eğer kıtmir, O'nun hakikatini temâşâ ile cennetin bayıltan güzelliklerle donanmış tepelerinden birini tercih etme durumunda olsaydı, bütün güzelliklerin kaynağı, arzın göbeğinin en büyük vâridatı, cennet yamaçlarının bile güzelliklerinin asıl kaynağı, güzeller güzeli, İnsanlığın İftihar Tablosu'nu tercih ederdi. Gerçi insan, bu tercih duygusunu içinde bir feveran hâlinde her zaman hissetmeyebilir ama temelde o his ve duygu, insanın içinde potansiyel olarak her zaman mevcuttur. Yeter ki, O'nun sevgisini tutuşturabilecek bir meş'ale ile gönüllerdeki karanlık noktalar aydınlatılsın ve insanlığa, O'na giden yollar gösterilsin.

O'nu sevmeyenler, sevginin, hakikat-ı Ahmediyenin, hatta hakikî mânâda insanlığın ne demek olduğunu bilmeyen, sevgiden yoksun talihsizlerdir. Yazıklar olsun O'nun dünyasında olduğu hâlde dalâlette olanlara, gaflet deryasında yüzenlere ve bunca güzellikler içinde gözü bağlı gezen körlere..!

EFENDİMİZ (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) MİRACA CİSMANİYETİ İLE ÇIKMIŞTIR

Miraç, Efendimiz'in (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) mübarek cismaniyeti ile yaptığı ve netice itibarıyla mucize olan kutlu bir seyahattir. Bu kutlu seyahat, O'nun için de bizim için de her zaman bir iftihar vesilesidir.

Daha önce, Rahmet Peygamberi'nin (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) yolculuğu ölçüsünde ve seviyesinde, hiç kimseye böyle bir yolculuk müyesser olmamıştır. Evrensel bir nübüvvetle gönderilen Nebiler Serveri (*sallallâhu aleyhi ve sellem*), bütün enbiyâ-i izâmın cihetü'l-vahtetini câmi olması itibarıyla bu kutlu seyahatinde farklı farklı sema tabakalarında bulunan enbiyanın hemen hepsinin bulunduğu makamdan geçerek onlarla görüşmesi vb. gibi karakteristik bir çizgi takip etmesi yönüyle, böyle bir seyahat, hem ilktir hem de son. Böyle olduğu içindir ki Hz. Cebrail, ayrı ayrı her sema kapısını çaldığında vazifeli melek, O'ndan evvel kimseye açmamakla emrolunduğunu söylemiş ve "Bu kapılar şimdiye kadar hiç kimseye açılmadı." demiştir.

Burada bahis mevzuu edilen "gök kapısı", "açılma" ve "yol verme" gibi ifadeler, elbette ki bizim anladığımızdan farklı şeylerdir. Dolayısıyla Cebrail'in (*aleyhisselâm*) gök

kapılarını Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) açmasını yukarıya doğru yükselirken karşılına çıkan bazı kapıların açılması şeklinde anlamak avamca bir yaklaşımdır.

Evet, Hâtemu'l-Enbiya olan Efendimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) önce, hiç kimseye açılmayan kapılar, ilk defa O'na açılmıştır. Buradan hareketle, o kapıların Nebiler Serveri'nden (sallallâhu aleyhi ve sellem) sonra da bazılarına açılacağı söylenilebilir. Ne var ki burada akla, "Acaba ümmet-i Muhammed diğer peygamberlerden daha mı faziletli ki, kapılar kimseye açılmadığı hâlde onlara açılıyor?" şeklinde bir soru gelebilir. Hemen şunu belirtmeliyim ki, peygamberin fazilet, üstünlük ve hususiyeti onun peygamberliğine mahsustur ve herkes kendi miracı ile diğerlerinden farklıdır; yani her peygamber; hissi, duygusu, anlayışı ve şuuru ile mazhar olduğu mertebenin eridir. Onun arkasındakiler ise, bu yolculuğu velâyet kantarları ile gerçekleştirirler. Önemli olan, bu kutlu seyahati Hak'la münasebet içinde ve halkla beraber bulunma espirisi içinde gerçekleştirmektir. İşte bu yönüyle, zatında diğer insanlar enbiya-ı izama müsavi olmadıkları gibi onların yolculukları da peygamberlerin yolculuklarına müsavi olamaz. Ne var ki İmam-ı Gazâlî, Muhyiddin b. Arabî, İmam-ı Rabbânî ve Üstad Bediüzzaman gibi bazı yüce ruh ve selim fitratların, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) açtığı kapıdan, O'nun arkasında yürüyerek hakikat-ı Ahmediyenin zilline ve cüz'iyetine ulaşmaları mümkün olur.

GÜZEL KOKU VE SADAKA

Hz. Âişe Validemiz, tasadduk edeceği paralara güzel kokular sürermiş, sebebini sorduklarında da şöyle cevap verirmiş: “Ben Efendimiz’den (sallallâhu aleyhi ve sellem), sadakanın fakirin eline geçmeden evvel Allah’ın eline geçtiğini işittim. Bu paraların güzel kokularla Allah’ın eline varmasını istediğim için onlara koku sürüyorum.”

MÂRUFUN HER ÇEŞİDİ

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), insanların, maruftan hiçbir şeyi küçümsemeyip mutlak yapmalarını; yarım hurmayla dahi olsa, bunu bir kurtuluş vesilesi saymalarını tavsiye eder. Bu açıdan, yolda insanlara eziyet verecek şeylerin bertaraf edilmesini (imatatü'l-eza) bile sadaka olarak değerlendirir ve fuhuş yapan bir kadının, çölde susuz kalmış bir köpeğe su içirmesinin bağışlanma vesilesi olduğunu ifade buyurur. Keza ihlâsla söylenmiş bir sözün ahirette insanı nasıl cennete yükselttiğini şöyle anlatır: “Aziz ve celil olan Allah (kıyamet günü), ümmetimden bir adamı halkın içinden alır ve onun için doksan dokuz büyük defter açar. Her defter, gözün alabildiği kadar büyüktür. Rab Teâlâ adama sorar:

– Bu defterde yazılı olanları inkâr ediyor musun? Muhafız kâtiplerim (olmadık şeyler yazarak sana) zulmetmişler mi?

Kul:

– Ey Rabbim! Hayır, (hepsi doğrudur!) der.

Rab Teâlâ sorar:

– (Bunları yapmada beyan edeceğin) bir özrün var mı?

Kul:

– Hayır! Ey Rabbim! der.

Aziz ve celil olan Allah:

– “Evet! Senin bizim yanımızda (makbul, büyük) bir de hasenen var. Biz bugün sana zulüm yapmayacağız!” buyurur.

Hemen bir kart çıkarılır. Üzerinde “Eşhedü enlâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Resûlullah (şehadet ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur ve şehadet ederim ki Muhammed Allah’ın elçisidir)” yazılıdır.” Sonra, Rab Teâlâ der:

– Ağırlığını (yani amellerinin ağırlığını) hazırla!

Kul sorar:

– Ey Rabbim! Bu defterlerin yanındaki bu kart da ne?

Rab Teâlâ ona:

– Sana zulmedilmeyecektir! der.

Hemen defterler Mizan’ın bir kefesine konur, kart da diğer kefesine. Tartılırlar. Sonunda defterler hafif kalır, kart ağır basar. Esasen Allah’ın ismi yanında hiçbir şey ağır olamaz.”

Evet, Cenâb-ı Hakk’ın kullarını ne ile affedeceği belli değildir. Bu bakımdan kula düşen şey, küçük-büyük fark gözetmeksizin marufun her çeşidini yapmak ve Cenâb-ı Hak katında kendi kurtuluşuna vesile aramak olmalıdır. Burada konuyla alâkalı gördüğüm Hz. Ömer (radıyallahu

anh) ile ilgili bir menkıbeyi hatırlatmak istiyorum: Hz. Ömer (radiyallahu ahn) vefat ettikten sonra, kendisini rüyada gören bir zatın, “Hangi amelinle kurtuldun?” sorusuna, “Sokağa çıktığımda bir çocuğun güvercinle oynadığını ve ona eziyet ettiğini görmüştüm. Elimi cebime soktum ve birkaç kuruş çıkararak çocuğa uzattım. Karşılığında da güvercini alıp azat ettim. İşte bu, benim kurtuluşuma vesile oldu...” cevabını verir. Aslında Ömer’in binler devasa hizmeti vardı ki, her biri binlerce kurtuluşuna vesile olabiliirdi. Yine Mekke ve Medine suyunun kendisi tarafından getirildiği söylenen saliha kadın, Harun Reşid’in hanımı. Onu da rüyada görür ve ne ile affedildiğini sorarlar: “Sazende bir gün yanımda saz çalıyordu. Birdenbire minarelerden ezan sesi yükselmeye başladı. Ben o ezana hürmeten, “Susun; şimdi dinlenilecek olan şey bu ezandır.” dedim. Benim bu davranışım rahmet arşında hüsnükabulle mazhar olmuş. Allah (celle celâluhu) beni de onunla affetti.” cevabını verir.

Allah (celle celâluhu), bir kudsi hadiste: “Geniş zamanınızda Beni anın ki, sıkıntılı anlarınızda da Ben sizi anayım..” buyurur. Bu sözüyle âdeta O, bizlerle bir sözleşme yapmakta ve sıkıntıya düştüğümüz an yanımızda olacağına dair bir vaatte bulunmaktadır. Bizler, içinde yaşadığımız şartlar itibarıyla, Cenâb-ı Hakk’ın yardımına daha çok muhtaç durumdayız. O hâlde, her geceyi “Kadir” diye ihya eden insanın, bir gün “Kadir”i yakalaması muhakkaktır; her gelen insanı “Hızır” bilip ona ihsanda bulunanın da, bir gün “Hızır”la karşılaşması mukadderdir

anlayışıyla hareket edip, her fırsatta kurtuluşumuza vesile aramamız gerekmektedir. Gece-gündüz bu anlayışla hareket edip, aczimizle, fakrımızla her şeyin kuvvet kaynağı olan Allah'a yönelip O'ndan affımızı istediğimiz müddetçe, dualarımızın kabule karin olacağı umulur.

SALÂT Ü SELÂM GETİRMEK

Büyükleri tazimle ağza alma ve ifade etme, edeb ve vefa adına çok önemlidir. Günümüzde insanlar arasında âdeta bir ağız bozukluğunun giderek yaygınlaştığı görülmekte. Bence bu, tamiri gereken bir yırtıktır ve mutlaka onarılmalı ve büyükler her ağza alındığında tazimle dile getirilmelidirler. Hele Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) adı zikredildiğinde salât ü selâm..! Onda kat'iyen gevşeklik gösterilmemelidir. O'nun isminin yazılı olduğu yerlerde de ihmal göstermeden her defasında salât ü selâm açılımıyla birlikte yazılmalıdır.

İSTİDATLAR MADENLER GİBİDİR

Allah Resûlü insanları ele alırken onları madenlere benzetmiştir: *“Cabiliyede bayırlı olan Müslümanlıkta da bayırlıdır; elverir ki dinin rubunu kavramış olsun.”* İslâm, insanları alıp belli bir süre belli potalarda eritir, şekillendirir; sonra da onları ruhlarıyla bütünleştirerek özlerine ulaştırır. Yani esasen, onların mahiyetlerinde mevcut olan Hakk’a (celle celâluhu) âyinedarlık hususiyetini kuvveden fiile çıkarır.. çıkarır ama, madenlerin asıl yapılarını, öz ve hususiyetlerini de korur.. altın yine altın, gümüş yine gümüş ve bakır yine bakır olarak kalır... Fark, hepsinin som ve safî hâle gelmiş olmasındadır. Ayrıca, İslâm’a hizmet yolunda imtihanlar da, insanın aslî madenine girmiş bulunan yabancı unsur ve tortulardan onu temizler ve her insanı kendi istidadının arşına ve zirve noktasına çıkarır.

İLMÎ MEVZULAR

KÜÇÜK GÜNAHLAR

Büyük günah işlemek, bazen küçük günahları ehemmiyetsiz görmekten daha ehven olabilir. Meselâ, zina etmek, nefsin altında kalıp ezilmişliğin ifadesidir. Buna karşılık, sürekli olarak harama bakmak, hafife alındığı takdirde zina derecesinde bir günah olabilir. Aynı şekilde, bir-iki gıybetle, bir yerde köçeklik yapma ölçüsünde günaha girilebilir. İnsan, insan ise, harama bakma günahından da, gıybet günahından da ömür boyu ızdırıp duymalıdır.

Bir başka misal olarak, namazı cemaatle kılmak, fakaha-i kiramdan bazılarına göre farz-ı ayn, bazılarına göre farz-ı kifayedir. Hâl böyleyken, cemaati beklemeden namazı geçiştirircesine kılıvermek, namaza karşı bir istihfaktır. *“Birisine emredeyim, ezanı okusun; bir diğeri de imamete geçsin. Ben de Medine'nin sokaklarını dolaşıp, cemaate gelmeyenlerin evlerini yakıp başlarına geçireyim.”* şeklindeki peygamber beyanı üzerinde ne kadar durulsa azdır.

Cemaati terk edip, namazı tek başına aceleyle kılıverme belki küçük bir günahdır ama, zamanla büyür ve büyük günah hâlini alır. Bu şekilde cemaati terk, âdeta namazı terk etmek ölçüsünde büyük bir günah olur. Namazı

terk etmek, büyük günahlardandır. Bu sebeple, mü'min, bir vakit namazı terk ettiğinde ağlar, sızlar, dövünür ve tevbe eder. Fakat, cemaati terk ettiği zaman ağlamaz ve tevbe etme gereği de duymaz. Sonra bu, alışkanlık hâline gelir ve neticede insan üst üste pek çok günaha girmiş olur. Daha başka şeyleri de bunlara kıyas edebilirsiniz.

Bir de, büyük günahlardan daha büyük bir günah vardır ki, o da, insanın neyi veya neleri kaybettiğinin farkına varmamasıdır. Mânen terakki edemediği gözlenen çok kimseler var ki, zannediyorum bunlar, küçük günahları ehemmiyetsiz görmekte, bu da, onların terakkilerine mâni olmaktadır.

ALLAH'I GÖRMEK O'NU BİLMEK İLE ORANTILIDIR

Mü'minler Cennet'te Cenâb-ı Hakk'ı müşâhede edeceklerdir. Efendimiz görme keyfiyetini misallendirirken, *"Ayın on dördünde ve bulutsuz bir gecede, Ay'ı görür gibi."* teşbihinde bulunmaktadır. Elbette bu görme, Cenâb-ı Hakk'a bir mekân izafesi mânâsına gelmez. Çünkü, *"Mü'minler, Cennet'te Cenâb-ı Hakk'ı göreceklerdir."* demek, Cenâb-ı Hak, mekân itibarıyla Cennet'te olacak demek değildir. O, zaman ve mekân kayıtlarından mukaddestir, yücedir.

İşte bu görme, her mü'min için mârifeti nispetinde olacaktır. Kim Cenâb-ı Hakk'ı ne kadar biliyorsa, mârifet-i ilâhiyede ne kadar derinleşmişse, gözünden açılan perde de o nispette olacaktır. Onun içindir ki, bir nebi, bir veli ve sıradan diğer bir insanın orada müşâhedeleri farklı farklı olacaktır. Bu sebeple Allah bilgisi çok önemlidir. Bu bilginin mutlaka mârifet eksenli temrinlerle, ibadetlerle takviye edilmesi gerekir. O Mesihî ruhun bir başka yanı da, onda kozalitenin, yani sebep-netice münasebetinin aşılmış olmasıdır. Tefekkür, mârifete ayrı derinlik kazandırır; ibadet onu insanın tabiatı hâline getirir. Kim dünyada ne kadar derinleşmişse Cennet'ten de, Cemalullah'ı müşâhedededen de o derece zevk ve lezzet duyar.

HASSAS KONULAR

Cenâb-ı Hakk'ın zât, sıfât, esmâ ve ulûhiyetiyle alâkalı hususlarda söz söylerken çok dikkatli ve edepli olunmalıdır. Bunlar, bizim idrak ve ihata çerçevemizi aşacak kadar engin ve derin konulardır. Bize ait kelimelerin dar kalıpları, ummanlaşan o mânâları ifadeden her zaman âciz kalmıştır ve âciz kalacaktır. Bir kere onlar, keyfiyet ve kemiyetten münezze ve müberradırlar. Evet, elimizde onları ölçecek ne bir ölçü ne de bir kıstas vardır. Bütün mukayese usullerinin iflas ettiği böyle bir zeminde, düşünceleri beyana dökmenin en belîğ yolu sükuttur, konuşmamaktır. Ne var ki bazen izah adına konuşmak zarureti hâsıl olabiliyor. Öyle zamanlarda da, Bediüzzaman Hazretlerinin tavır ve anlayışı bizler için bir ölçü olmalı ve yapılan izahlarda mutlaka “münezze, mukaddes, müberrâ” gibi edep ifadeleri kullanılarak Cenâb-ı Hakk'a ait “Şe'niyetler” öyle anlatılmalıdır. Yoksa O Zât-ı Ecell-i Âlâ'dan herhangi birinden bahsediyor gibi bahsetmek hatadır; ciddî bir saygısızlık ve cehalet ifadesidir. Hâlbuki ne cehalet ne de saygısızlık mü'mine yakışır sıfatlar değildir...

DUYGULAR YUMAĞI BİR VARLIK: İNSAN

İnsan, iyi-kötü binlerce duyguyla sarılı bir yumak gibidir. Duygular itibarıyla onun, her zaman bir melekî bir de şeytanî yanı vardır. O bunlardan birisiyle âlâ-yı illiyyîne çıkarken, diğeriyle de aşağıların aşağısına düşebilir.

İnsana nezaret eden 300 küsur melek, insanın Cenâb-ı Hakk'a kurbiyetini temine çalışırken, etrafını çevrelemiş habis ruhlar da onu Allah'tan uzaklaştırıp şeytana dost yapmaya gayret ederler. Zira insanda her iki tarafa da cevap verecek merkezler vardır. "Latîfe-i Rabbaniye" meleklerle kontakt kurarken, nefis de şeytanla irtibat hâlinededir. Ve bu iki merkezin daima birbiriyle çatışması söz konusudur.

Nefis, asıl yapısı itibarıyla küdüretlidir, karanlıktır. Ancak belli temrinlerle onu zapturapt altına almak ve onda melekî duygular lehine gedikler açmak da mümkündür. Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), "*Şeytanım Müslüman oldu.*" ifadesini böyle anlamak; Bediüzzaman ve emsali büyüklerin nefsin teslimiyetinden bahsetmelerini de böyle değerlendirmek muvafık olsa gerek.

İnsanda bir de vicdan vardır. Vicdan bir yönüyle nefsin alternatifidir. Her insanda vicdan bulunur. Fakat onun

istikamet ve dengeyi koruması ancak İslâm'la mümkündür. İnsanı, herhangi bir varlık olmaktan kurtarıp, olgunlaştıracak tek terbiye yolu, metodu İslâm'ın ruhunda meknûdir.

RUH-CESET İLİŞKİSİ

Ruhun cesetle olan münasebeti devamlıdır. Ancak bu münasebet rüyada, berzahta, haşırde, Cennet'te veya Cehennem'de ayrı ayrıdır.

Uyku hâlinde ruh yarı bir kayıtsızlığa ulaşır. Dolayısıyla insan rüyasında yüzlerce ayrı ayrı yerde bulunabilir ve binlerce insanla görüşebilir. Bu arada uyuyan cesetle ruhun münasebeti de devam eder.

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), cenazeler için ayağa kalkardı. “*Ölüye eziyet, aynen diriye eziyettir.*” buyururdu. Kabirlere hususî alâka gösterirdi. Bütün bunlardan kabir ve berzah âleminde ruhun cesetle münasebettar olduğunu anlıyoruz. Tabî bu münasebeti, uyku hâlindeki münasebet gibi düşünmek de yanlıştır.

Tekrar diriliş de yine ruh ve ceset beraberliği içinde olacaktır... Olacaktır ve ahirete ait ceset, oraya münasip bir şekil alacaktır. Çeşitli hadislerin işaretinden anlaşılan mânâ budur. Acbüzzeneb, ne olduğu keyfiyeti bizce tam bilinemese de, varlığı kat'îdir. Cenâb-ı Hak, bu aslî zerrelere –ki ona isterseniz “gen” isterseniz başka bir şey diyebilirsiniz– insan vücudunu tekrar inşa edecektir. Ebede kadar uzayıp giden ahiret hayatında da ruhun cesetle olan münasebeti korunacaktır. Ancak bu münasebet de yine, diğerlerinden farklı olacaktır.

CİNLER VE CİNNET

Sağlam bir irade ile Allah'a tevekkülde bulunana cinler hiçbir şey yapamaz. Ama cinler içi bozulmuş, ruhu tefessüh etmiş, bakışı bulanmış, Allah ile irtibatı zayıflamış kişilerin peşini bırakmazlar. Cinlerin musallat olduğu böyle kişilere, Efendimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) rivayet edilen duaları okumak, başvurulacak çarelerin başında gelir. Bundan başka zâhirî sebepler açısından mekân değiştirmek düşünülebilir. Evet, Allah'a hakkıyla kul ve O'na tevekkül olana, cinler bütün orduları ile de hücum etseler, zarar veremezler.

İMAN HEM NURDUR HEM KUVVETTİR

Kur'ân; insanın yaratılış gayesini mârifet ufku, muhabbet ruhu, aşk u şevk buudu ve ruhanî hazlar televvünleriyle “iman-ı billah” olarak tespit eder. İnsan, yerinde kendi özünden varlığın derinliklerine yollar vurmak ve yerinde varlıktan değişik kesitler alıp özünde değerlendirerek iman ve düşünce dünyasını inşa etmekle sorumlu tutulmuştur. Bu, aynı zamanda onun ruhunda meknâ bulunan insanlık gerçeğinin ortaya çıkması demektir. Evet, insan, ancak imanın aydınlığında, özünü, özündeki derinlikleri, varlığın hedef ve gayelerini sezip, kâinat ve hâdiselerin içyüzüne, eşyanın perde arkasına muttali olabilir.. muttali olup varlığı kendi buudlarıyla kavrayabilir.

İnançsızlık tıkalı ve boğucu bir sistemdir. İnançsızın nazarında varlık bir kaosla başlamış, rastlantıların ürperen belirsizlikleri içinde gelişmiş ve süratle de dehşet veren bir sona doğru kaymaktadır. Bu sallana sallana, yuvarlana yuvarlana gidiş içinde ne ruha inşirah veren Rahmanî bir nefha ne de bizi insanî emellerimizle kucaklayacak emniyet esintili küçük bir yer, hatta ayağımızı basacak kadar bir zemin vardır.

Menşeyini, hareket çizgisini, nereye ve neye yönlendirildiğini, vazife ve sorumluluklarını sezebilen iman insanı ise, her şeyi apaydın görür.. ayağını basacağı yere endişesiz basar.. tevcih edildiği hedefe korkusuzca ve güvenle yürür.. yürürken de varlığı ve varlığın perde arkasını elli bin defa kurcalar, elli bin defa eşya ve hâdiseleri imbikten geçirir; her kapıyı zorlar, her nesneyle münasebet yollarını araştırır.. bildiklerinin, bulduklarının yetmediği yerlerde, o güne kadar kendisinin veya başkalarının gerçekleştirdiği tespitlerin çehresinde görüp duyduğu hakikatlerle yetinir ve yoluna devam eder.

Bu ölçüler içinde bir iman seyyahı, çok önemli bir güç kaynağı keşfetmiş sayılır. Evet, “Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh” ile remzedilen, ötelere ait bu cephane ve hazine öylesine önemli bir kuvvet kaynağıdır ki, bu kuvvet kaynağı ve bu ışığı elde eden insanın artık başka güç kaynağına ihtiyaç hissetmesi söz konusu değildir. O, hep O’nu görür, O’nu bilir, O’nun maiyyetine koşar, hayatını O’na yönelik yaşar; mârifet ve itimadının derinliği ölçüsünde bütün dünyevî güçlere meydan okuyabilir ve her şeyin üstesinden gelebileceği ümidiyle en olumsuz durumlarda bile şevkle yaşar; kat’iyen bedbinlik ve karamsarlığa da düşmez.

HATA İŞLEYENLERİN EN HAYIRLISI...

Her insan hata eder. Hatayı nisbetler perspektifinde ele aldığımız zaman bu küllî hükme hiç kimsenin itirazı olamaz. “Benim hatam yoktur.” diyen işte o zaman en büyük hatayı işlemiş olur.

Efendimiz “*Âdem bata etti, evlâtları da bata etti.*” buyururken her insanın hata edebileceğine dikkat çekmektedir. Hz. Âdem’in hatası bir istidat olarak sanki genlerle ve irsiyet yoluyla evlâtlarına intikal etmiş de, dolayısıyla da hiçbir insanın, (bulunduğu mânevî seviyeyi de nazara alarak söyleyecek olursak) hatadan kurtulması ve hatasız olması mümkün değildir. Ne var ki, her insanın, hayırlı birer hata işleyen olması da mümkündür. Tevbe ve istiğfar ise, bunun tek yoludur. Zira Allah Resûlü “*Her Âdemoğlu hata işler, hata işleyenlerin en hayırlısı tevbe edenlerdir.*” buyurur. Bu hadis, hataları olduğu gibi hata sahiplerini de nisbetler perspektifinde ele almak gerektiği hususunu öğretmesi bakımından da ayrıca dikkat çekicidir.

ŞEYTANLAR VE ONLARDAN KORUNMA

Şeytanlar yapıları ve vazifeleri itibarıyla ayrı ayrıdır: Bazı şeytanlar, insanın kanı içinde dolaşırlar, bazıları insanın abdestiyle uğraşırlar, bazıları da insanın namazına musallat olmaya çalışırlar. Şeytanla ilgili âyet ve hadisler yorumlanırken, onların ayrı ayrı kategorilere girdikleri daima göz önünde bulundurulmalıdır.

İnsanın namazına musallat olmak isteyen şeytanlar, hadislerin anlattığına göre, ezan okunurken insandan uzaklaşırlar. Namaza durulduğunda döner yeniden gelirler. Kame başlayınca yine kaçarlar. Cemaat namaza durunca yine gelir ve namaz kılanlara, o güne kadar hatırlamadıkları pek çok şeyi hatırlatarak namazın içine girerler.

Tabîî, şeytan her namaza müdahale edemez. Bunu şöyle bir benzetme ile anlatabiliriz: Nasıl ki, havada mevcut mikroplardan bazıları tozları kullanır ve onları binek edinerek değişik yerlere ulaşır ve kendileri için elverişli muhitlere konarak oralara yerleşirler. -Onun için bugün modern hastahanelerde tozlar yok edilerek bir ölçüde mikropların intikali önlenmeye çalışılmaktadır- Bunun gibi şeytanların bazıları vesvese yoluyla insanın içine girmeye ve orada

yerleşmeye çalışır.. eğer insan, daha başta dua ile, dinin hükümlerini tam yaşamakla vesveseyi belli bir yerde tecride tâbi tutabilirse, şeytanın içine girmesini engellemiş olur. Abdestin tam ve mükemmel alınması, abdeste musallat olmak isteyen şeytana set olacağı gibi, hakkına riayet edilerek kılınan namaz da, namaza musallat olmak isteyen şeytana karşı bir mahfazadır. Hatta namazdaki secde, tek başına şeytanı uzaklaştırmaya yetecek bir potansiyel güç demektir. Kul secde edince şeytanın “*O secde etti kurtuldu, ben secde etmedim kaybettim.*” deyip başına toprak saçtığını Hz. Sahib-i Şeriat söylüyor.

Ben, ihlâs ve samimiyet içinde okunan ezanlar esnasında köpeklerin havlamaya başladığına çok şahit olmuştum. Öyle ki, bazen köpekler ezanla beraber havlamaya başlar ve ezan bitince de susarlar. Onların bu davranışlarından, kendimce hep şu mânâyı çıkarmışım: Köpekler nasıl zelzele gibi hâdiseleri bizlerden önce hissetme melekesine sahiptirler, öyle de bizim muttali olmadığımız buudları görme hassasına da malik olduklarından, ihtimal, onlar, ezan okunurken kaçmakta olan şeytanları bu hassaları ile görüyor ve onun için de o garip havlamayı yapıyorlar.

Şeytanlara karşı bizi koruyan melekler de vardır. Ancak onların korumalarına bizim de yardımcı olmamız gerekmektedir. Eğer onlar ciddiyet, samimiyet, hayâ, edep istiyor ve korumalarına, bizim böyle olmamızı birer şart-ı âdi kabul ediyorlarsa, bizler de ancak, onların isteklerini yerine getirmekle koruma altına alınabiliriz.

“Cennet’te seninle beraber olmak istiyorum.” diyen sahabiye Allah Resûlü, “Çok secde ile bana yardımcı ol.” buyurmuştu. Ve yine meşhurdur, biri: “Dede himmet”, o da “Oğul gayret!” demiş.

NECİSİN? NERDEN GELDİN? NEREYE GİDİYORSUN?

Şimdiye kadar, “Necisin?”, “Nereden geldin?” ve “Nereye gidiyorsun?” sorularının cevaplarını hep felsefe araya gelmiştir ama bu soruların cevabını sadece din vermiştir. Felsefe, sorularına cevabı hep tabiatta aramış; aradığını bulamamış, hatta bazen düşüncenin ufkunu kararttığı da olmuştur. Din ise her şeyi Allah’la (celle celâluhu) irtibatlandırarak, kalb, kafa ve hislere birden seslenmiş ve insan ruhunda itminan esintileri meydana getirecek sözler söylemiştir.

Aslında Allah’tan geldiğinin idraki içinde bulunan bir insan, herhangi bir şaşkınlığa düşmeden bu sorulara rahatlıkla cevap verebilir. Bu şuura sahip olmayanlar ise, felsefenin düştüğü fasit daireye düşerek, ne geldikleri yer, ne yaşadıkları hayat, ne de gidip dayanacakları son nokta hakkında kat’iyen bir şey söyleyemeyecektirler. Bir materyalistten dinlediğim ve hiç unutmadığım şu ifadeler, onların insana bakış açısını ne güzel resmetmektedir: “İnsanların hayatları tıpkı bir marula benzer. Marul, toprakta gelişip büyüdükten sonra çürür. Daha sonra toprağa

karışarak gübre olur. Gübrelenmiş bu toprak üzerinde yeni marullar biter. Bu marullar, insanlar tarafından yendikten sonra onların vücutlarında yerlerini alırlar. Daha sonra da ölür ve toprağa karışarak başka marullara gübre olurlar.” Düşünce yapısı böyle olan insanların “Nereye gidiyorsun?” sorusuna verecekleri cevaplar da, “Kemiklerin menbaı olan toprağa gidiyoruz.” veyahut da “Yokluğa ve hiç olmaya gidiyoruz.” şeklinde olacaktır ki, bu cevapların hiçbirisi insana inşirah verici değildir.

Oysaki, Cenâb-ı Hakk’ın göndermiş olduğu dinler ve peygamberler, bu sorulara gayet mukni ve inandırıcı cevaplar veregelmişlerdir. Onlar, “Nereden geliyorsun?” sorusuna: “İnsan öyle bir mahiyete mazhardır ki, onun tesadüflerin bağrında gelişmiş olması kat’iyen düşünülemez. Mahiyet-i insaniyye, ancak Allah’ın kudretiyle meydana getirilebilecek kadar harikadır. İnsan, sırf fizikî yapısıyla bile tetkik edildiğinde, Allah’ın bir mührü olduğu kabul edilmezse, onun yaratılışını izah etmek mümkün değildir. Evet bir hikmet mecmuası hâlinde yaratılan insanda, Allah’ın hikmetlerini görmedikçe, onun var oluşu hakkında söylenen her söz havada kalacaktır. Öyleyse insan; “Ben Allah’tan geliyorum; O’nun bir mührü ve mahlukuyum.” dediğinde sehl-i mümteni bir cevap vermiş olacaktır.

Evet insan, tesadüflerin bağrında gelişmiş bir varlık değildir; o, her şeyi enginlerden engin o muhit ilmiyle bilen, o muhteşem kudretiyle şekillendiren, o sınırsız iradesiyle düzene koyan, o hâkim meşietiyile belli bir istikamete sevk eden “Allâmu’l-guyûb”un dest-i kudretinde

gelişmektedir. Cenâb-ı Hak, insanı, kabiliyet ve istidatlarını inkişaf ettirip geliştirmesi, yeryüzündeki güzelliklerin menbaini bilmesi ve kâinatın bağına serpiştirilen ahengi temâşâ ve tefekkür etmesi için yaratmıştır. Nitekim “Ben cinleri ve insanları sırf Beni tanıyıp yalnız Bana ibadet etsinler diye yarattım.”⁴, “Ey insanlar! Hem sizi hem de sizden önceki insanları yaratan Rabbinize ibadet ediniz.”⁵ âyetleri de bunları vurgulamaktadır.

Ölüm bir yokluk değildir. Kabir, ahirete giden bir koridordur. Hayatlarında bir kerecik olsun hayallerinden yalanı geçirmeyen enbiyânın, daima doğru söyleyen ve doğru gören asfiyânın ve bu hakikata imza atan binlerce evliyânın kanaati bu istikamettedir. İnsan, fitratındaki ebet düşüncesinin işaret ettiği ahiret hakikatine, dünya hayatının binlerce senesi tek dakikasına muadil ve mukabil gelmeyen cennet hayatına, cennette onca revnaktar güzellikleriyle bir tek dakikasına mukabil gelmeyen Cenâb-ı Hakk’ın cemâlini görmeye doğru gitmektedir. Binaenaleyh iman sayesinde insanın, hem geldiği, hem bulunduğu, hem de gideceği yer gayet açık ve aydınlıktır.

⁴ Zâriyât sûresi, 51/56

⁵ Bakara sûresi, 2/21

GÜNEŞ'E DAİR

Güneş, Cenâb-ı Hakk'ın "Nûru'n-Nûr", "Münevvi-ru'n-Nûr", "Musavviru'n-Nûr", "Hâliku'n-Nûr", "Mukaddiru'n-Nûr", "Müdebbiru'n-Nûr".. gibi isimlerinin madde âlemindeki bir cilvesidir. Aslında, bütün varlığın özü-esası da yine nurdur. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde "Allah'ın ilk yarattığı şey (yani yokluğun bağrına atılan ilk varlık tohumu), benim nurumdur." buyurarak bir müteşabih hakikati dikkatlerimize takdim buyurur. Nûr mahluktur. Bu açıdan nûrdan yaratılmış bir varlık olan güneş de bir mahluktur ve onun yaratılışı Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) plân ve programından çok sonra olmuştur. Evet, Nûr isminin bir tecellisi olarak, Cenâb-ı Hakk'ın bütün mahlukât içinde yarattığı ilk varlık, hakikat-i Ahmediye'dir. Bu, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) cismî değil berzahî ve ilm-i İlâhîdeki vücududur ki, bu kabil vücutlara "âyân-ı sâbite" denilmektedir. Dolayısıyla ilk zuhur ve ilk tecelli, hakikat-i Ahmediye'dir.

İnsanlar âhirette, güneşin nûru ile değil Cenâb-ı Hakk'ın nûrunun gölgesinin gölgesi bir ziya ile aydınlanacaklardır. Nitekim bir hadis-i şerifte, âhirette Cenâb-ı

Hakk'ın gölgesinden başka gölgenin olmadığı ifade edilmektedir. Evet, orada ziya da gölge de O'na aittir. "Cenâb-ı Hakk'ın gölgesi" sözcüğüyle anlatılan gerçeği, yakıcı şeylere karşı nûrunun ayrı bir televvünü ve ayrı bir buudu şeklinde izah etmek mümkündür.

Değer itibarıyla ne güneşin, ne de başka bir yıldızın insanın sahip olduğu değere ulaşması mümkün değildir. Zira hilkat-i âlemden maksat insandır. Avâlim onda pinhandır, cihanlar onda matvîdir. Üstad Bediüzzaman, bir şairin "Güneş mahbûbumun hüsnünü görüp utanıyor, görmemek için, bulut perdesini başına çekiyor." sözüne karşı ciddî bir tepki gösterir ve: "Ey âşık efendi! Ne had-din var, sekiz ism-i âzamın bir sahife-i nûranisi olan güneşi böyle utandırıyorsun?" diyerek şaire serzenişini ifade eder. Evet güneş de diğer mahlukat gibi kendi değerleri içinde kabul edilmelidir. Bütün varlık insana nispeten çok küçük kalmaktadır. Bu açıdan güneşin âhiretteki fonksiyon ve vazifeleri o kadar da önemli değil. Vakıa bazı hadislerde güneşin mahşerde insanlara yaklaşacağı ifade edilmektedir. Kanaat-i âcizânemce orası cennetin berisinde olduğu için oradaki güneş de berzahî bir keyfiyette olacaktır.

Evet, âhiretin kendine mahsus kıstasları vardır. Dolayısıyla güneş de dünyanın değil âhiretin kıstasları içerisinde ele alınıp mütalâa edilmelidir.

SEBEPLERE KARŞI TAVRIMIZ

Bütün sebepler arızîdir; hiçbirinin hakikî vücudu yoktur. Eğer Cenâb-ı Hak sebeplere tevessülü, bize, bir vazife olarak yüklememiş olsaydı; bizler hiçbir sebebe müracaat etme lüzumunu duymaz, hatta bunu bir şirk kabul ederdik. Ancak hikmet yurdu olan bu dünyada, her şey sebeplerle içli dışlı geldiğinden dolayı, biz de onlara, sadece âdi şartlar nazarıyla bakıyoruz ki; genelde, gözümüzü diktiğimiz sabit ve değışmeyen biricik nokta, sadece ve sadece sebepleri elinde tutan Zât'ın Kudret elidir.

HAYAL VE TASAVVURDA İSTİKAMET

Hayal, tasavvur ve hakikatin ötesinde bir zihin faaliyeti, ruhun ufuk ötesine uzanmış kolu-kanadı ve hakikat ışıklarını kendine göre şekillendiren bir mânâ menşûrudur.

İnsan farkında olsun olmasın, hayal hanesine iyi duygular gibi fena duygu ve düşünceleri de misafir edebilir. Fena şeyleri hayal etmek, insanı fena tasavvurlara, fena tasavvurlar, fena tefekkürlere, fena tefekkürler de fena plânlara itebilir. Bu türlü tasavvur ve hayallere yelken açan insanların -hususiyile de gençlerin- her zaman hiç istenmeyen ve zararı telâfi edilemeyen fenalıkları yapmaları mümkündür. Bu açıdan fıskâ açılan her hayal, dalalete doğru atılan bir adım demektir.

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), “Sizden biriniz islâmını (Allah’a karşı kulluğunu) samimiyetle, iyi yaptığı zamanda işlediği her bir iyilik, kendisi için on katı ile.. tâ yedi yüz katına kadar (fazlasıyla) yazılır. İşlediği her bir kötülük ise kendisine misliyle yazılır.” buyurur; bir Sahabi, Efendimiz’e gelir ve şöyle bir soru sorar: “Herhangi birimiz günah işlediğinde ne olur?” Allah Resûlü: “İşlediği günah, günah defterine yazılır.”

buyururlar. Sahabi: “O günahtan istiğfar edip tevbe ederse, ne olur?” der. Allah Resûlü: “Bağışlanır ve tevbesi kabul edilir.” Sahabi: “Sonra tekrar günah işlerse ne olur?” Allah Resûlü: “Tekrar yazılır.” Sahabi: “Peki tekrar tevbeye dönerse?” Allah Resûlü: “Tekrar bağışlanır.” Sahabi: “Tekrar dönerse?” Allah Resûlü sonunda şöyle der: “Allah onu tekrar bağışlar ve tevbesini kabul eder. Siz (istiğfardan) usanmadıkça Allah da (mağfiretten) usanmaz.” hadisleri bize bu mevzuda değişik ufuklar açmaktadır.

Burada akla, “Fena şeyleri aklından geçiren bir insan muaheze edilecek midir?” şeklinde bir soru gelebilir. Evet, insanlar seviyelerine göre muaheze olacaktadırlar. Bütün duygu ve düşünceleri itibarıyla Allah’a göre kurulmuş ve plânlanmış, hafıza ve muhakeme disketleri tamamen Allah tarafından ilâhî rahmet serasında karantinaya alınmış insanlar, hayal dünyalarında fenalık “sath-ı mailine” girdiklerinde, Allah (celle celâluhu) onları âdetâ “Zinhar hayaline fisk karıştırma!” diyerek hemen mini bir belâ ile sarsar. Allah Teâlâ’nın değişik ihsanlarına mazhar olmuş ve lütuflar helezonunda yükselmiş; ama buna rağmen hayâl ve tasavvurlarıyla dahi olsa fenalıklara açık olan insanları, Cenâb-ı Hak tedip eder. Zira böyle bir durumun kurbiyet mazhariyetiyle telifi mümkün değildir.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, bu hususta, insanlar seviyelerine göre muaheze olunacaklardır. Meselâ, kendilerinden sadece okuma, tefekkür etme ve Allah’a kurbiyet kazanma beklenen insanlar, Allah’ın bunca himaye, inayet ve kelâetine mazhar oldukları hâlde, çarşı ve pazarda

gözlerine dikkat etmiyorlarsa, bunları dikkatsizliklerine hamledip, hayal ve tasavvur fiskından gelmiş şeyler olarak görmeli ve bir lâhza olsun vakit kaybetmeden Allah'a teveccüh edip istiğfarda bulunmalıdırlar.

Bir de vazifesi icabı pek çok yanları itibarıyla eracif yığınını hâline gelen hayat-ı içtimaiyenin içinde olan insanlar vardır ki, zaruret icabı onlara biraz müsamahayla bakmak gerekir. Zira toplumun içinde kalıp ondan gelenlere katlanmak, tek başına olmaktan daha hayırlıdır. Bu sebeple toplum içinde vazife yapanlar, günahla her zaman iç içe oldukları için, kendilerine fenalık adına istenmeyen şeylerin bulaşması her zaman mümkündür. Zira çamurlu yolda yürüyen bir insanın paçalarına çamur bulaşmaması çok zordur.

Evet, istikamet insanı, hayal ve tasavvurlarına bile fena duygu ve düşünceleri konuk etmez. Beşeriyet icabı bir yerde sürçüp günah atmosferine kaysa, hiç vakit kaybetmeden tevbe edip hemen günahın boğucu ikliminden sıyrılıp tevbe ve istiğfarın paklayıcı atmosferine sığınır.

İMÂN-KÜFÜR ARASI

İman-küfür arasında dağlar, tepeler vardır ama, farkına varılmadan atılan her adım insanı küfrün gayyâsına yuvarlayabilir. Düşüncede başlayan inhiraflar, zamanla davranışlara akseder ve tıpkı kimyevî maddelerin istihalesinde olduğu gibi, insanın duygu ve düşünce dünyasına akan şeyler hiç farkına varılmadan o duygu ve düşünceleri değiştirebilir.

Evet bakarsınız, dün çok muttaki, çok musalli bir adam bugün uyuşturucuya, alkole mübtelâ olmuş ve artık düşe kalka yürüyor.. sorarsınız, o da size, “Dün böyleydim ama Allah düşürdü.” der. Ne var ki o, düştüğü bu çukura düşünceye kadar değişik merhalelerden geçmiş ve nasıl düştüğünün farkına asla varamamıştır. Üstad, sünnet kaynaklı bu espriyi çok güzel ifadelendirir: “Her bir günah içinde küfre giden bir yol vardır.”

İnsanın günahattan rahatsızlık duymaması, günah işlemekten daha büyük bir günahtır. Evet, işlediğiniz bir kebîre (büyük günah), sizi arkadan istiğfara sevk ediyorsa o büyük de olsa küçük bir günahtır. Yani sizin duygularınızda, düşüncelerinizde istiğfara yönelme hissi

varsa, işlediğiniz büyük günah, büyük değildir. Çünkü nedâmetinizle, ızdırabınızla onun başını her zaman ezberlersiniz. Aksine, önemsemediğiniz ve hiç farkına varmadan devamlı işlediğiniz küçük günahlar ise artık küçüklükten çıkmış, büyük bir günah olmuş ve “Her bir günah içinde küfre giden bir yol vardır.” medlulünce sizin için kalbinizi ısırarak bir yılan hâline gelmiştir.

HELÂL ŞEYLERE AŞIRI MUHABBET

Helâl şeylere aşırı muhabbet küfre sebebiyet vermez. Hatta helâlin çok fazlası ve suiistimali için bile küfre götürür demek doğru değildir. Ancak, insan bazı şeylere alışınca o yolla gelen suiistimalâtın açacağı başka kapılar olabilir. Bu hususta Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet-i Sahiha’da “Mütrefin” diye bir zümreden bahsedilir. Bunlar yemesinde-içmesinde, yatmasında-kalkmasında aşırı aristokrat davranan insanlardır. Allah, bir beldeyi helâk etmek istediğinde o beldenin kaderine, mütrefini hakim kılar deniyor. Dolayısıyla yemeyi-içmeyi, yatmayı gâye-i hayal hâline getirmiş insanlar, ilâhî tehdide sebep teşkil ediyor olabilirler.

Aynı zamanda, bu kadar tenperver ve cesetperver olan insanların, hakperest olmaları da çok zordur. Onun için Üstad, ilk eserlerinden olan Mesnevi’de şöyle der: “Hayvaniyetten çık, cismaniyeti bırak, kalb ve ruhun derece-i hayatına yüksel.” Zaten beden dünyası içinde çark edip dönen bir insanın da, ruh dünyasının âdâp ve erkanına riayet etmesi mümkün değildir.

Bu meseleye zühd açısından yaklaşılacak olunursa, yeme-içme gibi bedenî fonksiyonlarda yetecek kadar bir

şeyle, iktifa edip sonra da Allah'ın bize olan ihsanlarını yine O'nun rızasını kazanma istikametinde sarf etmek önemli bir esastır. Bu itibarla da, mübahlardan, helâllerden bile fazla yararlanma peşinde olan bir insan, tehlike “sath-ı mailinde” dolaşıyor demektir. Hz. Resûlallah'ın, “Her bir günah içinde küfre giden bir yol vardır.” sözü, günahların küfre atılan birer adım olduklarını ifade etmektedir.. evet bir kere yalan söyleme, küfre doğru atılmış bir adım ve aynı zamanda imandan da o miktar soğuma demektir. Keza, bir kere zinaya yaklaşma, küfre doğru bir adım, imana da o ölçüde yabancılaşma demektir.

Ayrıca her bir günah, emsaline bir çağrı ve davetiye- dir. Bu da fasit bir dairenin oluşması demektir ki, işlenen her günah, yanında yeni bir günah ister ve derken insanı reyn'e götürür. Efendimizin hadis-i şeriflerde işaret buyurduğu “reyn”, günahlar karşısında kalbin paslanması demektir. Günahlar istiğfarla yıkanıp temizlenmezse kalb paslanır ve işte bu hâlin tekerrür etmesi kalbin ölümünü netice verir.

Günahın bu dezavantajının yanında, Allah'ın, bizim güzel işlerimiz hakkında, rahmetle, lütufla tecellisi de söz konusudur. Hatta Cenâb-ı Hakk'ın bize karşı muamelesi daha ziyade hep bu istikamettedir.

Kur'ân-ı Kerim'in ifadesiyle rahmet, her şeyden daha geniş, daha engin ve her şeyi istiab edecek ölçüdedir. Onun için Allah, çok defa o fasit daire zincirini kırar ve bunun zıddı olan “velud döngü” -doğurgan döngü- de diyebileceğimiz hasenatın hasenatı doğurmasını temin buyurur.

İnsanın mahiyetinde fenalıklara karşı temayül daha şiddetli, daha azgın, daha amansızdır ama, beri tarafta Cenâb-ı Hakk'ın inayetinin, iyilikler istikametinde bizi desteklemesi de, o şer cephesine karşı, bizim için çok önemli bir avantaj teşkil etmektedir. Bunu şöyle ifade edebiliriz; şeytanın idlaline maruz kalan insan, onun gözünün içine baka baka şöyle der: “Evet sen güçlü görünüyorsun ve benim tabiatımı da yanına alıyorsun; şehvet, öfke, hiddet, şiddet dinamitlerini her zaman ateşleyebiliyorsun ama, unuttuğun bir şey oluyor; benim öyle bir yâr-ı vefadârım var ki, Kur'ân-ı Kerim'de kimbilir kaç yerde 'Ni'me'l-Mevlâ ve ni'men-Nasîr ; O ne güzel yar ve yardımcısı, O ne güzel destekçi' diye bana hep kendisini anlatıyor.”

İşte bu mülâhaza ile çok defa kıtmirane ettiğim dualarımdan biri şudur: “Allahümme eyyidna biruhin min indik; Allah'ım! Kendi nezdi uluhiyetinden bir ruhla, bir mânâyla, bir güç kaynağıyla bizi teyit buyur, destekle.” Amin!

İSRAF

Nasıl ki yemede, içmede, yatmada, konuşmada israf haram sayılmış; cismanî zevkler mevzuunda da israf ve aşırılıklar, insanı, dünyevî-uhrevî bir kısım mahrûmiyetlere marûz bırakabilir.

Yemekte israf günah, suda israf günah, hatta ibadet ü taat için abdest almada suyu fazla kullanma günahdır. Bu hususlarda ölçü, sadece ihtiyacı giderme olmalıdır. Bu açıdan bu türlü durumlarda dengeyi kaybetme ve israfı girme ahirette önemli bir kayıp vesilesi olabilir. Kulluk sürekli sorumluluk demektir ve oldukça zor bir meseledir. Ömür nihayet 60-70 senedir; başladığı gibi biter.. sonra dönüp bir gün size sorsalar, ne kadar yaşadınız? Kur'ân'ın ifadesiyle, “Yeymen ev ba'za yevm –Bir gün veya günün bir parçası kadar.” deyiverirsiniz.

Zannediyorum hayatı israf edenler ötede geriye bakıp çok utanacak ve “Allah Allah! meğer ömür denen şey bir damla imiş; biz Allahın bize verdiği o imkânları hep o damlanın içine sıkıştırmış, deryayı damlada hapsetmiş ve güneşi zerrenin içinde öldürmüştük.” deyip inkisarla iki büklüm olacaklardır.

Tabînin iki büyük imamı, yine tabînin büyüklerinden Rabia Adviye'ye gelip ona yalnızlığını hatırlatırlar ve "Hayatınızda bir yenilik düşünseniz." gibi tekliflerde bulunurlar. Kendi gönüllerine göre isimlerini de söylerler. Bunun üzerine onlara "Rabbime ibadeti, kulluğu bırakıp da bu türlü şeylerle meşgul olmaya mı beni çağırıyorsunuz? Allah Allah ben de sizi bir şey zannediyordum, Rabbinizle meşgul olacağınıza, sıkılmadan gelmiş bir kadınla bunları konuşuyorsunuz." der...

Bizim için dezavantaj yanlardan birisi, günümüzde pek çok çürük insan olduğundan, bazılarımız hep çürüklere bakıp, "Çok şükür bende sağlam yanlar var." deyip teselli olmamızdır. Oysaki, ortada Hz. Sahib-i Hakikat tarafından verilen ölçüler var. Ayrıca, ibadet ü taat, takvâ, zühd, incelik açısından hep üstümüzdekilere bakacağımıza, hep aşağıdakilere bakıp teselli aramaktayız.

İLGİ ZAAFI ARTIRIR

İnsandaki zaafaların çeşitli faktörleri vardır. Bu faktörlerin en önemlisi de, o vadideki meşguliyet ve malumattır. Meselâ, bazıları, Holywood yıldızlarını ve Avrupalı sanatçıları, bir mârifetmiş gibi öğrenir, bilir ve bunları mevzu bahis ederler. İşte bu bilme ve alâka, onların süflî hayatına temayül zaafını artırır.

YANLIŞ İNSAN

Bizden çok yanlışlar zuhur edebilir.

İnsanın kendini yanlışsız görmesi en büyük yanıştır. Sonra diğer yanlışlıklar onun etrafını sarar ve o insanın kendisi âdeta bir yanlış olur.

FİTRATIN YÖNÜNÜ HAYRA ÇEVİRME

Hz. Âdem (aleyhisselâm) ile Hz. Musa (aleyhisselâm) arasında geçen tartışmavârî musahabe ve neticede Allah Resûlü'ne “*Âdem, Musa'ya galebe çaldı!*” hükmü verdirten hakikat çok önemlidir. Konuyla alâkalı hadis-i şerifte Hz. Musa, Hz. Âdem'e, Cennet'ten çıkmasına vesile olan günahattan dolayı serzenişte bulunur. Hz. Âdem (aleyhisselâm) de ona: “*Sen ki Allah'ın risaleti ve kelâmıyla diğer insanların arasından seçtiği bir (peygamber)sin. Allah'ın beni yaratmadan önce hakkımda yazdığı ve takdir buyurduğu bir işten ötürü beni levm mi ediyorsun?*” der.

Burada, insan fıtratına dercedilen, ona günah işletebilecek kin, nefret ve şehvet gibi duygular vurgulanıyor. Bu açıdan insan, kendi mahiyetini bütünüyle idrak etmeli ve Üstad'ın yaklaşımıyla, fıtrata konulan bu duyguların yönünü hayra kanalize etmelidir. Aksi hâlde fıtrat, mahiyetinin –iyi veya kötü– gereğini yerine getirecektir.

HER GÜNAHTA KÜFRE GİDEN BİR YOL VARDIR

Günahlar, küfrün meşcereliğidir. Bu sebeple günaha girmiş birinin, belli ölçüde küfürden nasibini alması da söz konusudur.

İnsan her işlediği günah karşısında pişmanlık duymalı ve bir daha o günaha dönmek üzere Rabbisine tevbe etmeli, evbe ve inabede bulunmalıdır. Hz. Âdem (aleyhis-selâm)'i yükseltip safiyyullah yapan da işte bu mülâhazadır. Bir rivayete göre o, bir hayat boyu, işlediği günahın ızdırabını hep kalbinde hissedip, hacaletinden bir türlü başını semaya kaldıramamıştır. Ama bu hâl ona, saf, duru, berak mânâsına “safiyy” sıfatını kazandırmıştır.

“Hayır! Gerçek öyle değil! Asıl onlardır ki yapmaya alıştıkları kötü işler, gitgide kalblerini paslandırdı.”⁶ âyetinin tefsirinde Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), “İnsan bir günah işler ve onu tevbe ile silmezse, kalbinde bir leke olarak kalır. Eğer tevbe ederse kalbi yine parlar. İkinci bir günah işlediğinde ise o leke büyür. Ve kalb günah işleye işleye öyle bir kararır ki, bütün kalbi ele geçirir.

⁶ Mutaffifin sûresi, 83/14

İşte Kur'ân'da Yüce Allah'ın, "Yapmaya alıştıkları kötü işler, gitgide kalblerini paslandırdı." âyetinde bildirdiği pas da budur." buyurmaktadır. Evet kalb, insandaki bütün azaların kilidi, anahtarı durumundadır. Onda hâsıl olan bir arıza, mânevî olarak diğerlerine de sirayet eder ve böyle bir durumda kulun Allah'a teveccühüne mani olur.

Hâsılı insan, sürçüp düştüğü an, hemen tevbeye yönelmeli, günaha attığı ilk adımını geri çekip, açılan menfezi hemen anında kapatmalıdır ve Allah'ın rahmetiyle tekrar münasebete geçme yollarını aramalıdır. Günahlar, mü'minin cennete doğru uzanan hayat yolu üzerine kurulmuş birer tuzaktır. Rabbimiz, hepimizi o tuzaklardan muhafaza buyursun!

O, ENERJİ İLE İZAH EDİLEMEZ!

Cenâb-ı Hak, hem kemmiyetten hem de keyfiyetten münezzehtir. Kemmiyet ve keyfiyet ifade eden kavramlarla O'nu izah etmek, olabildiğine yanlış, hatta bir sapıklıktır. Günümüzde akılları gözlerine inmiş bazı kişilerin, O'nu; "enerji, yoğun enerji.." gibi kendi dünyamıza ait birtakım kavramlarla ifade etmesi, O'nu nasıl bilmeleri gerektiğini bilememenin ifadesidir. Bu yanlış telâkki, imanı zayıf insanlar arasında Zat-ı Uluhiyet'i tasavvur düşüncesi meydana getirir ki, bunun da apaçık bir dalalet olduğunda şüphe yoktur.

Ancak, Cenâb-ı Hakk'ın dışında, melekler ve cinler gibi rûhânî varlıkları, ille de madde âleminde bir şeyle misallendirip, zihinlere yaklaştırmak zarureti varsa bir yönüyle bunları enerji ile misallendirmek mümkündür. Şöyle ki; enerjinin ne olduğu günümüzde kesin olarak bilinmemekle birlikte, onun kendine has iş yapabilme yeteneği, cisimleri harekete geçirme kabiliyeti gibi hususiyetleri var. Evet enerji kendisini sadece âsârıyla hissettirmektedir. Rûhânî varlıkların ise, -ki biri dumansız ateşten, diğeri de nurdan yaratılmıştır- hareket ve onun neticeleri itibarıyla enerji ile bir yakınlıkları söz konusu olabilir,

fırtına olup esebilir, kapı pencere çarpıp ses çıkarabilir.. ve işin enteresan tarafı da, meydana gelen bu hâdiselere herkes de muttali olmayabilir. Buna belki hekimler kulak hallüsinasyonu diyebilir ama, mesele hiç de zannedildiği gibi değildir. Melekeleriyle bu konuya açık olmayan insanların, işin doğrusunu anlamaları da çok zordur. Aynı zamanda böyle bir yaklaşım, bu rûhânî varlıklarla enerjiyi özdeşleştirme olarak da algılanmamalıdır. Bu iki konu arasında sera-süreyya farkı kadar fark vardır.

HATALARIMIZ VE PERDEYİ YIRTMAMAK

Günümüzde mü'minler, birbirlerinin yüzlerine karşı hep müspet yanlarını söylerken, menfi taraflarını söylemekten kaçınmalı mı? Böyle bir durum insanı kısmen de olsa şımartmaz mı? Bence perde yırtılmamalı ama eksik-gedik de mutlaka giderilmeye çalışılmalıdır. Asr-ı Saadet'e bakıldığında, Hz. Ebû Bekir'le Hz. Ömer gibi.. üstün insanlar arasında dahi zaman zaman birbirlerini tenkit etme mahiyetinde muhaverelerin cereyan ettiği görülecektir. Evet, esasen bu bir sahabi ahlâkıdır. Onlar birbirlerinde gördükleri yanlışlıkları, bütün bir ihlâs ve samimiyetle gidermeye çalışırlardı. Tıpkı onlar gibi bugünkü mü'minler de belli bir üslûpla Allah için yapılan işlerde birbirlerini ikaz etmeli ve buna kendilerini alıştırmalıdır. Bu ikaz etme meselesi yüz yüze yapıldığı takdirde, gıyabında konuşma da kendiliğinden kalkacaktır. Burada üslûp meselesinin önemi bir daha ortaya çıkmaktadır. Bu tür yüz yüze olan bire bir görüşüp konuşmalarda, perdeyi yırtmadan, muhatabı, kırıcı söz ve tavırlarla rencide etmeden, onun kuvve-i mâneviyesini kırmadan ve suçlayıcı, karalayıcı bir üslûp kullanmadan, yol gösterici mahiyette, tamamen Allah rızasını gözeterek hareket etmek çok

önemlidir. Bu bir ahlâk hâline getirildiğinde hem kardeşlik duygusu tecellî edecek, hem de gıybet kapısı kapanmış olacaktır.

Allah'ın, bir insana en büyük lütfu, ona kendi ayıplarını göstermesidir. Basiret sahibi gerçek mü'minler kendi kusurlarını, Allah'a karşı gösterdikleri samimî kulluk performansının bir neticesi olarak görebilirlerse, bir ölçüde kendilerini de düzeltebilirler. Ayrıca herkesin bir hayırhâh edinmesi, kusurlarını düzeltmesi açısından çok tesirli çarelerden biridir. Kişi, samimî olduğu bir arkadaşına "Bende gördüğün her türlü yanlış ve eksikleri yüzüme karşı söylemen için sana yetki veriyorum." diyerek bir hayırhâhlık mukavelesi imzalıyor gibi birinin gözüyle kendini kontrol altına almalıdır. Yaşadığımız çağ itibarıyla, dört bir tarafı saran kötülük virüslerinin ruhta kök salması, sonra da dönüp insanı teslim alması her zaman ihtimal dahilindedir. İşte böylesi bir atmosferde çoğu kere ülfet ve ünsiyet girdabına düşen bir insanın metafizik gerilimini muhafaza etmesi zorlardan zor bir mesele hâline gelir. Ancak çehresi hakikat gamzeden ve iradesinde Allah iradesi çağlayan bir hayırhâh'ın olması kişiyi ihtimal böyle bir iklimden uzaklaştırarak gerilimini korumasına yardımcı olur.

Asırlar boyunca pek çok âlim, insanın kendi kusurlarını bilmesi istikametinde alternatif yol ve yöntemler aramış ve geliştirmişlerdir. Bence günümüzde gerek sosyal, gerekse fen ilimlerinde yaşanan muazzam inkişafı imza atan insanoğlunun, bugün mânevî buhran ve tedenni açısından kendi kusur ve hatalarını görüp tedavi etmesi

istikametinde bir kısım yeni yöntemler geliştirmesi gerekmektedir. Bunun için ne kadar gayret edilse ve ne kadar bilim adamı istihdam edilse azdır. Kusurlarını göremeyen insan, insanlığı ile beraber her şeyini kaybetmekle karşı karşıyadır; zira insanın bozulması hiçbir bozulmaya benzemez.

GELECEĞİN DEV BİTKİLERİ

Bazı hadislerde, “Pek çok kişinin (10-40 kişi arası) ancak yiyebileceği narlar olacak.. bir nar kabuğunun altında bir insan gölgelenebilecek.. yine buğday taneleri de o denli büyük olacak.” şeklinde ifadeler var. Bu ifadeler hadis kitaplarında, bereketin artacağıyla alâkalı, kıyamet alâmetlerinin bahsedildiği yerlerde zikredilmektedir. Evvelâ, kıyamete yakın, meyve ve bitkilerin hadislerde anlatıldığı şekilde büyük olmasını bereketten kinaye olarak anlamak mümkündür. Yani meyve ve bitkiler o kadar bereketli hâle gelecek ki, bütün dünyada tarlalar, bağ ve bahçeler ürünlerle dolup taşacak. İkinci olarak, hadisteki ifadelerden genler yoluyla yeni bitki ve meyve türlerinin elde edileceğini anlamak da mümkündür. Yani ileride genlere müdahale edilerek meyve ve bitkilerin büyültülüp, hadiste ifade edildiği şekliyle bir narın kabuğu altında insanın gölgelenebileceğine ve birkaç buğday tanesinden pek çok ekmek yapılabileceğine işaret olabilir.

Üçüncü olarak, bu büyüklüğe gen teknolojisiyle ulaşılabileceği gibi keyfiyeti şimdilik meçhul başka yol ve yöntemlerle de arızasız bir şekilde ve hadiste tasvir edilen boyutta bitki ve meyveler üretmek söz konusu olabilir.

Bunun neticesinde meselâ bir ağaçlık meyve ile bir aile bir sene geçinebilir. Yine bir çupra balığı, bir balina kadar büyültülerek pek çok insanın doyurulması sağlanabilir. Genetik biliminin son yıllarda ulaştığı nokta, varlığın mülk yanında, Kur'ân'ın tabiriyle "âfâk"ta keşfedilen insanlık tarihinde önemli bir husustur. Ancak bu son nokta da demek değildir. Hatta insana bir bütün olarak baktığımızda bu tür buluşlar, yine Kur'ân'ın tabiriyle onun "enfüs"ündeki inkişaflarıyla at başı gitmiyorsa, insanlar küstahlaşabilir ve kendilerine verilen "halife"lik unvanına yakışmayan tavırlar içine de girebilirler.

HER HASTALIĞIN DEVASI VARDIR

Allah Resûlü bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmaktadırlar: “Ey Allah’ın kulları! Tedavi yollarını araştırın. Zira, Allah bir hastalık vermişse mutlaka ilacını ve tedavi yollarını da bahşetmiştir.” Bu hadis -i şerifin izahı Sonsuz Nur (cilt 1, s. 126) isimli kitapta yapılmıştı. Ancak burada hadisin farklı bazı yönlerine de değinmek istiyorum. Evvelâ, bu hadisle hastalara onları rahatlatma adına bir müjde ve teselli verilmektedir. AİDS, kanser veya Hepatit-B gibi hastalıklara maruz kalan kişilerin, bu hadisteki müjdeye dayanarak, Allah’ın, her hastalığa bir çare ihsan ettiğini bilmeleri onlara müthiş bir moral kaynağı olacaktır. “Allah bir hastalık vermişse mutlaka ilâcını ve tedavi yollarını da bahşetmiştir.” ifadesi hastalıklar karşısında ümitsizlik girdabına düşen hastaları, hastalığı yenme adına psikolojik olarak güçlendirecek ve onlara rahat bir nefes aldıracaktır ki, bu çok önemlidir. Çünkü bu şekilde çaresiz bir hastalığa müptelâ olan insanın, bütün vücudunda ve hatta hücre sisteminde bir kısım olumsuz tesirler meydana gelebilir ve vücudun mukavemet sistemi sarsılabilir. Oysaki bu hadisten güç alan bir insanın, “Nasıl olsa şifası var, Allah şifa ihsan eder.” duygu ve düşünceyle kendi moralini yükseltmesi her zaman mümkündür.

İkinci olarak, hadiste geçen “tedâvev” fiili, “tefâul” babındandır ve müşareket yani koordineli bir şekilde pek çok kişinin bir araya gelerek, bir kolektif şuur meydana getirmelerini ifade etmektedir. Buna Arapça ifadesiyle “müşareketün beyne'l-isneyni fesâiden” denilmektedir ki bu, iki veya ikiden fazla insanın herhangi bir plân ve proje etrafında bir araya gelerek onu gerçekleştirmeye çalışmaları mânâsına gelmektedir. Bundan da şunu anlayabiliriz: Bazı projelerin ferdî çalışmalarla gerçekleştirilmesi mümkün olmayabilir. Bu sebeple bazı durumlarda müstakil araştırma merkezleri kurup, ehil insanların kontrolünde değişik hastalıklar üzerine gidilerek tedavi yolları araştırılabilir ki, hadis buna işaret ediyor gibidir. Üçüncü olarak ise, Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu hadiste “Her derde derman bulunabilir. Bu, sizin için bir hedeftir; çalışın ve bunu gerçekleştirin.” şeklinde hedef göstermektedir. Esasen O'nun dualarında bile her zaman böyle bir hedef gösterme mevzubahistir. Meselâ bir duasında Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmaktadır: “Allahım! Üzüntüden ve kederden, aczden ve tembellikten, korkaklıktan ve cimrilikten, borcun galebe çalmasından ve insanların istibdadı ve baskısı altında yaşamaktan Sana sığınırım.” Bu duada, bir taraftan, bahsedilen zararlı şeylerden Allah'a sığınma tavsiye edilirken, diğer taraftan da bunlardan uzak kalma bir hedef olarak gösterilmektedir. Bunun gibi, hastalıkların tedavisi hususunda da hedef doğrultusunda insanlar devamlı çalışarak maddî-mânevî hastalıklardan uzaklaşmalı ve Allah'ın yaratmış olduğu tedavi yollarını keşfetmeye çalışmalıdırlar.

MELEKLERİN YARATILIŞ HİKMETLERİ

Cenâb-ı Hakk'ın melekleri yaratmasının hikmeti nedir? İhtiyacı olmadığı hâlde onları niçin yaratmıştır?

Evvelâ şunu herkes bilmelidir ki, Allah (celle celâluhu) yaptığı işlerden dolayı sorguya çekilmez.⁷ Allah'ın yaratmasında hikmet, hilkate tâbidir. Bu hakikati İbrahim Hakkı Hazretleri, “Her işte hikmeti vardır, abes fiil işlemez Allah.” İfadeleriyle dile getirir. Şüphesiz, melâike-i kirâmin yaratılmasının da pek çok hikmetleri vardır. Bununla alâkalı değişik şeyler söylenmiştir, ama biz aklımızın ermediği yerde Allah'a soru sormayız. Allah bize sorar da biz soramayız; sadece “Acaba şunun hikmeti ne ola ki?” deriz. Her şeyden evvel bu edebi bize bizzat Kur'ân öğretmektedir. Çünkü Allah, ilmiyle bütün kevn ü mekânları muhitir. İnsan ise O'nun ilminden yine O'nun tecellîsiyle ancak belli bir miktara mazhardır.⁸ Hz. Musa ile Hızır'ın karşılaşmasında bir vak'a vardır. Hızır, Hz. Musa'ya, denize gagasını daldırıp çıkararak bir kuşu gösterir ve şöyle der: “Yâ Musa! Senin ve benim bildiklerim, Cenâb-ı Hakk'ın

⁷ Bkz. Enbiya sûresi, 21/23

⁸ Bkz. Bakara, 2/255

ilmine nispeten, şu kuşun gagasına bulaşan suyun okyanusa nispeti gibidir.” İşte bu kadar muhit bir ilimle eşyayı yaratan Allah karşısında yeryüzünde kuş gagasına bulaşmış ilmiyle zavallı insan, elbette ki Allah’ın ilmine dayalı meleklerin hikmetini hakkıyla kavrayamaz. Bu itibarla da insan haddini bilmeli ve Allah’a karşı edepli olmalıdır.

Bununla beraber Cenâb-ı Hakk’ın melâikeyi yaratmasının çok hikmetleri vardır. Evvelâ, melâike-i kiram, insandaki ruh gibi cansızlar âleminde bir bakıma ruhun vazifesini görmektedir. Meselâ ağaçlara müekkel melâike, ağacın hâl ve keyfiyet diliyle Allah’ı göstermesini dille seslendirir, O’nu tesbih u takdis eder ve ona melek diliyle tercüman olurlar. Melâikeden öyleleri vardır ki, onlar da küre-i arza müekkeldir. O geniş kabiliyet ve istidadıyla, “İleyhi yes’adü’l-kelimu’t-tayyibu...”⁹ fehvâsınca yeryüzünden Allah’a doğru yükselen bütün güzel kelimeleri ve salih amelleri temsil eder, alkışlar ve Allah’a takdim eder. Eşya câmid yanıyla yaptığı işleri şuuru ve hissiyle yapmaz; melekler buna şuur katar ve bu işleri, şuur ve idrak buudlu olarak Allah’a takdim ederler. Meselâ yağmur ve karın katrelerine bir kısım melekler müekkeldirler. Kar kristalleri, fotoğraflarıyla ilim adamlarını hayrette bırakmışlardır. Bu küçük parçacıklarda bile sanat izhar eden Allah, onları da müekkelsiz bırakmamıştır. Ayrıca ehl-i tahkik ve ehl-i şühud da müekkel meleklerin var olduğunu ifade etmektedirler. Evet, en küçük atom olan hidrojenen uranyuma, hücreden en büyük varlıklara, ondan da sistemlere kadar canlı-cansız her şeyde müekkel melâike vardır ve

⁹ Bkz. Fatır sûresi, 35/10

melekler, bu varlıkların tesbihat ve takdisatlarını Allah'a takdim etmektedirler.

İkinci olarak, Allah'ın yarattığı her varlığın Allah'a farklı şekilde ayna olma keyfiyeti söz konusudur. Cenâb-ı Hak, "Cin ve insi Beni bilsin ve Bana kulluk yapsınlar diye yarattım."¹⁰ buyurmaktadır. ("Beni bilsin" sözü İbn Abbas'ın tefsiridir.) Cin ve ins, Allah'ı bilecek, O'nu bî kem u keyf gösterecek, bilme ve göstermesine göre de tesbih ve takdis edecektir. Yani her şey kendi ruhuna ve kabiliyetine göre O'na aynalık yapacaktır. Ancak cismaniyet başka, nuraniyet başkadır. Cinlerin yaratıldığı "mâric" ve "nâr" farklı, melâikenin yaratıldığı "nur" farklıdır. Yine esir âlemi başka, atom ve elektronlar âlemi başkadır. Bunların hepsi kendilerine has âlemlerin diliyle Allah'ı gösterirler. Bir misalle açalım: Bir endam aynasının olduğunu düşünelim. Bu aynanın karşısına geçip baktığınızda nasıl iseniz ayna ya öyle aksetmiş olursunuz, ama karşısında dev aynası olan bir insan, kendini olduğundan çok farklı görür. Zira bu, farklı bir aynadır ve kendince göstermektedir. Bir de şöyle bir ayna düşünelim ki, bu ayna kişiyi buudlarıyla göstererek ona bir derinlik kazandırmaktadır. Bunun dışında bir de şöyle bir ayna farz edelim; bu ayna da, doğrudan doğruya buudla kalmamakta, aynı zamanda harekâtı da göstermektedir. Evet, görüldüğü gibi görünme şekli çeşitli aynalara göre değiştiği ve farklılaştığı gibi cismaniyet Allah'a ayrı bir ayna, melâike-i kiram her türlü hırs, kapris, kin, haset ve emre isyan etmekten münezzehiyet gibi özel yanlarıyla farklı bir aynadır. Vâkıa,

¹⁰ Zariyat sûresi, 51/56

Allah yemez içmez, üzerinden zaman geçmez, tebeddül-
den tegayyürden beridir; aynalar ise öyle değildir; zira ay-
na mütecellînin aynı değildir. Allah'ın mutlak istiğnası-
na keyfiyetsiz ve kemiyetsiz melâike-i kiramın bir ayine-
darlığı söz konusudur ki, o hususiyet insanlarda yoktur.
Çünkü onlar, yiyip içmekte, evlenmekte, tebeddül ve te-
gayyur etmektedirler. İnsanda meleğin meleklik yönü var-
dır. Ancak o da, tıpkı cevheri taştan topraktan ayrılmamış
maden-toprak bileşimi gibi bir şeydir. Zaten o, tasaffi et-
mek ve melekleşmek üzere bu dünyada bulunmaktadır.
Posa ve tortu burada ayrılacak, ıstıfa edecek ve o ahiret
yurduna öyle gidecektir. Melek ise, posası ayrılmış saf ve
som altın durumunda bir varlıktır. Öyleyse ondaki şe'n-i
Rubûbiyet, tecellî, esmâ-i ilâhiyenin cilvelenmesi insandan
çok farklı olacaktır. İnsan, bir yönüyle esmâ-i ilâhîyi kesif,
donuk ve mat olarak, melekler ise melekût yönüne bakan
yönüyle çok saf ve duru bir şekilde aksettirirler. Evet, in-
san, Cenâb-ı Hakk'ın bilinmesi ve tanınması mevzuunda
bir kitap olduğu gibi melâike-i kiram da ayrı bir kitaptır.
Cenâb-ı Hak mahlûkatı, ihtiyaçtan dolayı değil, tezahür-ü
rubûbiyet nokta-i nazarından yaratır. Allah, "Ben, kenz-i
mahfi (bilinmeyen bir hazine) idim. Bilinmekliğimi murat
ettim ve mahlûkatı yarattım." buyurmaktadır. Melekler
de bu çerçeve içinde mütalâa edilmektedir. Evet, beşer, se-
mek, eşcâr, zemin O'ndan gelen bir kitaptır ve her biri, bir
dil hâlinde O'nu ifade etmektedir. Hikmetleri uzatmak
mümkündür. Ben şimdilik bir fikir vermek için bu kadar-
la iktifa etmek istiyorum.

TUFAN HÂDİSESİ ÜZERİNE

1. Hz. Nuh'un gemisi bir tek miydi, yoksa bir filo muydu, bunu bilemiyoruz. Zira Kur'ân-ı Kerim bir yerde "Es-hab-ı Sefîne" tabirini kullanırken, diğer yerlerde "Fülk" tabirini kullanıyor ki, bu bir gemi mânâsına gelebileceği gibi, bir okunuşa göre filo mânâsına da gelebilir.

2. Cûdi Dağı, tek bir dağ olmayıp, bir sıradağ olabilir. Cûdi isminde Musul ve Filistin'de de bir dağ vardır. Bu da Cûdi'nin Toroslar gibi bir sıradağ olduğunu gösteriyor.

3. O zamanın en büyük dağı Ağrı Dağı da o silsilenin değişik bir ucu olabilir.

4. Ayrıca, tufanın bütün yeryüzünde mi, yoksa yeryüzünün belirli bir kesiminde mi cereyan ettiği de belli değildir.

AFFEDİLMİYEN GÜNAH

Şirkin dışındaki küfür de affolur mu?

Bilmeyerek küfre ve şirke düşme affolabilir. Ama bir insan bilerek, düşünerek –neûzu billâh– küfre ve şirke girerse af bahis mevzuu değildir. Tabîî dönüp yeniden İslâm’a sığınması müstesna... Bir de tevbe etmeyince affolmayan günahlar vardır ki, bunlar içinde de en başta yine Allah’a şirk koşma gelir. Ondan sonra anaya-babaya isyan, hakaret... Allah’a şirk koşmada, Allah hakkını, anaya-babaya isyanda da kul hakkını ihlâl vardır. Bunlar arasında ağırlık itibarıyla Allah hakkı önde gelir...

İSLÂM'IN EVRENSELLİĞİ

İslâm'ın evrensel olma hüviyetini nasıl anlamalıyız?

Evrensel, eskilerin tabiriyle “âlemşümul”. Evet, İslâm evrensel bir dindir. O mesajlarını kavim, kabile, millet farkı gözetmeksizin, şimdiki zaman, gelecek zaman demeden, Asya, Avrupa, Amerika, Arabistan vs. nazara almadan açıkça herkese sunar. Dolayısıyla da onun muhatabı, bütün insanlıktır. Bunu, peygamberlerin, Hz. Muhammed'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) gelinceye kadar “Ey kavmim, ey kavmim...” sözlerinin, zaman ve mekânın Efendisi'nde “Ey insanlar...” hâline gelmesinde de görmek mümkündür. Ayrıca bunu destekleyen bir hayli âyet ve hadis de gösterilebilir: “Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik.”¹¹ âyeti; “Her peygamber kendi kavmine gönderildi. Ben ise bütün insanlığa gönderildim.” hadisi o deryadan sadece bir katredir.

Yalnız, İslâm evrensel olduğunu ortaya koyarken “Ben evrensel bir sistemim...” gibi bir iddia ile ortaya çıkmamıştır. Belki o böyle bir iddiadan daha çok ortaya koyduğu maddî-mânevî dinamikleri itibarıyla evrenselliğini

¹¹ Enbiya sûresi, 17/107

ispat etmiştir. Yani İslâm fert, aile ve toplum hayatımız adına öyle dinamikler ve mesajlar sunmuştur ki, tabiat-ı beşer ile örtüşen, kesişen bu mesajlar, onun evrensel olduğunun delili olmuştur.

İslâm bu gayeyi hedeflerken, önce insanı bütün müsbet ve menfî yönleriyle bir bütün olarak ele almıştır. Hisleri, arzuları, şehveti, kini, nefreti, öfkesi ve muhabbeti gibi... bütün yönleri ile. Ve tabî onun getirdiği mesajlar, kabul edilen bu fitrat değerleri ile hiçbir zaman çakışmamıştır. Bu itibarla da, insan meşru dairede aradığı her şeyi, herhangi bir terslikle karşılaşmadan İslâm'da bulabilir. Meselâ, fert kâmil insan mı olmak istiyor; Brahmanizm, Mistisizm, Budizm'den bir şey beklemeden İslâm'a müracaat etmesi kâfi. O'nun aile düzeni, çoluk çocuk terbiyesi, akrabaları ile münasebeti adına bir problemi mi var; İslâm'ın kaidelerine uyması yeterli. İktisadî hayatı bir açmaz ile mi karşı karşıya; Kur'ân, Sünnet ve onu çok iyi yorumlayan selef-i salihîn'in içtihadları, her derde olduğu gibi bu derde de deva...

Evet, İslâm her derde devadır; lâhûtî hakikatler, tevhid-i rubûbiyet, tevhid-i ulûhiyet, tevhid-i ubûdiyetten tut da, ailevî münasebetlerimiz, içtimaî ilişkilerimize varıncaya kadar hemen hepsine devadır, hem de başka bir şeye ihtiyaç bırakmayacak şekilde.

Zaten, İslâm'ın çok kısa bir zaman içinde, Arabistan'da zuhuruna rağmen Buhara'ya, Sindabâd'a, Çin'e, Herkül Burcu'na, Hindistan'a, Afrika'ya, Bizans önlerine kadar uzanması, uzayıp her tarafta hüsnükabul görmesi de

ancak onun mesajlarının evrensel olmasıyla izah edilebilir. Düşünün ki, inanç adına yüzlerce teorinin kol gezdiği bu yerlere İslâm, kılıç zoruyla değil, müşidlerinin sesi ve soluğuyla giriyor. Uranyum atomu gibi huysuz, tarihteki misyonu ile insanlığın kaderine hükmetmiş Türkler İslâm'la teskin olurken, Nirvana'ya kilitlenmiş ve ölmekten ölüp kabuğuna çekilmeye namzet milletler de yine İslâm ile gerçek varoluşu duymuşlardır.

Demek ki birbirinden olabildiğince farklı bu iki fitrat, İslâm ortak paydasında birleşebilmişlerse, bunu İslâm'ın evrensel kaideleri içinde aramak lâzım.

Onun bu özelliğini keşfeden Batı dünyası bir inat uğruna bu gelişmeyi önlemek için asırlardan beri var gücüyle çalışmaktadır. Şimdilerde çalıştığı gibi... Aslında Avrupa bir zamanlar Orta Çağ karanlıklarını yaşarken, İslâm Asya'da Rönesansını yaşıyordu. Ve bir mütefekkirimizin belirttiği gibi, eğer kilise taassup gösterip de İslâm karşısında Antik Çağ'a sığınmasaydı ve bir şartlanmışlık içinde ona bakmasaydı dünya bugünkü karanlıkları yaşamayacaktı. Ama o gitti putperestlik dönemi anlayışlarına sığındı ve hâlâ da o bağnazlıkları devam ettirmekte.

Evet, İslâm'ın evrenselliğini onun insanlığa getirdiği kaide ve kurallarda aramak lâzım. O, kadına, erkeğe, çocuğa ne vaatetmiş? İktisadî ve içtimaî çalkantılara karşı nasıl bir sistem getirmiş? Beşerî problemlere nasıl bir çözüm bulmuş? Toplumda kol gezen ahlâksızlıklar karşısında neler söylemiş? Devletler muvazenesi için ne öneriler getirmiş? ve hakeza.. Evet, siz bütün bunları incelediğiniz

zaman onun sistemler üstü, âlemşümül bir hüviyete sahip olduğunu görecektir, herkesin her derdine derman olmasını müşâhede edecek ve diyeceksiniz “İslâm, elhak evrensel bir dindir.”

Yeri gelmişken belirtmeden geçemeyeceğim bir husus daha var; İslâm’ın evrenselliğini sadece Kur’ân’ı baz alarak söylemek yanlış olur. Bence onun evrenselliğini, Kur’ân âyetlerinin yanında, Sünnet-i Sahiha, Hulefa-i Raşidîn’in içtihatları ve selef-i salihîn’in görüşleri içinde aramak ve birlikte ele almak icap eder.

Hâsılı, biz var olduğumuz günden bu yana hep İslâm’ın yeterliliğine inanmışızdır. Evet, Kur’ân ve Sünnet’in yeterliliğinde, karşımızda birçok “izm”lerle ifade edilen görüşlerin varlığına rağmen hiç endişe duymamışızdır. Aksine bunların İslâm’a mukabele edemeyeceği inancını taşımışızdır. Hatta yıllar boyu, komünizmin paletleri altında ezilen insanların bile bir gün bu cephenin insanı olacağına inancımız tamdır. Yeter ki bize din-i mübin-i İslâm’ı tebliğ ve temsil etmek imkânı verilsin.

Hiçbir şeyden endişemiz yok. Zira biz, İslâm’ın, ferdî, iktisadî, içtimaî, sınaî, ailevî, askerî, düvelî.. hâsılı hayatımızı ilgilendiren her sahada getirdiği dinamikler, sunduğu mesajlarla evrensel olduğunu biliyor, kabul ediyor ve inanıyoruz. Kaldı ki 14 asırdan beri düşmanlarının cefası, dostlarının da vefasızlığına rağmen, İslâm’ın terütaze esaslarıyla ayakta kalması bunun bir delili değil midir?

RÜYA İLE AMEL

Rüya ile amel edilir mi?

Rüya, hadisin ifadesiyle “mübeşşirat” tandır. Yani o bir muştular kaynağıdır. Allah (celle celâluhu) rüyalarla bize müjdeler verir. Buna, kendi adımıza “şekerleme kabîlinden ihsanlar, lütuflar” diyebiliriz.

Elbette rüyanın da bir hakikati var. Ancak soruda, rüyadan ziyade, rüya ile amel edilip edilemeyeceği hususu sorulduğu için, biz de daha çok meselenin o yönüne temas etmek istiyoruz. Ayrıca, rüya ile beraber melekûta açılan diğer kapılara da yine bu çerçeve içinde işaret etmenin yararlı olacağına inanıyoruz.

İnsanın mükellefiyetlerini ifa edeceği saha “yaka-za” dediğimiz uyanıklık hâlinin devam ettiği zaman ve mekânla kayıtlıdır. Yani uyku ve baygınlık hâli gibi durumlar, mükellefiyet dışı bırakılmışlardır. Bu itibarla da, bunların, ne emredici ne de emir alıcı olarak hükümlere esas sayılabilecek yanları yoktur. Bu cümleden olarak bir insan, rüyasında kelime-i küfür söylese dinden çıkmaz ve baygınlık hâlinde, dinin bütün mükellefiyetlerinden muaf tutulur.

Meseleye bu zaviyeden baktığımızda; ister müsbet, ister menfî mânâda, rüyalarla gelen müjde veya ikazların objektif bir değer ifade ettikleri söylenemez. Bu yönüyle de onların bağlayıcı birer delil veya burhan kabul edilmeleri mümkün değildir. Ancak, şer-i şerife muvafık ve mülayim olan meselelerde rüyaların o rüyayı görene özel bir mesaj ifade etmesi -tabîî Kitap ve Sünnet’le çatışmaması bir ön şarttır- söz konusu olabilir. Aksi hâldeki rüyaların, hiçbir kıymet-i zatiyeleri yoktur.

Diyelim ki, üzerine hac farz olan bir insan, bütün şartlar mevcut iken, sırf gördüğü bir rüyayı, hacca gitmemesi gerektiğine bir işaret şeklinde yorumlayarak, bu vecibeyi ifadan vazgeçmesi kesinlikle doğru değildir ve onun gördüğü bu rüya, onun için asla şer’î bir mesnet ve menat sayılmaz. Çünkü haccın farzıyeti Kitap ve Sünnet’le tespit edilmiştir.. ve durumu bu şartlara uygun herkes mutlaka hac farzasını yerine getirme mecburiyetindedir. Ayrıca bu konuda mazeret kabul edilebilecek hususlar da, yine Kur’ân ve Sünnet’in bir uzantısı sayılan fıkıh kitaplarında tespit edilmiştir. Bir insan bir değil yüz defa, bunun aksine rüya görse, yine fıkıh kitaplarında tespit edilen hükümler doğrultusunda amel etmek mecburiyetindedir.

Hele rüyaları başkalarını ilzam etmede kullanmak çok büyük bir hata ve açıkça dinin nasslarıyla savaşı demektir. Bununla beraber, rüyaların mubah meselelerde, rüyayı görene münhasır kalmak şartıyla, yönlendirici bir fonksiyonunun olduğu da her zaman kabul edilebilir. Yine de bunun, Kur’ân ve Sünnet’te içtihad edilerek çıkarılmış

bir hüküm ölçüsünde ağırlığının olduğu söylenemez. Ben şahsen rüyalarla amel hususunda söylediğim bu kanaate, melekût âlemiyle irtibata geçirici diğer yolları da katmak isterim.

Meselâ; bir insan, temessülen Efendimiz'le görüşebilir. Farzımuhal, bu görüşme esnasında Efendimiz'den ona söylenenler eğer şer'î ölçülere muhalif ise, -bunu farzımuhal çerçevesinde dahi olsa ürpererek söylüyorum- o insan kesinlikle şer'î ölçülere ters düşen o ifadeleri tatbik edemez ve Efendimiz'le görüşmesini kendisi için delil ve hüccet sayamaz. Efendimiz misalini bilhassa arz ediyorum ki, diğerleri için de bir ölçü olabilsin. Yani insan temessül etmiş şekilleriyle nebileri de görse, velileri de görse hüküm değişmez. Söylenenler şer'î ölçülere tatbik edilir ve davranışlar ona göre ayarlanır.

Diğer taraftan, melekût âlemiyle irtibatını cinler vasıtasıyla da temin edenler vardır. Şunu kesin ve net bir dille ifade edeyim ki; bu yol, hiç mi hiç yol değildir. Zira cinler insanlara kıyasla, istidat ve kabiliyet bakımından çok daha düşük varlıklardır. Bunların söylediklerinin her zaman yüzde doksan dokuzunun yalan olma ihtimali söz konusudur. Bu sebeple de onlara dayandırılarak alınacak kararlar da yüzde doksan dokuz nisbetinde hep yanlış demektir.

Günümüzde medyumluk moda hâline gelmiş gibidir. Aslında medyumlara kendileri himmete muhtaç insanlardır. Onlardan fayda ummak, insanın kendi kendisini aldatmasından başka bir şey değildir.

Cinler çeşitli şekil ve kılkta görünebilme kabiliyetine sahiptirler. Bu sebeple de, bazı insanları kandırmaları her zaman söz konusudur. Nitekim bu yolla onlar, pek çok insanı kandırıp iğfal etmişlerdir. Hatta bazılarını o denli kandırmışlardır ki; bu zavallılar kendilerini mehdi, hatta peygamber zannetmişlerdir...

Bu konuya, vilâyet yolundaki vartaları da ilave etmek mümkündür. Ancak bu mesele ayrıca tahlil gerektirdiği için şimdilik sadece bu küçük işaret ile iktifa ediyoruz.

Bütün bunlar ve bunlara benzer gerekçelerden dolayı, sorunun cevabını şöyle özetlemek mümkündür:

Gerek rüyalar, gerekse başka yollarla melekût âlemine açılmalar neticesi elde edilen bilgiler veya yorumlanan müşâhedeler, insanı ilzam edecek ve bağlayacak değerde hükümler değildirler. Hele şer'î ölçülerle çatışma durumu varsa, kesinlikle onlara itibar edilemez ve bir Müslüman için böyle bir tercih de asla söz konusu olmamalıdır.

BİR NEBZE DE ŞEYTANDAN

Şeytanın mahiyeti, fonksiyonu, yaratılışının hikmetleri, insanı saptırma yolları, bunlardan korunma çareleri adına bizleri aydınlatır mısınız?

1. “Şeytan” kelimesi hangi kökten gelir?

Şeytan, Allah’ın rahmetinden uzaklaşmış bir varlıktır. Şeytan kelimesi, iştikâk itibarıyla, Allah’tan, Allah’ın rahmetinden uzak oldu mânâsına شَطْنٌ ’den, bir de; yandı, işi bitti, helâk oldu شَاطِئٌ يَشِيطُ mânâsından olmak üzere iki kökten gelir. Her ikisi de şeytan için doğrudur. Zira o, Allah’ın rahmetinden kovulmuş ve yanmaya hak kazanmış bir varlıktır.

2. “Şeytan” kelimesi başkaları için de kullanılabilir mi?

“Şeytan” kelimesi taşıdığı mânâdan hareketle dinde her azgın ve taşkın şeye kullanılabilir. Nitekim Allah (celle celâluhu) “Böylece Biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. (Bunlar) aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldılar.”¹² âyetinde şeytan tabirini, yaldızlı sözlerle insanları baştan çıkartan cinler ve insanlar için kullanıyor.

¹² Enfal sûresi, 6/112

Seyyidina Hz. Ömer (radiyallâhu anh) serkeş bir ata bindirildiğinde “Beni bir şeytana bindirdiniz!” buyurarak serkeşlik yapan ata şeytan tabirini kullanmıştır. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) de bir yerde köpeğe, bir yerde de serkeşlik yapan deveye şeytan demiştir.

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, ins, cin veya hayvan serkeşlik yapan, başkaldıran, isyan eden her şeye bir mânâda “şeytan” denebilir. Ama burada bahis konusu olan şeytan, insanların baş belâsı, Seyyidina Hz. Âdem’e (aleyhisselâm) secde etmeyip, Allah’a karşı başkaldırmakla küfür yoluna girmiş, insanoğlunun ebedî hasmı olan şeytandır.

3. Şeytan, niçin Allah’ın rahmetinden kovulmuştur?

Şeytan, mahiyetinde mündemiç olan duyguları kötü yolda kullanması sebebiyle Allah’ın rahmetinden kovulmuştur. Evet, Allah insanı, maddî-mânevî mücehhez bulunduğu şeyler itibarıyla ahsen-i takvîme mazhar olarak yaratmış ve “Biz insanı en güzel biçimde yarattık.”¹³ buyurarak bu hakikati ifade etmiştir. Bu açıdan insanın mahiyeti tıpkı bir takvim gibi bütün varlığa ait hakaiki câmi ve her şeyin özünü hâvidir. İnsan, kâinatı gösterebilecek bir takvim, seneler ve asırlar içinde geçen her şeyi ifade edebilecek bir fihrist mükemmeliyetindedir. Ayrıca böyle bir dışa paralel olarak iç mükemmeliyeti ifade eden kalb, sır, hafî, ahfâ gibi çeşitli duygularla da mahiyeti zenginleştirilmiştir.

¹³ Tin sûresi, 95/4

Şimdi Allah herkesi böyle yaratmıştır ama, kimileri Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) gibi kabiliyetlerini geliştirerek Cibril'i geride bırakmış, kimileri de Ebû Cehil gibi bütün istidatlarını menfi yönde kullanarak şeytanı utandıracak bir derekeye düşmüştür.

İşte şeytan da, bazı insanlarda olduğu gibi, mahiyetindeki nüveleri kötüyeye kullanarak Allah'ın rahmetinden kovulmuş ve uzaklaştırılmıştır. İfadeye dikkat edelim. Uzak yaratılmamış ama, kabiliyetlerini kötüyeye kullanarak uzaklaştırılmıştır.

4. Şeytan insana hangi yollardan yaklaşır?

Önce şeytanın insana niçin düşman olduğuna bir cümle ile temas edip sonra da insanı saptırmak için hangi yollara başvurduğuna âyetin belirttiği çerçevede şeytanın sözlerini esas alarak izaha çalışalım.

Şeytan, “Çık buradan, sen artık kovulmuş ve uzaklaştırılmışsın!”¹⁴ âyeti ile ifade edilen tokadı yedikten sonra, insanoğluna gayz, kin ve nefretle, Allah'a karşı da küskünlükle, ikinci bir fitrat kazanmıştır. Evet, şeytanın Hz. Âdem'e (aleyhisselâm) secde etmemesi, onun Rahmet-i İlâhî'den kovulmasına; Allah'ın kovması da, onun Allah'a karşı düşmanlık göstermesine zâhirî birer sebeptirler.

Evet, Hz. Âdem (aleyhisselâm) ile imtihan olma ve bu imtihanı kaybetmesi şeytana çok dokunmuş ve kasemle “Rabbim! Beni azdırmana karşılık ben de yeryüzünde onları (günahları) süsleyeceğim ve onların hepsini mutlaka

¹⁴ Hicr sûresi, 15/34

azdıracağım. Ancak onlardan ihlâslı kulların müstesna.”¹⁵ demiştir. Demek ki, şeytan, bu hâdiseler nedeniyle, Âdem’in (aleyhisselâm) şahsında bütün insanoğluna karşı kinle dolmuştur. Kinle dolu bir gönülde muvazenenin olmayacağı âşikârdır. Keza şeytan, Kur’ân’ın Â’râf sûresinde belirttiğine göre kin ve gayzını şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Öyleyse beni azdırmana karşılık, and içerim ki, ben de onları saptırmak için Senin doğru yolunun üstüne oturacağım. Sonra mutlaka onlara, önlerinden arkalarından, sağlarından, sollarından sokulacağım ve sen onların çoğunu şükredenlerden bulmayacaksın.”¹⁶

Yani önden gelecek, ileriye karanlık ve inkârla dopdolu gösterecek, “öldükten sonra dirilme Cennet, Cehennem yok...” dedirtecek, ümitlerini kırıp geçeceğim. “Gün be gün yevmülbeter.” diyecek, kıyamete kadar kâfirlerin esiri olacaklarına inandırarak, onların önlerine de karanlıklar püskürtüp duracağım.

Arkalarından gelecek mazi ile alâkalarını kopararak, mukaddes olarak bel bağladıkları geçmişlerini büyük bir mezar şeklinde gösterip bütün ümitlerine bir balyoz indirerek onları ye’se atacağım.

Sağ taraflarından gelecek “Siz ehl-i hak ve hakikat-sınız, ne diye başkalarının dine hizmet etmesine imkân veriyorsunuz? Bu hizmeti siz yapsanız ya!” diyerek gıpta damarlarını tahrik edip hizmetlerini engelleyeceğim.

¹⁵ Hicr sûresi, 15/39

¹⁶ A’raf sûresi, 7/16,17

İbadetlerini zâhiren yerine getirseler de yaptıkları şeyleri anlattırıp riyaya boğacağım.

Ve soldan gelecek, sol düşünceli, çarpık, çeşitli doktrinlerle zihinlerini bulandırıp, onların ruhlarına hep yanlış şeyler üfleyeceğim. Dolayısıyla sen onların çoğunu sana karşı nankör ve şükretmeyen insanlar olarak bulacaksın.

Evet, şeytanın bu kin ve nefretle, Cenâb-ı Hakk'a karşı olan bu küstahça tavrını Kur'ân değişik yerlerde sık sık hatırlatır.

5. Şeytan niçin hidayete gelmemektedir?

Şimdi de şeytanın hidayete gelemeyiş sebebini bir-iki misalle izah etmeye çalışalım. Bir insan düşünün ki, çeşitli sebeplerle kendini kine ve nefrete kaptırmıştır. Bu insan, o anki hâlinin muktezası olarak, sağa sola saldırır, eline geçeni atar ve karşısındakinin hakkından gelmek için elinden gelen her şeyi yapar. Zira bu insanda artık muvazene, muhasebe, salim düşünce yoktur. Yani dengesizlik bu kişinin saatlerini, dakikalarını, saniye ve saliselerini kaplamış, hatta ruhunu bile sarmıştır. İşte böyle bir ruh hâleti içinde olan o insan, artık kazandığı ikinci fitratın gereğini yapacaktır. Yani bu türlü davranışlar onun, o andaki fitratının gereğidir.

Bir başka misale geçecek olursak; yine bir insan düşünün ki, bu insanın içini bazen bütün bütün küfür esinleri sarmıştır. İradî olmayan şüphe ve tereddütler, aniden kopup gelen rüzgârlar gibi onu sarsmaktadır. Meselâ, Allah (celle celâluhu) veya Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve

sellem) hakkında yersiz ve uygunsuz şüpheler onun düşünce dünyasını zorlamaya başlamış ve onu hep şüphe ve tereddüt vadilerinde dolaştırmaktadır.

İşte, o anda bu insan eğer Allah'a sığınır ve o şüpheleri izale edecek bir yola girerse Allah'ın inayeti ile o hâlden kurtulur. Aksi hâlde, bu durum devam edecek olursa, intiharı bile düşünecek hâle gelir ve başını taştan taşa vurur. Aslında kâfirin hâli işte budur. Yani onda küfür devamlı olduğu için, hiçbir zaman bu tür sıkıntılar ve ızdıraplar onun yakasını bırakmazlar.

Şimdi bu iki misalden hareketle, şeytanın hidayete glemeyeşine bakalım: Şeytan birinci misaldeki insan gibi, mahiyetindeki iyiliğe, güzelliğe açık tüm istidatlarını, iradesiyle öldürmüş ve kötülüğe ait bütün istidatlarını da inkişaf ettirmiştir. Bu suretle, içini küfürle, öyle bir doldurmuştur ki, artık onun mahiyetinde inanmaya yer kalmamıştır. O öfkeli adam gibi, kin ve nefretini değişik şeylerle kusan kişi gibi, hayatının bütününi saniye ve saliselere varıncaya kadar, hep kötülük sarmıştır.

İşte şeytan budur ve böylesine bir kin ve nefretle Allah'a inananlara düşman olan şeytana bir şey anlatmak ya da kabul ettirmek ve dolayısıyla hidayete gelmesini beklemek boşunadır. Zira küfür, onda fitrat hâline gelmiş ve tabiatının bir buudu olmuştur.

Şeytan, şayet o ikinci misaldeki insan gibi, Allah'a sığınsa ve girdiği o çıkmaz yoldan çıkma eğiliminde bulunsaydı, Allah'ın inayeti ile kurtulur ve hidayete mazhar olabilirdi...

6. Şeytanın yaratılmasının hikmeti nedir?

Bu konuda müstakil olarak yazılmış kitaplara müracaatla daha teferruatlı malumat elde edilebilir. Hassaten Hz. Bediüzzaman'ın bu konuyu ele aldığı risale dikkatlice okunmaya değer.¹⁷ Bununla beraber bir iki cümle ile bu hususa da işaret edelim.

Allah (celle celâluhu), abes iş işlemekten münezzeh ve müberradır. Hakîm olan ve her şeyinde bin bir hikmet gizli bulunan -insanlar anlamasa da- Allah hakkında böyle bir şey düşünme, Allah'ı bilememenin, O'nu tanıyamanın bir ifadesi olsa gerek.

İnancımıza ait bu temel kaideyi pekiştirdikten sonra diyebiliriz ki, şeytanın yaratılarak Müslümanlara musallat edilmesi, onları teyakkuza sevk eder.. sevk etmiştir, ediyordur ve edecektir de. Böylece insan ondan korunma mekanizmasını harekete geçirecektir. Demek ki şeytanın tasallutu, insanda mevcut bulunan korunma mekanizmasının rantabl çalışmasına vesile olacaktır. Yani nasıl tarlada akreplerin ve zehirli yılanların olması tarlada çalışanları dikkat ve teyakkuza zorlar.. ve dikkat etmeye ait istidatları inkişaf ettirir.. veya Bediüzzaman Hazretleri'nin misali içinde; atmacanın serçe kuşuna musallat olması, serçenin kabiliyetlerini geliştirir; aynen öyle de, şeytanın insanlara tasallutu, şeytandan kaçma, kurtulma, onun tuzaklarını boşa çıkarma adına onların kabiliyetlerini geliştirir. Dahası, insanların Allah'a dehaletine, Sünnet-i Seniyye kalesine sığınmasına vesile olur. Zaten Kur'ân da çeşitli

¹⁷ Mektubat, On İkinci Mektup, İkinci Sual

âyetleriyle bu hususa işaret eder. Meselâ, “Eğer şeytanın fitlemesi seni dürtürse hemen Allah’a sığın. Çünkü O işitendir, bilendir.”¹⁸ Bir başka âyette Allah’a sığınmayı salıklar ve “De ki; şeytanların kışkırtmalarından Sana sığınırım. Onların yanımda bulunmalarından da Sana sığınırım, Rabbim!”¹⁹

7. Şeytanın bizimle uğraşmasına nasıl engel olacağız?

a. Allah’a Sığınma

Biraz önce âyet-i kerimelerle ifade ettiğimiz gibi Allah’a sığınma, O’na iltica etme, şeytanın azdırması ve sapıtmasına karşı en önemli bir sığınak ve dinamiktir. Bu dinamığın behemehâl kullanılması şarttır. Rabbim, bizlere, “Kulun Allah’a en yakın olduğu hâl secde hâlidir.” sırrını temsille, başımızı yere koyup, “Allahım, Senden Sana sığınır, yani Celâl ve Ceberruyetinden, Rahmet ve Rahmâniyetine sığınırım, şeytandan da Sana sığınırım.” dedirtsin ve bizi muhafaza buyursun.

b. Tembelliği Terk Etme

Şeytan daha ziyade âtil ve tembel insanlara hücum eder. Hiçbir iş yapmayan, miskin miskin oturan ve hele din adına hiç de aktif olmayan kimselerle meşgul olur. Öyleyse biz de, bu noktadan hareketle, şeytandan korunma hususunda atalet mevzuu veya aktif olma mevzuu üzerinde durmak istiyoruz. Yani madem şeytan daha ziyade ataletimizden istifade ediyor. Boş durduğumuz zamanlarda

¹⁸ A’raf sûresi, 7/200

¹⁹ Mü’minun sûresi, 23/57

içimize uygun olmayan kuruntular atıyor, fena şeyleri düşündürüyor, fena şeyleri okutturuyor, fena şeyleri yapmaya zorluyor. O zaman biz de, ister düşünceyle, ister fiille, onun parmak sokacağı ve kurcalayacağı noktaları doldurmalı, duygu ve düşüncemiz itibarıyla Rabbimiz'e ait şeylerle dolup taşmalıyız.. dahası âyât-ı tekviniyeyi sık sık mütalâa edip rabita-i mevtle iki büklüm olmaya çalışmalı ve Rabbimiz'in dinini çevremize anlatmak suretiyle her zaman dopdolu olmalıyız ki, şeytan içimize girip imanımızı sarsmasın ve vesvese veremesin.

Kaldı ki, biz evrâd u ezkârla münasebet içinde bulunur veya O'nun dinine hizmetle ömrümüzü dolu dolu geçirirsek, bunların hürmetine Rabbim de bizi, şeytanlara terk etmeyecek ve bu kudsî meşgaleler sayesinde -inşâallah-sahil-i selâmete çıkaracaktır.

c. Ahde Vefa

Ahde vefa da en azından diğerleri kadar bizi şeytanın iğvâsından koruyacak hususlardandır. Evet, siz vefa gösterip Allah'ın dinine omuz verirsiniz, Allah da sizi, şeytanla baş başa bırakıp, çürümeye terk etmez. Zaten O da "Ahdinize vefalı davranın, Ben de ahdimi yerine getireyim."²⁰ demiyor mu?

Evet, siz bu düşünce ve inanç içinde bulunup, onu hayata taşıdığınız müddetçe, şeytanın tasallutu karşısında Allah, bir âyetini hatırlatacak, bir burhanını gösterecek, gözünüzden perdeyi kaldıracak ve mutlaka sizi koruya-

²⁰ Bakara sûresi, 2/40

caktır. Sahabede, asfiyâda, evliyâda bunun yüzlerce misali vardır ve bu misaller göstermektedir ki, onların başları döndüğü, bakışları bulandığı anlarda, Rablerinin burhanı karşlarına çıkmış ve onları hemen istikamete yönlendirmiştir. Kim bilir, belki de sizler, bizler ve hepimiz iradelerimizi kötüye kullanmada ısrar etmediğimiz sürece hep Rabbimiz'in bu türlü nimetlerine mazhar olarak düşmekten, sürçmekten kurtulmuşuzdur.

“Siz Allah'ın dinine yardım ederseniz, Allah da size yardım eder.”²¹ âyetinin mucibince, O'na vefa ve sadakat içinde olanlar, O'ndan vefa ve inayet görmüş.. sınırlı iradelerini O'nun yolunda kullananlar, O'nun sınırsız nimetleriyle serfiraz olmuşlardır. O hâlde bu kutlu davanın kutlu neferleri olarak bizler, neticede bizi Cennet'e, Cemalullah'a götüreceğ bu yolda ahde vefadan bir an bile dûr olmadan sürekli çalışmalıyız. Allah'ın her yerde ve her zaman hâzır ve nâzır olduğu hakikatine inanarak o Rak'ib ve Müheymin'in müşâhedesi altında olduğumuzu bir an olsun hatırdan çıkarmamalı, davranışlarımıza ona göre çeki düzen vermeli ve iç âlemimizi her zaman zapturapt altına almalıyız.

d. Yalnız Kalmama

Yalnız kalmama, şeytanın idlâl ve ifsadına karşı çok önemli bir silahtır ve bu silahın behemehâl her zaman kullanılmaya hazır olması gerekir. Bu ise Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyurduğu gibi, en az üç

²¹ Muhammed sûresi, 47/7

kişilik bir arkadaş grubuyla gerçekleşebilir. Yani çarşıda, pazarda, evde, bizim gibi duyan, hisseden ve inanan arkadaşlarla bir arada bulunma ve bu suretle şeytana mel'abe (oyuncak) olmaktan kurtulma...

Evet, her kötü düşünce içimize atılmış bir tohum gibidir. Bu tohum zamanla mevcudiyetini hissettirir ve rüşeym hâlinde kendini gösterir. Eğer bu kötü düşünce henüz filiz iken kesilip atılırsa ne güzel! Aksi takdirde o, boy atar, gelişir; gelişir ve geliştiği bünyeye rağmen onu yer bitirir. İşte bunun için şeytanın küçük tohumlar hâlinde ruhumuza saçtığı şeylerin daha baştan kökünün kazınması şarttır. Yoksa zamanla bunlar altından kalkılamayacak muvazene, muhakeme hatta hayal hanemizi bile istiaab edecek hâle gelebilir. Böyle bir duruma geldikten sonra kurtulmak ise çok zordur.

Onun için bu tür kötü düşüncelerin bünyemizde kök salmaması, sonra da dönüp bizi teslim almaması için sair hususların yanında yalnız kalmama meselesinin de iyi işlenmesi gerekmektedir. Evet, şu içtimaî dağdağalar içinde ötelemlerle alâkası zayıf, Allah ile irtibatı istenen seviyede olmayan bizlerin çok kere iradesi ve kalbî hayatı, ruhî canlılığı bizi korumaya yetmeyebilir.

Bu arada etrafımızda çehresi hakikat gamzeden, iradesinde Allah iradesi çağlayan öyle arkadaşlarımız vardır ki, onların yanına gittiğimiz ve onlarla aynı atmosferi paylaştığımız zaman, tıpkı bir veli ile diz dize gelmiş gibi kuvvet kazanabiliriz. Onların sözleri, sohbetleri, âdeta içimizde buz bağlamaya başlamış kötü duygu ve düşünceleri

eritebilir. Bazen de, biz bu konumda bulunur, onlar gelip bizden, yukarıda arz ettiğim ölçülerle istifade edebilirler.

Evet, Allah (celle celâluhu), insanı topluluk içinde yaşayabilecek şekilde yaratmıştır. İnsan, maddî-mânevî bütün ihtiyaçlarıyla hayatiyetini ancak hemcinslerinden müteşekkil böyle bir toplum içinde görerek sürdürebilir. Öyleyse bize düşen de böyle bir topluluktan ve o topluluk içerisinde iyi, güzel ve hayırhah arkadaşlardan uzak düşmemektir.

e. Va'z u Nasihat Dinlemek

İnsan, yüreği hoplamaya, gözü yaşarmaya, iç âleminde kendini her gün birkaç defa yenilemeye muhtaç bir varlıktır. Kur'ân; Rabbisiyle münasebete geçip ağlamaktan kendini yerlere atanları tebcil ve takdirlerle anlatır. İşte va'z u nasihatler bazı ahvalde bizi bu ufka ulaştırabilir. Fakat ne yazık ki, umumî planda bizler bu türlü vaiz, nâsih ve hayırhahları dinlemekten mahrum talî'siz bir cemaatiz. Keşke yüreklerimizi hoplatacak, bizi aşk u şevke getirecek yüzlerce, binlerce vaizlerimiz olsaydı!..

Evet, keşke Fahreddin Râzî gibi kürsüye çıktığında ağlamaktan sözleri boğazında düğümlenip kalan ve ne dediği anlaşılmayan yüzlerce, binlerce vaizimiz olsaydı!.. Olsaydı da hiçbir şey anlamasak bile sadece onları seyretmekle gerekli dersleri alsaydık. Keşke sahabe, tâbiûn, tebe-i tâbiûn hazerâtının hayatlarını gerçek veçheleriyle bizlere anlatan ve kitap sayfaları arasında kalan o malumatları, ruhundan ruh katarak intikal ettirecek yüzlerce, binlerce nâsihimiz

olsaydı da, bizler de onları dinleyip, “Yahu onlar da insan, biz de!” deyip insanlığımızdan hicap duyar hâle gelseydik.. hayatımızı, yaşayışımızı sorgulamak ihtiyacını hissetseydik.. ve kendimize çeki düzen verseydik.

İhtimal o zaman kalblerimiz yumuşayacak, içimizi yer yer karartan paslar izale olacak ve ruhumuza akseden ilâhî tecellîler bütün aydınlığıyla bizi saracak, biz de bu sayede şeytanın her türlü vesvese ve desiselerinden uzak kalacağız.

O hâlde ne olur, lütfen “Ben bunu biliyordum bir daha okumayacağım, ben bunu dinlemiştim, bir daha dinlememe gerek yok!” demeyin! Yeme-içme ihtiyaçlarımızın olması ve bunların tekerrür etmesi gibi, mânevî hayatımız, kalb, ruh, vicdan vesair duygularımızın da ihtiyacı olduğunu ve bu ihtiyaçların da tekerrür ettiği hakikatine binaen kendinizi mutlaka bir üstadın kucağına atın ve ona sığının! Onun, bütün fenalıkları eriten, şeytanın içimize girmesine izin vermeyen o Hak dostunun atmosferine girin ve daima kendinizi yenileyin!

8. Şeytanın şerrinden korunmak için hangi dualar okunmalı?

Bir fasıl önce Allah’a sığınmakla başlayıp yalnız kalmamakla bitirdiğimiz hususları, bu konuda yapılacak fiilî dualar olarak nitelendirecek olursak, bunların yanında bir de kavli dualar vardır ki, bu ikisi bir vahidin iki yüzü gibidir. Birini yapıp diğerini ihmal veya terk etmek, neticeye ulaşılmasını engelleyebilir.

Onun için kavli dualar da her zaman ve zeminde yapılmalı ve ihmal edilmemelidir.

Kavli dua denince tabii olarak Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu konuda söylediği dualar akla gelmektedir. Efendimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem), şeytandan Allah'a sığınma adına, çeşitli vesilelerle şeref-sudûr olmuş birçok dua vardır. Yemekte, tuvalete girerken, ailesiyle münasebet esnasında vs. bunların hepsini teker teker ele alıp anlatma bu sohbetin çerçevesini aşar. Onun için Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) şeytandan korkulduğunda söylenmesi için talim buyurduğu duayı örnek olarak zikredip sair şeyler için bu konuda yazılmış duaların derlendiği dua mecmualarına veya müstakil kitaplara müracaat etmenizi tavsiye ederim.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şeytandan korkulduğunda şu duayı talim ederek bize tahassun yolunu göstermektedir:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ الَّتِي لَا يَجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلَا فَاجِرٌ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ
وَبَرًّا وَذَرًّا وَمِنْ شَرِّ مَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمِنْ شَرِّ مَا يَعْرُجُ فِيهَا وَمِنْ شَرِّ مَا
ذَرَأَ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمِنْ شَرِّ فِتَنِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ
طَارِقٍ إِلَّا طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ يَا رَحْمَنُ

“Yâ Rahmân! Allah'ın yarattığı, zürriyet hâlinde her tarafa saçtığı ve kusursuz meydana getirdiği şeylerin şerrinden, gökten inen ve oraya yükselen şeylerin şerrinden, Allah'ın yerde yarattığı ve yerden çıkan şeylerin şerrinden, gece ve gündüzün fitnelerinden, -hayırla gelenler

müstesna- meydana gelen hâdiselerin şerrinden, ne bir iyinin ne de bir kötünün kendilerini aşamayacağı, Allah'ın tastamam kelimelerine ve vech-i kerîmine sığırım.”

Can evinden vurulan, mescidinin, minberinin, mihrabının yolunu unutan, küfür ve dalâlet vadilerinde bocalayıp duran ve bocaladıkça batan 20. asrın perişan, derbeder ve bir o kadar da ellerinden tutulmaya muhtaç nesillerine Rabbim inayet buyursun! Onları insî, cinnî şeytanların ve onların avenelerinin şerrinden muhafaza buyursun!.. Âmin...

KADERE DAİR YANLIŞ TELAKKİ VE DEĞERLENDİRMELER

Kişi, sağlığına aykırı bir şey yapıyor, sonra da “Kaderim buymuş.” diyor. Bu durumun kaderle bir ilgisi var mı?

Bu soruya cevap verebilmek için önce kader anlayışının ve inancının çok iyi şekilde belirlenmesi gerekir. Yoksa yanlış telakkiler, yanlış değerlendirmeler içinde bocalar dururuz. Kader, Cenâb-ı Hakk’ın ilminin bir unvanıdır. Kudretinin ya da iradesinin değil. Allah meşîetiyle bir işin olmasını veya olmamasını diler, sonra kudretiyle de onu gerçekleştirir. Başka bir tabirle ezeli ilmiyle planladığı şeylere kudretiyle haricî vücud verir. İlme gelince o, bir şeyin hariçte vücudunu yani o şeyin olması veya olmamasını gerektirmez, mecburi kılmaz. Onun haricî vücudunu gerektiren husus, insanın dilemesi ve buna bağlı olarak da Allah’ın yaratmasıdır. Ayrıca ilim maluma tâbidir. Yani bir şey nasıl, ne şekilde ve ne zaman olacağına, Allah onu o şekliyle bilmektedir. Yoksa Allah’ın ezeli ilmiyle onu bilmesinden dolayı oluyor demek değildir. Bu açıdan da başta “Kader, Cenâb-ı Hakk’ın ilminin bir unvanıdır.” demiştik. Böyle bir yaklaşım, “İnsan iradesinin

hesaba katılmadığı hiçbir takdir yoktur.” mânâsına da gelir. Aksi hâlde cebrîliğe girilmiş olurdu ki, o zaman, dünyanın yaratılması da, Cennet ve Cehennem’in var edilmesi de abesiyete inkılâp eder. Cebrî kader, kâinatta iradesi olmayan varlıklar için geçerlidir. Güneş, ay, toprak, yıldız, taş vs.; iradesi olan cin ve insanlar için ise iradî kader hâkimdir. Buna göre, Cenâb-ı Hak, bir insanın iradesini hangi yöne sarfedeceğini ezeli ilmiyle bildiği için, ona göre programlamakta, mevsimi gelince de kul iradesini öyle yönlendirdiğinden Allah da irade edilen şeyi yaratmaktadır. Bunlardan birincisine kader, ikincisine de kaza diyoruz. Eğer Cenâb-ı Hak “atâ-yı ilâhî”si ile kader planında takdir buyurduğu şeyi bozmaz ve değiştirmez ise, o şey aynıyla hayata geçer.. ve kul müspet şeylerle sevap, menfi hususlarla da günah kazanır. Şimdi bu kısa ve öz bilgilerden sonra soruya dönecek olursak; diyelim ki bir insan iradesiyle, isteyerek sigara ya da içki içti. Bunun neticesi olarak da kansere yakalandı. Şimdi hata kaderde mi, yoksa neticesi tıp ilminin verdiği verilere göre yüzde 97–98 kanser olan zararlı bir müskiratı iradesiyle içen insanda mı? Elbette insanda. Bu açıdan, sağlığa zararlı yiyecek ve içecekleri kullanmaktan, dengeli beslenmeye, abur cubur her şeyi yemekten, perhize dikkat etmeye varıncaya kadar herkes iradesini kullanarak sağlığına zarar verecek şeylerden kaçınma mecburiyetindedir. Koruyucu hekimlik şartlarına riayetsizliğin cezası olarak hastalanan insanın kadere taş atması, “Kaderim böyleymiş.” demesinin İslâmî nasslar açısından izah edilir bir yönü yoktur. Ayrıca o insan, dünyada elem, ızdırap çekmesi, acılar içinde kıvrınması ve

daha sonra sıhhatine kavuşma yolunda milyonlar, milyarlar harcayarak hastane hastane koşmasının yanında, ahirette kevnî kanunlara riayet etmemenin hesabını Allah'a verebilir. Bu konuda dindar olanla olmayan, Allah'a imanı, itminanı tam olanla yarım olan arasında fark yoktur. Zira “şeriat-ı fitriye” kuralları, kim olursa olsun herkes için geçerlidir. Onun kurallarını anlayıp yaşayanlar iyiliklere, anlamayan ve yaşamayanlar da ettiklerine maruz kalırlar. Hâsılı, soruda bahsedildiği şekliyle bir kader anlayışı İslâm'ın temel öğretilerine zıt bir anlayıştır...

NEFİS VE ŞEY TAN ALDATMASI

Nefsin ve Şeytanın tuzaklarından kurtulma adına neler tavsiye edersiniz?

İnsan, bir taraftan hırs, kin, nefret, haset vb. duygularla örgülenen nefis mekanizması, diğer taraftan da nerede, ne zaman ve ne Şekilde karşısına çıkıp kendisini aldatacağı belli olmayan Şeytan unsuruyla her zaman karşı karşıyadır. Çoğu zaman bu düşmanlar, insana dost suretinde yaklaşarak doğruyu yanlış, çirkini güzel, bâtulı hak gösterir ve insanı idlâl edebilirler. Bu mevzuda Kur'ân, Şeytanın his ve karakterine Şöyle tercüman olur: "Elbette onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından sokulacağım ve sen, onların çocuklarını Şükredenlerden bulmayacaksın."²² O hâlde insan, nefsin ve Şeytanın vesveselerine karşı daima uyanık olmak zorundadır. Bu noktada ayrıca bir hususun altını çizmekte fayda mülâhaza ediyorum: Bazıları "İman ve Kur'ân'a hizmet eden daire içinde bulunuyoruz. Dolayısıyla nefsin ve Şeytanın bize zarar vermesi imkânsız ya da çok zordur." diye düşünebilirler. Oysaki tam aksine, Şeytanların en azılıları işte bu tür insanlarla uğraşmaktadırlar. Onun için böylesi

²² Bkz. A'raf sûresi, 7/16,17

kişilerin sıradan insanlara nispetle daha dikkatli olmaları gerekir. Ayrıca iman ve Kur'ân hizmetiyle iştiğal eden insanların nefis mekanizmaları tabiî seyri içinde çalışmaktadır. O mekanizma her fırsatta kendi isteklerini kabul ettirme arzusundadır. Bu açıdan da insanın bunun bilincinde olup, nefis mekanizmasının aldatma ihtimaline karşı temkinli olması icap eder. Biraz daha bu hususları açmaya çalışalım. İman ve Kur'ân hizmeti uğrunda yıllarını vermiş bir insan, bazen yapılan hizmetlerin inkişaf edip, arkadan gelen nesillerin bu işe sahip çıktığını görünce, kendi kendine: "Nasıl olsa yapılan hizmetler rayına oturdu. Âhenk çok iyi. Bize ihtiyaç kalmadı. Yapacağım bir şey yoksa burada durmam da abestir..." deyip bir kenara çekilebilir; çekilebilir ve buna mesnet olarak: "Efendimiz de hayatını vazifesine bağlamıştı. O, dünyada yapacağı bir şey kalmayınca, zafer naraları işitme yerine, 'er-Refike'l-A'lâ' deyip Rabbine kavuşmayı tercih etmişti." diyebilir. Başka biri de, Allah'a, Peygamber'e, kendi dostlarına kavuşma arzusunu hiçe sayıp: "Dünyada kalıp hizmet etmek ve bu uğurda sıkıntılara katlanmak, ahirete gitmekten daha iyidir zira Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), miraçta cennetleri müşâhede ettiği hâlde, dönüp tekrar ümmetinin arasında yaşamayı tercih etmişti." şeklinde düşünebilir. Hâlbuki bu düşüncelerin ikisinin de eksik yanları var ve bir açıdan bunlar arzu ve heveslerin fikir suretine girmiş şeklienden ibaret sayılabilirler. Evet, işte bunun gibi, hayatını kudsî bir dairede geçirse de insan, bazen nefsin ya da şeytanın zehirli oklarından biriyle karşı karşıya kalabiliyor. Bundan kurtulma yollarından biri, insanın daima

kendi duygu ve düşüncelerini kontrol altında tutmasıdır. Mütecessis ve müvesvis bir insan gibi o, sürekli duygu ve düşüncelerinde, Allah'ın rızasına muhalif “bit yeniği” aramalıdır. Zaten teccüs ve tefahhus yoluna girip kendi içinde bir kısım sorgulama hisleriyle yaşamayanların müstakim kalması da mümkün değildir. Tarih boyunca terakki eden insanlar, murâkabe tarassuthanelerinde kavga veren insanlar olmuştur hep. Şunu da belirtmeliyim ki, bu teccüs, kesinlikle insanın kendi varlığına, kendi aklına, kendi dinine, dinin esaslarına yönelik bir şüphe ve tereddüt değildir. Aksine nefis ve şeytanın her an, her yerde bir tuzak kurup kendisini bekliyor olabileceğinden şüphelenme ve ona göre tedbire açık olma demektir. Zaten bu çizgide hareket edilmediği sürece, birinde olmasa diğerinde, insanın nefis veya şeytanın ağlarına takılıp kalması kaçınılmazdır. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), onların, çeşit çeşit kandırmalarına maruz kalmamak için bizlere her zaman dua yolunu göstermektedir. Hemen her fırsatta, kalbimizi çatlatırcasına “Yâ Rabbi, Yâ Rabbi, Yâ Rabbi...” diyerek yapacağımız dualar, hem iradelerimize fer ve kuvvet verip bizim hayra yönelmemizi sağlayacak hem de onlardan gelebilecek tehlikelere karşı bizi muhafaza edecektir. Üstad bunu: “İstiğfar, meyelan-ı hayra kuvvet verir, şerrin kökünü keser; dua da meyelan-ı hayra kuvvet verir.” şeklinde özetler. Hâsılı, her şahsın kendi duygu ve düşüncesiyle imtihan olduğunu bilip, bu duygu ve düşüncelerinde hem nefsin hem de şeytanın belli hesaplarının olabileceği ihtimalini bir lahza unutmuyarak hep temkinli hareket etmesi gerekmektedir.

DEMAGOJİNİN ÜSTADI ŞEYTANDIR

Korkunun hakikîsi Allah'tan korkmaktır, şeytandan değil. Şeytan da kim oluyor ki; o demagoji üstadı bir müvesvistir. Allah'tan korkanı, Allah şeytana bırakmaz. Şeytan doğrudan doğruya ve mertçe insanın karşısına çıkmaz. Hileler, vesveseler, vesileler ve aldatmalar ile çıkar. Evet, o bu kadar alçaktır. Bir karpuz kabuğu ile ayağını kaydırır insanın, kaydırır da onu yere serer.

Bu yüzden biz de dua ederken رَبِّ اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ²³ “Allahım, şeytanın vesvese ve diirtmelerinden sana sığınıyoruz.” diyor ve O'na yalvarıyoruz. Evet, işte şeytan budur. O güçsüz bir mahluktur; ama, bir yerde köşeye siner, sen oradan geçerken ayağını önüne kor ve çelme takar. Başka türlü de bir halt etmez.

İnsanda bir kısım boşluklar vardır, o da bunlardan istifade eder. Boşluklar olmazsa semtinize dahi yaklaşamaz.

²³ Mü'minin sûresi, 23/97

HÜCUMÂT-I SİTTE

İnsan bu dünyaya imtihan için gönderilmiştir. Hayat baştanbaşa değişik boy ve derinlikte bir imtihanlar zinciri olarak devam eder durur. İnsan ta çocukluğundan başlayarak, ruhunun bedeninden ayrılacağı âna kadar hayatının her karesinde bu imtihanlarla yüz yüzedir. Bediüzzaman Hazretleri, “Hücumât-ı Sitte” adıyla Yirmi Dokuzuncu Mektub’un altıncı kısmında, “İns ve cin şeytanlarının altı desiselerini inşâallah akim bırakır ve hücum yollarının altısını da seddeder.” diyerek bu imtihanların en tehlikeli olanlarını “hubb-u cah, korku, tama, ırkçılık, enaniyet ve tenperverlik” olarak tespit etmiştir.

Şimdi Bediüzzaman’ın tespit ettiği bu hastalıkları yine onun perspektifinden icmalî olarak izah etmeye çalışalım.

Hubb-u cah, makam arzusu ve şöhret düşkünlüğü demektir. Bediüzzaman insandaki bu duyguyu, “İnsanda, ekseriyet itibarıyla, hubb-u cah denilen hırs-ı şöhret ve hoduşluk ve şan ve şeref denilen riyakârâne halklara görünmek ve nazar-ı âmmede mevki sahibi olmaya, ehl-i dünyanın her ferdinde cüz’î, küllî arzu vardır. Hatta o arzu için hayatını feda eder derecesinde şöhretperestlik hissi onu sevk eder.” diyerek hulâsa eder. Hubb-u cah, kalbin üzerine zift

çeken ve ruhu felç eden kötü bir haslettir. Gönlünü böyle bir hastalığa kaptırmış tali'sizlerin, bakışlarının bulanıp yol ve yön değiştirerek çıkmaz sokaklara girmeleri her zaman ihtimal dahilindedir. Gerçi hubb-u cah dediğimiz bu virüsün her insanda az-çok bulunması tabiîdir. İşte bu itibarladır ki, şayet bu his, meşru bir zeminde tatmin edilme yoluna gidilmezse, kendini böyle bir duygu ve düşünceden kurtaramayanların, hem kendilerine hem de içinde buldukları topluma zarar vermeleri kaçınılmazdır. Böyle bir zararın telafisi ise oldukça zordur.

İkincisi, korkudur. İnsan korkuyla iradesine kement vurarak onu gemleyebilir. Bilhassa günümüzde ehl-i gaflet, korku hissiyle insanları sindirmeye çalışmaktadır. Bedüzzaman, “İnsanda en mühim ve esaslı bir his, hiss-i havftır. Dessas zalimler, bu korku damarından çok istifade edip onunla korkakları gemlendiriyorlar. Bunlar avamın ve bilhassa ulemânın bu damarından çok istifade ediyorlar, korkutuyorlar, evhamlarını tahrik ediyorlar.” deyiş, meseleyi biraz da zaman ve mekân unsurlarıyla gözler önüne sermiştir. Hak ve hakikate inanmış bir sinenin bu marazdan kurtulması, ancak imanıyla metafizik gerilime geçip “Bin izzetim, bin haysiyetim ve bin şerefim olsa da, hepsi bu uğurda feda olsun. Ölüm ancak Allah'ın elindedir.” kanaatleriyle aşılabılır. Zira kimseden korkmamanın yegâne çaresi, korkulması gereken gerçek kaynaktan korkmakla mümkündür.

Üçüncü desise, tama'dır. Tama, bir şeyi hırsıyla istemek, açgözlülük ve doymazlık mânâlarına gelmektedir. Allah

Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), “Eğer âdemoğlunun iki vadi altını olsaydı, muhakkak üçüncüsünü isterdi. İnsanın gözünü ancak toprak doyurur. Allah ise tevbe edenin tevbesini kabul eder.” sözleriyle tama’ın esiri olan insanların hâlet-i ruhiyelerini resmedip sunmaktadır. İnsan ancak, “Yiyin, için fakat israf etmeyin.”²⁴ âyetini kendine bir ölçü kabul edip, harcamalarını israfa varmayan bir ölçüde yaparak tama’dan sıyrılabilir. Ayrıca bazı kötü ruhlar, tama damarına girip inanmış sineleri kendi menfur emellerine alet edebilirler. Bediüzzaman, “Ehl-i dünya, hususan ehl-i dalâlet, parasını ucuz vermez, pek pahalı satar. Bir senelik hayat-ı dünyeviyeye bir derece yardım edecek bir mala mukabil, hadsiz bir hayat-ı ebediyeyi tahrip etmeye bazen vesile olur. O pis hırsıyla, gazab-ı ilâhîyi kendine celb eder ve ehl-i dalâletin rızasını kazanmaya çalışır.” diyerek dikkatleri böyle bir tehlikeye çekmektedir.

Dördüncü husus, ırkçılıktır. Irkçılık fikri ilk defa Avrupa’da Durkheim ile başlamış ve sonraları da Devlet-i Âliye’nin sonunu hazırlayan âmillerden birisi olmuştur. Zira ırkçılık mülâhazasıyla sıbğatullah hakikatine mazhar olmuş milletimizi, Türk’ü Kürt’e, Kürt’ü Boşnak’a, Boşnak’ı da Arnavut’a vurdurarak birbirine düşürmüşlerdir. İslâm, ırkçılığı dinin önünde tutan böylesi bir milliyetçilik anlayışına karşıdır. Evet, İslâm’daki iman bağı sayesinde kabilecilik ve ırkçılık tamamen ortadan kaldırılmıştır. Ashab-ı kirama bakıldığında birçoğunun farklı ırktan olduğu hemen müşâhede edilir. Meselâ, Hz. Ebû Bekir Arap, Hz. Bilâl Habeşli, Hz. Suheyb Bizanslı ve Hz. Selman ise Farslıdır.

²⁴ A’raf sûresi, 7/31

Bunların hepsi farklı iklim ve farklı ulusların insanları olmalarına rağmen İslâm potasında birleşerek birbirleriyle kardeş olmuşlardır. Zaten “Muhakkak ki Allah yanında en üstün olanınız, O’ndan en çok korkanınızdır.”²⁵ âyeti bu hakikati belgeler mahiyettedir.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi İslâm, bir yandan ırkı dinin önünde tutan menfi bir milliyetçiliği reddederken diğer yandan da müsbet milliyetçiliği tesbit buyurmuştur.. tesbit buyurmuştur zira soy-sop, milliyet ve kavmiyet de bir gerçektir. Ayrıca bu, “Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir diğiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık.”²⁶ âyetinde yerini alan içtimaî bir vâkıdır. Bediüzzaman da, bu gerçeği çok güzel bir şekilde teşhis etmiş ve bu teşhisini şu ifadelerle dile getirmiştir: “Şu müsbet fikr-i milliyet, İslâmiyet’e hâdim olmalı, kale olmalı, zırhı olmalı; yerine geçmemeli. Çünkü İslâmiyet’in verdiği uhuvvet içinde bin uhuvvet var; âlem-i bekâda ve âlem-i berzahta o uhuvvet bâki kalır. Onun için, uhuvvet-i milliye ne kadar da kavi olsa, onun bir perdesi hükmüne geçebilir. Yoksa onu onun yerine ikame etmek, aynı kalenin taşlarını kalenin içindeki elmas hazinesinin yerine koyup, o elmasları dışarı atmak nevinden ahmakane bir cinayettir.”

Beşinci desise, insandaki en zayıf ve en tehlikeli olan enaniyet (benlik) duygusudur ve insanın mahiyetinden ilk defa sökülüp atılması gerekli olan bir şeydir. Zira benlik

²⁵ Hucurât sûresi, 49/13

²⁶ Hucurât sûresi, 49/13

anaforuna kapılan talî'sizlerin, hak ve hakikati görüp bilmesi ve gözleri bağlı olduğu için de yoldan çıkmadan hedefe yürümeleri çok zordur. Bediüzzaman, "Ey kardeşlerim! Dikkat ediniz, sizi enaniyetle vurmasınlar, onunla sizi avlarmasınlar. Hem biliniz ki, şu asırda ehl-i dalâlet eneye binmiş, dalâlet vadilerinde koşuyor. Ehl-i hak, bilmecburiye, ancak eneyi terk etmekle hakka hizmet edebilir. Enenin istimalinde haklı dahi olsa, mademki ötekilere benzer ve onlar da onları kendileri gibi nefisperest zannederler, işte böyle bir hâl, hakkın hizmetine karşı bir haksızlıktır. Bununla beraber, etrafında toplandığımız hizmet-i Kur'âniye, eneyi kabul etmiyor, nahnü (biz) istiyor." Sözleriyle bu şeytanî sıfata karşı bizi tetikte olmaya çağırır.

Altıncısı, günümüzde ciddî bir maraz hâlinde hakka gönül vermiş yiğitlerin pek çoğunun ayağına dolaşan tenperverlik (rahata düşkünlük) hastalığıdır. Evet, içtimaî ruhu uyandıran, insanları irşat edip onları hakikî insanlığa yükselten, kendini hakikate adanmış bu hasbî ruhlar, böyle yüce bir mefkûre uğrunda kat'iyen tenperverliğe girmeden, maddî-mânevî her şeylerini feda etmeye hazır olmalıdırlar. Üstürevî mahiyette Hz. İbrahim'in servetiyle alâkalı anlatılan bir menkıbe vardır. Aslı olmasa da, faslı bize bir şeyler anlatır. Hz. İbrahim'in o kadar çok koyunları ve bu koyunların çobanları vardır ki, o kendi dönemi itibarıyla en zenginlerinden sayılır. Bu kadar geniş bir serveti peygamberlik mansıbıyla telif edemeyen—hangi mülâhazadan kaynaklanırsa kaynaklansın—meleklerden bazıları, "Acaba peygamberlik mansıbıyla bunca servet nasıl telif edilir?" şeklinde bir soru tevcih ederler. Cenâb-ı Hak da "Bu servet

onun gönlüne girmiş mi, girmemiş mi gidin deneyin!” der ve bunun üzerine melekler, vahiy meleği Cibril-i Emin reisliğinde insan suretinde temessül ederek Hz. İbrahim’in yanına gelirler. Burada melekler onun duyacağı şekilde *سبح قدوس رب الملائكة والروح* diyerek mârifetlerini ifade ederler. Bu kelimelerin her biri, Cenâb-ı Hakk’ı takdis ve tesbih adına çok iyi seçilmiş kelimelerdir. Kalbi lâhûtî esintilere açık olan Hz. İbrahim, böyle bir tesbih duyunca çok hoşuna gider, “Allah aşkına bu ne güzel şey!” şeklinde hayretini bildirir ve “Servetimin üçte biri sizin olsun, dediklerinizi bir kere daha söyleyin.” der. Melekler bir daha söylediklerinde Hz. İbrahim, “Yarısı sizin olsun!” Bir kere daha söylediklerinde ise “Çobanlarımla beraber size köle oldum!” karşılığını verir. Bunun üzerine Cibril kendini tanıtır ve “Ben, Allah’ın meleğiym. Bunlara ihtiyacım yok, fakat Rabbim senin sadakatini göstermek istedi ve seni bizimle imtihan etti.” der ve oradan ayrılırlar. Evet, ak yolun hak yolcuları, rahat ve rehavet girdabına kapılmadan niyetlerinde sadece Allah rızası olduğu hâlde hep yollarına devam etmelidirler.

Hâsılı, Allah’ın sonsuz rahmetine karşı, O’na olan ümit ve teveccühü bir lahza olsun kaybetmeden, daima nazarlar O’na yönlendirilmeli ve murakabe hissiyle meşbû olarak hareket edilmelidir. Böylece aksiyon ruhu dumûra uğramayacak ve “Hücumât-ı Sitte”de zikredilen desiselere kapılmadan, günahların hacaletinden ve ümit kırıcılığından sıyrılıp af kevselerinden kana kana içerek ruhlara inşa rah veren sonsuz rahmetlere ulaşmak mümkün olacaktır.

KUR'ÂN'DAKİ KISSALAR

Kur'ân'daki kıssalara bakış açımız nasıl olmalı, onları değerlendirmede nelere dikkat etmeliyiz?

Kur'ân, ezelden-ebede insanlığın ışığı, rehberi, ruhu ve destanıdır. Bu itibarla onda yer alan her şey, kıyame- te kadar bütün insanlığı ilgilendirir. Kur'ân'daki kıssalara bu açıdan baktığımızda, bizim onlardan aldığımız ve ala- cağımız derslerin, ibretlerin olduğu ve olacağı da muhak- kaktır. İşte bu yönüyle kıssaların anlatılmasının temel se- beplerinden biri daha belirlenmiş olur. Ancak, kıssalar bu açıdan tahlile tâbi tutulurken, şu hususun da unutulma- ması gereklidir: Kıssalar zaman, mekân, şahıs ve toplum- larla mukayyet hâdiselerdir. Bizim onlardan gerekli der- si alabilmemiz, bu üç unsurun gözetilmesi ile mümkündür. Yoksa onları genelleme içinde ele alıp zamanımıza indirgediğimizde, başka bir tabirle vak'aların tarihî, siyasî, askerî, coğrafi, kültürel ve dinî arka planını gözardı etti- ğimizde, ulaşacağımız neticelerin yanlış olacağı da izahtan vârestedir. Bu küllî hakikat mahfuz, Kur'ân'a ait bir husu- su vurgulamak isterim. Kur'ân, bahsini ettiğimiz kıssaları öyle bir üslûp ve şive ile bize sunar ki, insan hemen onda- ki bu zamanüstü edada kendine hitap edildiğini anlar ve

muhatap tavrına girer. Yani zaman, mekân, insan faktörlerine takılmadan, ondan gerekli olan mesajı alabilir. Ne var ki, bunun, herkesin yapabileceği çok kolay bir şey olmadığı da açıktır. Zamanüstülük meselesiyle alâkalı şöyle bir yaklaşım uygun olsa gerek: Allah (celle celâluhu) mazi, hâl ve istikbali birden ihata eden bir Zât-ı Ecell-i A'lâ'dır. Zaten zamanı yaratan da O'dur. Kur'ân'ın evrensel ve kıyamete kadar bütün insanlığın model ve rehber kitabı olmasından ötürü, Allah (celle celâluhu) bütün insanlığı hesaba katmış, onların hayal ve kurgu dünyalarını dahi istisab edecek ölçüde, anlattığı kıssa veya verdiği mesajları değişik kalıplara dökmüştür. Kur'ân'a zamanüstülük kazandıran da herhâlde onun bu özelliğidir. Ama yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, herhangi bir kıssanın gerçek anlamda değerlendirilebilmesi, onun ön ve arka plan şartlarının bütününün gözetilmesi ile mümkündür.

Bazı kıssalar Kur'ân'da değişik yerlerde ve defaatle anlatılmaktadır. Dikkat edildiği takdirde, ilgili kıssanın anlatıldığı her yerde, başka bir yanına vurgu yapılmakta, vurgu yapılan yer ön plana çıkartılarak, mevzuun ana temasını oluşturmaktadır ki, bu hususun gözden uzak tutulmaması gerekir. Kıssalarda dikkatimizi çeken bir diğer özellik, kıssalarda anlatılan hakikatlerin, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde de az veya çok var olmasıdır. Meselâ, Hz. Lut'un kavminde livatacılık, Hz. Şuayb'da tefecilik veya daha genel bir ifadeyle ticarî ahlâksızlık gibi unsurlar bunlardandır. Aynı şeyler Efendimiz'in içinde neşet ettiği toplumda da vardı. Bu meselenin işaret ettiği bir husus da, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) câmî bir

peygamberdir. Bu, O'nun taşıdığı sıfatlarda böyle olduğu gibi, ortaya koyduğu sistem itibarıyla da böyledir. Bu ise, Hz. Âdem'de icmal edilip, Efendimiz'e kadar gelen peygamberlerle tafsil edilen meseleler ve sıfatlar, Efendimiz'de tekrar icmal ediliyor demektir. Ve bunun bir adım ötesi, bunlar ümmet-i Muhammed'de ümmet-i Muhammed'le tekrar tafsil edilecektir. Ümmet-i Muhammed'de dediğimiz sıfat, ümmet-i Muhammed'le dediğimiz şey, bir mesele veya sistemdir. Zaten teknik ve teknolojik gelişmeler, muhabere ve muvasala (telekomünikasyon ve ulaşım) vasıtalarının gelişimi bunun alt yapısını hazırlamış durumdadır. Dünya artık bugün herkesin bildiği ve kullandığı bir kavram ile global bir köy hâline gelmiştir. Sınırlar ister istemez farklılaşmış ve millî kültür, örf, âdet vb. millî damgasını vurduğumuz çok şey bir dengelenme sürecine girmiştir. Bu husus gelecekte idarî sistemlere de yansımaya başlanmıştır. ve daha şimdiden yansımaya da başlamıştır. Tekrar sadede dönecek olursak, Kur'ân kıssalarının, yukarıda kısaca bahsettiğimiz unsurların gözetilerek okunması ve değerlendirilmesi bana çok önemli geliyor. Evet, Kur'ân'ı tebliğ ve temsille mükellef insanların, her âyetten mesajlar çıkartıp, onu hayatlarına tatbik etmeleri gerekmektedir. Bu da, her şeyden önce Kur'ân'ı, kendine nâzil oluyormuşçasına okumakla mümkündür ki böyle bir okuyuş Kur'ân'ı anlamada merdivenin ilk basamağı sayılır. Şahsen ben, değil Müslüman Türk milleti, bütün bir İslâm âleminin daha bu basamağa bile adım atamadıkları kanaatindeyim. Tabii, ilâhî inayetin desteklediği şahsiyetler müstesna.

KIYAMETİN KOPMASI

Kıyametin nerede, ne zaman ve nasıl kopacağına dair ne âyetlerde ne de hadislerde bir sarahat yoktur. Kıyametin kopması demek, şu kurulu düzenin bozulması demektir. Bunun için Samanyolu'nda bir yıldızın mihverini kaybedivermesi yeter de artar bile.

Aslında teferruata ait bu husus bizi çok ilgilendirmemeli. Bizi asıl alâkadar eden ondan sonra yerimizin neresi olacağıdır. Cennet mi, Cehennem mi? Gelin, böyle şeylerle uğraşıp vakit kaybedeceğimize, inandığımız o ölüm ötesi hayat için sermaye birikimine gidelim. Salih ameller çerçevesi içinde hayatımızı bir kanaviçe gibi örelim.

AKIBET ENDİŞESİ

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri: “Herkesin iman mukabilinde bu zemin mukabili kadar bağlar ve kasırlar ile müzeyyen ve bâki ve dâimi bir tarla ve mülkü kazanmak veya kaybetmek davası başına açılmış. Eğer iman vesikasını sağlam elde etmezse kaybedecek. Ve bu asırda, maddiyunluk taunuyla çoklar o davasını kaybediyor. Hatta bir ehl-i keşif ve tahkik, bir yerde kırk vefiyattan yalnız birkaç tanesinin kazandığını sekeratte müşâhede etmiş; ötekiler kaybetmişler.” buyuruyor. Bu durum karşısında hâlimizden endişe ediyoruz. Ne yapmamızı tavsiye edersiniz?

Kişinin, kendi akıbetinden endişe etmesi çok önemli bir hâdisedir. Çünkü bu endişe, Allah’a yönelmenin ve günahlara karşı tavır almanın hem ilk saiki hem de ilk merhalesini teşkil eder. Bu yönüyle ona, gelecekte tehlikeli hâllere maruz kalmamak için, kulun teyakkuza geçmesi ve uyanık olması da diyebiliriz. Hâlinden endişe etmeyenlere gelince onlar, bir kısım gafilâne yaşayanlardır ki, Kur’ân-ı Kerim onların bu hâlini çarpıcı bir üslûpla şöyle anlatır:

“Binasını Allah korkusu ve rızası üzerine kuran kimse mi daha hayırlıdır, yoksa yapısını yıkılacak bir yarın kenarına

kurup, onunla beraber kendisi de çöküp Cehennem ateşine giden kimse mi? Allah, zalimler topluluğunu doğru yola iletmez.”²⁷

Âyette geçen “cüruf” kelimesi, dere kenarında sel sularının dibini yalayıp oyduğu toprak parçasını ifade etmektedir ki bu, her an yıkılmaya hazır bir yar demektir. Bu toprak parçası üzerine yapılan binanın ne kadar çürük olacağını ise varın siz tasavvur edin. İşte ameline güvenen ve akıbetinden endişe etmeyen insanlar da, tıpkı bu toprak parçası üzerine yapılan ev gibi, her an bir kayma ve yıkılma ile karşı karşıyadırlar. Evet, Allah’ın (celle celâluhu) rahmeti olabildiğine geniştir ve bir kudsî hadiste ifade edildiği gibi, O’nun rahmeti gazabını aşmıştır. Hatta bu rahmetin boyutları, Yunus’un ifadesiyle:

*“ Benden kemter kula benzer
Günahı pek çoğa benzer
Her biri bir dağa benzer
Allahu Allah, Allahu Allah..”*

kulun, dağlar kadar günah ve kusurları olmasına rağmen, her günah işlediğinde: “Allahım, ben yine günah işledim. Günahımı affet...” demesi karşısında onu affedecek kadar geniştir. Ve işte bu yönüyle o, insanı hayrete düşürecek ölçüdedir.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), bu hususa dikkat çekmek için bir mecliste ashabına:

²⁷ Tevbe sûresi, 9/109

“Kimse ameliyle kurtulamaz.” der. Sahabe: “Sen de mi yâ Resûlallah!” dediğinde,

O: “Evet, Allah’ın rahmeti ve fazlı olmadan ben de kurtulamam.” cevabını verir.

Cenâb-ı Hak, başka bir kudsî hadiste ise, tevbe edip salih amel işleyen kullarına, başka sürprizlerinin de olacağını ifade için: “Ben, salih kullarıma gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve insanın hayal ve hatırından hiç geçmeyen nimetler hazırladım.” buyurmuş ve tefsircilerin “Cennet’te cemalullahı görme” şeklinde tefsir ettikleri bir “zaide” vereceğini bildirmiştir. Ebû Hüreyre (radiyallâhu anh) de, “Eğer buna inanmıyorsanız,

‘Yaptıklarına karşılık Allah katında onlar için göz aydınlığı olacak, ne mükâfatların saklandığını kimse bilemez.’²⁸ âyetini okuyun.” demiştir.

Ancak, Cenâb-ı Hakk’ın rahmetinin bunca genişliğine rağmen, kul yine de endişe etmeli; kabre imansız girmekten tir tir titremelidir. Zira Allah Resûlü’nün ifadeleri içerisinde, akşam mü’min olanın sabah kâfir; sabah mü’min olanın da akşam kâfir olabileceği şu dönemde, kimse akıbetinden emin olmamalıdır. Evet, Üstad’ın 1940-45’li yılları arasında ifade ettiği bu hakikatin, üç yönden incelenmesi gerekir. Bir, ehl-i keşif ve tahkik kimdir? İki, Üstad, bu sözü hangi şartlarda söylemiştir? Üç, aynı mesele günümüzde de geçerli midir?

²⁸ Secde sûresi, 32/17

Bir: Yaygın bir kanaate göre o “ehl-i keşif ve tahkik” Bediüzzaman’ın kendisidir. Evet, kendinin şuurunda ve farkında olan, fakat bunu etrafına açmayan Hak dostu onun kendisidir.

Aslında daha 20-25 yaşlarında iken, kabirde olup-biteni sezecek kadar keşfe-keramete açık bir insanın, bir yerde ölen insanlardan ancak kırkta bir ya da ikisinin imanla, gerisinin imansız kabre girdiğini haber vermesi normal sayılabilir. Hayatı boyunca, gözlerini harama kapayan bir insanın, Cenâb-ı Hak kalb gözünü açmış ve onunla berzah âleminde olup biteni seyrettirmişse, bu, Allah’ın ona bir lütfudur.

İki: Üstad bu sözü hangi şartlarda söylemiştir?

Herkesin bildiği gibi, onun yaşadığı devir, her yönüyle farklıdır. Tefsir yazacak seviyedeki din âlimleri bile, birtakım İslâm düşüncesiyle telifi imkânsız olan fikrî cereyanlara maruz kalmış, hilkat mevzuunda evlûsyona inacak kadar tereddüde düşmüşlerdir. Böyle bir dönemde elbette avam halkın, kâmil bir imana sahip olması düşünülemez. Kâmil imana sahip olmaları bir yana, insanlar küfür seylâpları önünde yuvarlanan birer kütük hâline gelmişlerdir. Dönemin bu özelliği, elbette o dönemde yaşayan insanlar üzerinde etkili olmuştur. İman ve Kur’ân adına en küçük bir kıvılcımın bile tutuşturulmasına müsaade edilmeyen bir dönemde Üstad, o döneme mahsus ölen insanların kırkta bir ya da ikisinin ancak imanlı olarak kabre girdiğini haber vermiştir.

Üç: Aynı mesele günümüzde de geçerli midir?

Üstad'ın bundan 40–50 yıl önceki bir müşâhedesini, bunca Allah'a iman etmiş ve gönül vermiş insanın olduğu şu döneme teşmil ve tâmim etmek doğru olmasa gerek diye düşünüyorum. Zira o, aynı mesele ile ilgili başka bir yerde, iman ve Kur'an'a hizmet dairesi içine girenlerin imanla kabre gireceklerini müjdeler. Evet, bu insanlar her akşam-sabah ellerini kaldırıp: اللَّهُمَّ أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ "Allahım! İslâm'a gönül vermiş bütün Müslümanları Cehennem ateşinden koru." diyerek birbirlerine dua etmektedirler.

Bu dua, ferden ferda herkes için söz konusudur. Bir insanın duasını bile geri çevirmeyen Allah'ın (celle celâluhu) bunca insanın duasına hayır demesini düşünmek, O'nun hakkında yapılacak en büyük suizan olur. Cenâb-ı Hak'tan ümidimiz, şimdilerde İslâm'ı tanıyıp kabullenen, O'na gönül veren şahısların –bir kısım ibadetleri eksik ve kusurları olsa bile imanla kabre girmeyi nasip edeceği istikametindedir. Burada üzerinde durulacak başka bir husus ise, Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri hayatı boyunca yazdığı eserlerle, insanların zihnindeki şüpheleri izale edip, imanı tahkime çalışan bir İslâm âlimidir. Belki de Cenâb-ı Hak, bu görevi daha çevik-çavak yapsın diye, ona bu imansızlık fezaat ve fecaatini göstermiş, aşk ve şevkle iman hizmetinde bulunmasını sağlamıştır.

AKIL VE İRADENİN ZAFERİ

“Akla kapı açılır, fakat aklın ihtiyarı elinden alınmaz.” sözünü izah eder misiniz?

Kâinat; Allah'ın ilim programına göre kudret, irade ve meşiet kalemiyle yazdığı bir kitaptır. Bu kitabın en önemli özelliği her yönüyle Allah'ı anlatıyor olmasındadır. Bu kitap, aynı zamanda insanı Allah yolunda sonsuz bir aşk, şevk ve heyecanla araştırmaya sevk edecek, onun içinde tecessüs duygularını şahlandıracak, araştırma, tahlil ve terkipte bulunma hususiyetlerini coşturacak, sonra da mârifete, takdire dönüştürerek insanın bütün benliğini saracak zenginlik ve muhtevada bir kitaptır. Böyle muhteşem bir kitabın arkasında ahiret gibi ebedî ve sermedî bir âlem olmasa, bu kitabı yazan kâtibin -hâşâ- abes, gâyesiz ve hikmetsiz iş yapıyor olması lâzım gelir ki, O Zat (celle celâluhu) hikmetsizlikten münezzeh ve müberrâdır.

Kâinat kitabının özü, esası, mürekkebi ise Hz. Muhammed'in (sallâllahu aleyhi ve sellem) nurudur. O'nun sönmeyen sesi, tükenmeyen solukları olmasaydı insan, ne kâinatın ihtivâ ettiği sınırlara muttali olabilir, ne de mebd-i ûlâ O Mübdî'i tanıyabilirdi... Binâenaleyh bu mânâda,

ibtida ile intihayı cemedi, başlangıçla sonu bir araya getiren, en mübtediyâne ile en müntehiyâneyi bir arada yaşayan hakikat-i Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm, bizim için de varlık için de her şeydir.

Her zaman ifade ettiğimiz gibi bu kâinat kitabı gürül gürül Cenâb-ı Hakk'ı anlatmaktadır. Ancak, bu kâinatta varlık ve hâdiseler, sebeplere bağlı cereyan etmektedir. Meselâ, çocuğu anne karnında yaratan Allah'tır ama, bu yaratma, yumurta, sperm ve rahmin bu işe müsait olması gibi zahirî sebeplere bağlanmıştır. Gerçi kâinattaki her şeyin, bir şiir ahengi içinde, gayet ritmik olarak cereyan etmesi, kâinat çapında her şeyi idare eden bir Nâzım-ı A'zam'ın mevcudiyetine delâlet etmektedir. Ama, Cenâb-ı Hak, kapkara bir ruh olan Ebû Cehil'i, bîhemtâ bir elmas mahiyetindeki Ebû Bekir'den ayırmak için bu imtihan meydanında her şeyi sebeplerle irtibatlandırmıştır. Bu açıdan ancak iradesini ve aklını kullanan kimseler hakikatlere ulaşabilecek ve aklını kullanıp vicdanını dinleyenler sonuca ulaşabileceklerdir. Nebi'nin solukları, onların vicdanlarını uyarma bakımından bir ezan sesidir; bu sesi duyanlar uyanacak, uyananlar da kurtulacaktır. Evet irade ve akıl, *يُرِيدُونَ وَجْهَهُ* "İş ve davranışlarda sırf O'nu isterler." hakikati gereğince, Hak yolunun yolcuları için bir iç dinamik ve sonsuza yelken açanlar için de önemli birer esastırlar. Bu dinamikleri yerinde kullanıp bu esaslardan tam yararlanabilenler yolda kalmazlar.

Hidâyeti yaratan da, dalâleti îcâd eden de Allah'tır. Ancak, bu iki hâdise ile insan aklı ve iradesi arasında hiss-i

bedâhetle anlaşılabilir bir münasebetin olduğu da açıktır. Hârika lütuf ve ihsanlar bu genel kaideyi bozmaz.. harikaların üstünlüğü müsellemler olsa da, hükümler onlara bina edilmez. İşte bir harika ve harika müessiriyet: Bir gün Nebiler Serveri (sallâllahu aleyhi ve sellem) bir bedevîye İslâm'ı anlatır; ancak bedevî bu nurlu teklifi kabul etmeyip yoluna devam eder. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (sallâllahu aleyhi ve sellem) ile bedevî arasında şöyle bir konuşma cereyan eder:

- Nereye gidiyorsunuz?
- Ailemin yanına gidiyorum.
- Sizi daha hayırlı bir yola yönlendirmek istesem gitmek istemez misin?
- Nedir o yol?

Efendimiz (sallâllahu aleyhi ve sellem), yol üzerindeki bir ağaca yanına gelmesi için işaret eder. Ağaç Efendimiz'in (sallâllahu aleyhi ve sellem) yanına gelir ve herkesin duyacağı şekilde, "Muhammedü'r-Resûlullah" der. Böylece bedevî daha hayırlı yolun hangisi olduğunu anlar ve İslâm'ı seçer.

İmanı takviyeye bazı gözleri açmaya mâtuf bine bâliğ mucize, akıl ve irade üstü hususî birer lütuf ve o mucizeler kahramanı için de birer belgedir. Evet, Peygamber Efendimiz (sallâllahu aleyhi ve sellem), her mucizesi ile birçok gönlü açmış bir hârikalar insanıdır. Ama O'nun en büyük hizmeti iradeyi harekete geçirip akli uyarması olmuştur. Mucizeler, ilk vesile ve bir tembih, akıl ve irade

ise sonuna kadar bu uyanmanın hakkını edâ edip, o tembihe saygılı kalmanın esaslarıdır.

Peygamber Efendimiz (sallâllahu aleyhi ve sellem) bütün bütün akla kapıları açmış ama insanların iradeleri elerinden alınmamış ve onları hiçbir zaman cebren imana zorlamamıştır. Zira bazen onlar mucizeleri bile “Bu apaçık bir sihirdir, bir göz yanılmasıdır.” türünden ifadelerle kendilerince izah yoluna gitmişlerdir. Herhalde akla kapı açma ve ihtiyarı elden almama mülâhazası da bu çerçevede anlaşılmalıdır.

Evet, kâinat bir kitaptır ve ona bağlı hakikatler de bize Rabbimizi anlatan birer muarriftir (tanıtıcı). Kur’ân ise harika muhtevâsıyla ayrı bir muarriftir ki, hem Rabbimizi hem de o kitabı getiren Nebiler Sultanı’nı anlatmaktadır. Ne var ki bütün bunların hepsinde birer ince perde vardır.. ve ancak bir nur, saf ve temiz bir yürekle ve O’na tam teveccüh etmek suretiyle işin hakikati anlaşılabilir. İnat, tenkit ve teşvişle ona el uzatan ve ona kuşkuyla bakan kimseler, kat’iyen ondan istifade edemezler. Bunlar karanlık gezer, karanlık dolaşır, karanlık yaşar ve ebedî olarak karanlıklar içinde kalır giderler.

UZAYDA CANLILAR VAR MI?

“Göklerin ve yerin yaratılması ve oralarda bütün canlıları yaratıp üretmesi, O’nun kudretinin ve hikmetinin delillerindendir. O elbette dilediği zaman onları mahşerde toplamaya da kadirdir.”²⁹ âyetinde geçen “dâbbe” kelimesi, hayvanlara ve insanlara şamil olduğuna göre, bu âyet göklerde hayvanların veya insanların varlığına delil olabilir mi? Göklerde dâbbenin yayılmasını nasıl anlamalıyız?

Kur’ân’da “dâbbe” kelimesinin geçtiği her yerde, siyak ve sibak itibarıyla umumiyetle insanlar ve sair cismanî canlılar anlaşılmaktadır. Meselâ bir yerde “Allah her canlıyı sudan yarattı. Kimi karnı üstünde sürünür, kimi iki ayağıyla gezer, kimi dört ayağı üstünde yürür.”³⁰ denilmiş ve bunlar dâbbe kelimesiyle anlatılmıştır. Bir başka yerde “Gökte ve yerde hiçbir dâbbe (debelenen, kıvıldaayan) yoktur ki onun rızkı Allah’a ait olmasın.”³¹ denilmiştir.

Evet, Kur’ân-ı Kerim’de nerede dâbbe anlatılmışsa, orada hep cismanî bir varlıktan bahsedilmiştir. Bu âyet-i

²⁹ Şura sûresi, 42/29

³⁰ Nur sûresi, 24/45

³¹ Hud sûresi, 11/6

kerimede de “dâbbetün” sözüyle anlatılıyor. “Vemâ besse fihimâ”daki zamir tesniyedir. Âyette sanki Allah’ın hem gökte, hem de yerde yaydığı, neşrettiği ve çoğalttığı dâbbelerden söz ediliyor. Bundan da yeryüzünde bizler, dört ayağının üzerinde yürüyen diğer canlılar ve yerlerde sürünen, yürüyen sürüngenler gibi göklerde de bu türlü canlıların var olduğu anlaşılıyor. Şu ana kadar yapılan araştırmalarda henüz böyle bir şey keşfedilemedi ama semavat o kadar geniş ki, fezanın derinliklerinde bir yerde küre-i arz gibi böyle bir kürenin bulunması ve onun üzerinde bizim bildiğimiz hayvanlar ve diğer canlılar gibi varlıkların bulunması ihtimal dâhilindedir. Bu ve benzeri âyetlerin “işaret”lerinden de bu anlaşılabilir. Ancak yine de her şeyin en doğrusunu Allah bilir.

Bizim dışımızda canlıların olabileceği ihtimali biraz da şu âyetle teyit görmektedir: “Ve hüve âlâ cem’ihim izâ yeşâu kadîr – O Allah, hem semadaki canlıları, hem de yerdeki canlıları, meşîeti taalluk ettiği zaman bir araya getirmeye muktedirdir.” Öyle anlaşılıyor ki, insanoğlu gibi yiyen, içen canlılar belki dünyanın dışında başka bir yerde de vardır. Belki bütün insanlar oraya ferden gidemeyecek ve belli bir nesil oraya ulaşamayacak ama, insanlık nev’en buna nail olabilecektir. Yani meşîet-i ilâhiye taalluk edince; bu canlılar o canlılarla içli dışlı olabilecekler. Ama oralarda insan var mıdır, yok mudur? sorusuna gelince bu da kudret-i ilâhiyeden uzak değildir. Allah orada da insan yaratabilir. Bu varlıklar insan olmayıp insanlığın emrinde olan diğer canlılar gibi varlıklar da olabilirler.

Allah orayı da hazırlamıştır; ne var ki, orayı da ancak insanlık göç ettiği zaman görecektir, belki de istifade edecektir. Önümüzdeki yıllarda, herhâlde Cenâb-ı Hak bizlere daha çok şey gösterecektir. Zira teknik ve teknoloji çok hızlı geliyor ve yolda çok sürprizler var.

Bununla beraber âyetin mânâsı sarihtir. Ancak, yine de biz mülâhaza dairesini açık bırakıyoruz. Zamanın tefsiri içinde bu meselenin aydınlığa kavuşmasını beklemek en muvafık yol olsa gerek... Bu âyetteki ikinci mesele, yeryüzünde ve göklerde canlıların yayılması meselesidir. Âyette geçen “besse” kelimesi, dağılıp saçılmayı ifade eder. Hz. Yakub da, münacatında ruh hâlini, “İnnemâ eşkû bessî ve huznî ilallah - Allahım, ben dağınıklığımı, perişanlığımı, derbederliğimi ve bir de tasamı sana şikâyet ediyorum.”³² diyerek hislerini aynı kelimeyle dile getirir. İncelediğimiz âyetteki mânâ ise, bir şeyin bir noktada çoğalıp yayılması, yeryüzünü işgal etmesidir. Bu durum başka bir âyette de aynı kelimeyle anlatılıyor: “Sizi bir erkek bir dişiden yarattı, sonra onlardan sizi yaydı, çoğalttı yerin her tarafına neşretti.”³³ Bu âyette insan ve sair canlıların yeryüzüne yayılması anlatılmıştır ki, insan yeryüzüne nasıl bir anne ve bir baba ile yayılmışsa, hayvanlar da aynen öyle yayılmışlardır. Her hayvan nev’i, kendi nev’inden, kendi nev’i adına, kendi nev’ini ve nev’inin karakterini korumak üzere, o nev’iden olarak yeryüzüne yayılmıştır.

* * *

³² Yusuf sûresi, 12/86

³³ Nisa sûresi, 4/1

Burada bir başka mesele de Darwin'in, bütün nev'ileri bir nev'e irca etme gayretidir. Ona göre bütün varlıklar gibi insan da belli devirlerde, belli bir canlıdan dönüşerek meydana gelmiştir. Kur'ân'ın sair bütün âyetleri de sahih hadisler de bunu nefyetmektedir. Kur'ân'a göre her nev'i, kendi nev'ini devam ettirmek üzere yayılmıştır. Yani insan, insan olarak yayılmış, insan olarak devam etmiş ve bundan sonra da insan olarak devam edecektir. Yılanlar ve akrepler de aynı şekilde. Hayvanlarda belki zâhiren cüz'î değişiklikler olabilir; fakat bunların karakteri ve nev'i değişmez. Yani bunların hayvanlığı değişmez, her hayvan, hayvan olarak devam eder.

BERMUDA ŞEYTan ÜÇGENİ

Bermuda Şeytan Üçgeni hakkında bilgi verir misiniz?

Pek çok gemi ve uçağın hiçbir enkaz bırakmadan kaybolduğu iddia edilen, Atlantik Okyanusu'nun Güney ve Kuzey Amerika'yı birbirinden ayıran ve Bermuda, Porto Rico ve Miami sahilleri arasında kalan üçgen şeklindeki bölgeye Bermuda Şeytan Üçgeni adı verilmektedir. Bu konuyla alâkalı ölkemizde de "Bermuda Üçgeni" veya "Atlantik Esrarı" gibi bir hayli tercüme kitap neşredilmiştir. Bu kitapların neşredildiği günlerde Konya'da bir araştırmacı, bundan birkaç asır evvel, Osmanlı müellifleri tarafından yazılan bazı eserlerde, Bermuda müsellesi içinde bazı esrarengiz hâdiselerin cereyan ettiğine dair bir kısım bahisler bulunduğunu yazmıştı ve gazeteler de bunu neşretmişlerdi. Biz Bermuda müsellesinin esrarıyla alâkalı söylentilere şimdilerde muttali olmaya başladık. Hâlbuki Osmanlı müellifi bundan birkaç asır evvel bu mesele hakkında değişik yorumlar ortaya koyuyordu. Vâkıa daha evvel Mayalar ve Meksikalılara ait seyahat notlarında "Bu yosunlu denize geldiğimiz zaman bir uğursuzluk ve yümünsüzlük üzerimize bastırır. Orada gemiler günlerce çakılı kalırlar. Rüzgârlar durur ve yelkenliler işlemez." şeklinde

bölgeyle alâkalı esrarengiz hâdiselerden hep bahsedilmek-
teydi; ama şimdilerde daha bir güncel hâle geldi.

Bermuda Şeytan Üçgeni'nin efsaneleşmesine sebep olan ilk vak'a 1945 yılında meydana gelir. Beş adet savaş uçağı mutad görev uçuşu için Florida'daki üslerinden ha-
valandıktan sonra pilotların lideri, telsizden kontrol ku-
lesine şöyle bir mesaj anons eder: "Karayı göremiyoruz.
Pozisyonumuzdan emin değiliz. Nerede olduğumuzu bil-
miyoruz. Galiba kaybolduk." Bu sırada kontrol kulesin-
den pilota, "Nasıl olur, hava gayet iyi gözüküyor, batıya
gidin." şeklinde cevabî mesaj gelir. Bunun üzerine pilot,
"Neresinin batı olduğunu bilmiyoruz. Her şey yanlış. Çok
tuhaf, hiçbir yönden emin değiliz. Okyanus bile olması
gerektiği gibi değil." der ve bağlantı kopar. Acilen yar-
dım alarmı verilir, ancak uçakların izine bir daha rastla-
nılmaz... Yine o bölgeden geçen gemilerde de benzer es-
rarengiz şeyler olduğundan bahsedilmektedir ki, batan bir
kısım şilep veya transatlantiklere bakıldığında içlerinde
sadece kedi ve köpek ölülerinin olduğu, insanların, önle-
rinde bulunan yemeklerini bitirmeden bırakıp sanki deni-
ze atladıkları veya bir fırtınanın tabaklara ve kaşıklara do-
kunmayıp sadece insanları alıp götürdükleri söylenmek-
tedir. Bu meseleyi izah sadedinde bugüne kadar değişik
fikirler ortaya atıldı. Müsaadenizle o fikirlerden bazılarını
maddeler hâlinde arz etmeye çalışalım:

1. Bu tamamen yer fiziği ile ilgili bir hâdisedir. Kuzey
ve güneyden gelen akıntı orada bir durgunluk yapmakta
ve bu durgunluk yoğun bir şekilde yosunların oluşmasına

sebebiyet vermektedir. Yosunların bu yoğunluğu yüzünden orada gemiler hareket edememektedir. Ayrıca bu bölgede yüz, iki yüz, hatta üç yüz metre yüksekliğe kadar çok şiddetli dalgalar meydana gelmektedir. Bu devâsâ dalgalar, getirmiş oldukları vakumla üstlerinden geçen uçakları kendilerine doğru çekmektedir. Dolayısıyla böyle bir atmosferde gemilerin alabora olması gayet normaldir.

2. Şiddetli akıntıların meydana getirdiği dev girdaplar, orada denizin altında “mavi delikler” adı verilen delikler meydana getirmiştir. Uçak veya gemiler buraya geldiğinde delikler tarafından yutulmaktadır. Nitekim bazı dalgıçlar, o mavi deliklerin içinde bir kısım yelken ve kayıkların bulduklarına şahit olmuşlardır.

3. Sekseninci tûl dairesi buradan geçmekte ve kuzey kutbundan kıvrılınca, Japonya’dan geçen daire olarak yüz ellinci daire adını almaktadır. Binaenaleyh, böyle bir ölüm denizi Japonya’da da bahis mevzuudur. Buradan anlaşılmalıdır ki, o tûl dairesine rastlayan her yerde bu türlü ölüm denizleri mevcuttur. Hatta mesele biraz daha tamim ve teşmil edilerek otuzuncu ve kırkıncı güney ve kuzey arz dairelerinde de aynı şeylerin var olduğu, ayrıca yeryüzünde bu tür esrarengiz kaybolmaların ve yutulmaların bulunduğu diğer altı yerin daha olduğu ifade edilmektedir.

4. Uçan daireler, gemileri ve uçakları göğe kaldırmakta veya denizin dibine batırmaktadır.

5. Deniz dibinde biriken fosiller ve çeşitli atıklardan zaman zaman çıkan metan gazı, deniz suyunun kimyasal

karışımını etkileyerek yoğunluğunu düşürmektedir. Yoğunluğu sıfıra düşen suda yüzebilme özelliğini kaybeden gemi, metan kuyusu adı verilen gazın çektiği bölgeye girer girmez batmaktadır. Denizin dibinde biriken çeşitli atıkların türüne ve suyun ısısına göre metan gazı kabarcıklarının şiddeti de değişmektedir. Bermuda Şeytan Üçgeni gibi gaz akımlarının şiddetli olduğu bölgelerde seyreden uçaklar da büyük tehlike sınırı içinde bulunmaktadır. Çünkü su yüzüne ulaşan metan gazı kabarcıkları atmosfere karışarak yukarıya doğru şiddetli bir metan tüneli oluşturmakta ve metan tüneline giren uçak da kontrolden çıkarak denize çakılmaktadır. Müsaadenizle ben, bütün bunların dışında özellikle başka bir husus üzerinde durmak istiyorum. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem): “Şeytanın tahtı deniz üzerindedir.” buyurmaktadır. Burada “deniz” mutlak zikredilince, bu mâhut ifadeden belli bir deniz mânâsı çıkarabilir ve yeryüzünde belli denizlere şeytanın tahtgâhı diyebiliriz. Binaenaleyh ecinni ve şeytan taifesi buraya hükmetmekte, gemi ve uçakların elektronik cihazlarını çalışmaz hâle getirerek onları batırmaktadır. Vâkıa, cin ve şeytanlar “mâric” ve “nâr”dan yaratıldıkları için, âdeta güneşten gelen dalgalara maruz kalmış gibi bütün elektronik cihazları da alt üst edebilirler. Ayrıca Efendimiz, “Helâk olmuş cemaatlerin helâk oldukları yerlere uğramayın. Ancak ağlayarak uğrayın.” ikazında bulunmaktadır ki, bunun mânâsı, “Helâk olmuş ülkelere gidildiği zaman Allah ile münasebet kurarak himaye-i ilâhiyeye girin ki, onlara isabet eden şey

sizlere de isabet etmesin.” anlamına gelmektedir. Bundan da, Cenâb-ı Hakk’ın Sodom, Gomore, Âd ve Semud kavmi ve –doğruysa– Atlantis medeniyeti gibi Kendisine küf-ran ve tuğyan içinde bulunan toplumları yerin dibine batır-dığı anlaşılabilir ve işte bu yerler daha sonra şeytanın tahtgâhı olmuştur. Nitekim havaya kaldırma ve uçurma mevzuunu meğâzî yazarı İbn İshak şöyle ifade etmektedir: Efendimiz, Tebük’e giderken: “Tebük’e gittiğiniz zaman ben gitmeden sakın Tebük suyundan içmeyin ve dışarıya çıkmayın. Helâk olmuş o cemaatin yerine de uğramayın.” buyurur. Ancak iki kişi bu emri dinlemeyerek helâk olmuş o cemaatin yaşadığı yere uğrarlar. Netice itibarıyla onlar-dan bir tanesini korkunç bir fırtına alır ve çok uzaklara fir-latır, diğerini de ararlar ama bulamazlar.

Buradan anlaşılmaktadır ki, yok olma mevzuu, ka-dimden bu yana cereyan eden bir husustur. Bu mesele-nin telifini yapacak olursak; mücrim bir toplumun yaşadığı bu tür yerler, şeytanın tahtgâhı ve karargâhı hâline gel-miştir. Her ne kadar onlar helâk olup gitseler de o mel’un yere uğrayanların başına bir musibet gelme ihtimali söz konusu olabilir. Âcizane fakir, yukarıda sayılan hususla-rın yanında Bermuda müsellesiyle alâkalı böyle bir husu-su nazara vermede fayda mülâhaza ediyorum. Bazı kim-seler birtakım iddialarda bulunsalar da, bu mevzuda yine de bazı açık kapılar vardır. Meseleyi, ervah-ı habise, cin ve şeytanla izah etme, elektronik cihazların çalışmaması/ça-lıştırılmaması gibi hususlara kadar geniş alanlı tesire daha uygun düşüyor gibi...

Bermuda Şeytan Üçgeni, ay gibi bir kısım taş parçalarından gelen, şeytanın saltanatına ait bir müdahale de olabilir ki, ervah-ı habise, güneşin etrafında dönen peyk, seyyare ve bazı taş parçaları üzerinde taht ve otağ kurmuşlardır. Oralardan gelip insanları rahatsız edebilirler. Hatta uçan daire diye bilinen şeylerin arkasında da bunlar olabilir.

* * *

Nasıl ki, yeryüzünde bazı mukaddes yerler var, aynen onun gibi bir de ervah-ı habisenin hükümfermâ olduğu bazı habis yerler vardır.

Meselâ Kâbe-i Muazzama, Sidretü'l-Müntehâ'ya kadar mukaddestir ve Kâbe'dir. Sidretü'l-Müntehâ'ya kadar melâike-i kiram Kâbe'yi tavaf ederler. (Hatta oranın rical-i devleti hacda helikopterlerle Beytullah'ın etrafında tavaf ederler.) Ne kadar yukarıya çıkılsa da Kâbe'nin etrafında yapılan tavaf, yine tavaf sayılır. Çünkü Sidretü'l-Müntehâ'ya kadar Kâbe, Kâbetullah'tır. Binaenaleyh Allah burayı takdis etmiş, binlerce enbiyâyı bu mukaddes yerin etrafında koşturmuş ve metâf ı binlerce enbiyânın merkadi hâline getirmiştir; evet insanların bugün tavaf ettiği Beytullah'ın etrafında “ehl-i keş fî'l-kubur”un beyanına göre üç yüz-dört yüz kadar peygamber kabri mevcuttur. Bu yer, Allah'ın yeryüzünde takdis buyurduğu, tazim ve tebcil ettiği insanları tebcil ve takdirine arz ettiği mukaddes bir yerdir ve burası ervah-ı âliyenin metafidir. Bu mekân, bir bakıma kalbtir, yani küre-i arzın kalbidir.

Bu kalb attığı müddetçe, küre-i arz da mânevî yapısını ve hayatiyetini devam ettirir. Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu kalbin yanı başında zuhur etmesi de üzerinde durulacak ayrı bir konudur.

Bir de kalbin yanında lümme-i şeytaniye vardır. Kalbe ilham geldiği gibi, şeytanın oklarının hedefi olan lümme-i şeytaniyeye de vesveseler, tereddütler ve şüpheler gelir. Kâinatların kalbi mahiyetinde atan küre-i arzın bir tarafında bir kalb vardır ki, orası kalbü'l-küre, yani Beytullah'tır. Bir de kalbin başka bir yanında, bir lümme-i şeytaniye vardır ki, orası da şeytanın otağıdır. Yeryüzünde bütün şeytanlığa ait idarelere dair emir ve fermanların hepsi oradan gelir. Efendimiz sahih hadisiyle buyururlar ki, şeytan tahtını, sergisini denizin üzerine atar. Bütün ordusunu insanların içine salar ve akşam döndükleri zaman hepsini dinler, "Sen ne yaptın, sen ne yaptın?" diye yaptığı şeyleri onlara bir bir sorar. Onlar da, "Ben namazı terk ettirdim.. ben harama baktırdım..." şeklinde cevaplar verirler. Bunlar münferit hâdiseler olduğundan şeytanı memnun etmez. Sonra, "Sen ne yaptın?" diye başka birisine sorar. O da, "Ben bir kadını kocasından ayırdım." der. Bunun üzerine şeytan, "Aferin!" diyerek onu yanına alır ve oturtur. Bundan da anlaşılacaktır ki, insanların mânevî yapıları üzerinde bu şerirler, şerâre meydana getirirken bir saltanat hesabına çalışmaktadırlar. Şeytana takılmış ve dalâlete düşmüş, şeytanın adına helâk olmuş yerler bir bakıma bunların eyaletleri, valilikleri ve pâyitahtlarıdır. Bunun için sahih hadiste, "Geçmiş kavimlerin helâk oldukları

yerlere uğramayınız. Uğradığınız zaman ağlayarak uğrayınız.” buyrulmaktadır.

Bundan da, şeytanların bazı yerlere sahip çıktıkları ve o yerin onun neticesinde helâk olduğu, medeniyetlerin pâ-yimâl olup yıkıldığı, ancak onların oradaki sultasının şeytan müsellesi, murabbası, muhammesi veya müseddesi hâlinde devam ettiği anlaşılmaktadır. Atlantik Okyanusu’nda üçgen, daha başka yerlerde de insanlığı ifsat etmek üzere şeytan müseddesleri (altıgen) vardır. Orada da insanlar, tıpkı bir avcının ağına tutulmuş bir ahı gibi tutulup gitmektedirler. Şeytan Üçgeni de işte böyle şeytanların hükümferma oldukları bir yer olabilir ki, kendilerine karşı kötülük yapıldığı, insanlar bir kötülük içine girdikleri zaman o türlü belâlara maruz kalabilirler. Ben bu meseleyi anlatırken bu mevzuda kat’î bir dinî nass bilmemenin yanında, bir kısım dinî ifadelere dayanarak izah etmeye çalıştım. Bununla beraber Bermuda Şeytan Üçgeni, atmosferdeki bir keyfiyetin ifadesi ileride keşfedilecek başka bir şey de olabilir. Ancak şu bilinmelidir ki, yeryüzünde cari her hâdisenin verâsında, yani her fizik vak’asının verâsında bir metafizik güç ve kuvvet vardır. Her mülkün verâsında bir melekût, her şehadetin verâsında da bir gayb vardır.

NASIL YAŞARSANIZ ÖYLE ÖLÜRSÜNÜZ

Hadis olması tenkit edilse de, hadis diye rivayet edilen ve hadis ölçüsünde bir gerçeği ifade eden bir sözde, “*Nasıl yaşarsanız öyle ölür ve nasıl ölürseniz öyle dirilirsiniz.*” denmektedir.

Bir insanın hayat tarzı, onun şuuraltını oluşturur. Bu sebeple, o insanın bütün hayatında, ölümü esnasında ve kabirde Münker ve Nekir’e cevap verirken hep o şuuraltının izleri tezahür eder.

Müslüman olarak ölmek, hakkımızdaki ilâhî takdirin nasıl tecellî edeceğini bilemediğimizden dolayı, belki elimizde değildir ama, bu yolda, yani Müslüman olarak ölme yolunda olmak elimizdedir. Yoksa, Kur’ân-ı Kerim’in “*Ancak Müslümanlar olarak ölüünüz.*”³⁴ emri “teklif-i mâlâ yutâk”, yani yerine getirilmesi mümkün olmayan bir teklif olurdu.

Hayatını salih ameller kuşağında geçiren bir insanın son nefesinde imanla gitmesi kaviyyen muhtemeldir. O hâlde, imanın gereklerini o derecede hayatımıza hayat

³⁴ Bkz. Bakara sûresi, 2/132

kılmalyız ki aksi bir düşünce ve aksi bir hayat tarzı rüyalarımıza bile misafir olmasın. Allah'a kavuşma arzusuyla yanıp tutuşalım ve hep bu visalin beklentisi içinde yaşayalım. Unutmayalım ki, –hadisin ifadesiyle– *“Kim Allah'a kavuşmayı arzu ederse, Allah da ona kavuşmayı arzu eder.”*

KALB KAPILARININ AÇILMASI

Gözün gördüğü şeylerden kalb de istifade edebilir mi?

Edebilir. Ama, sahip olduğu mertebeye göre. Zira, insanîyetin, insanî esneklik itibarıyla mertebeleri var. Meselâ, bunlardan hayvaniyet mertebesi ki bu mertebedeki insan, otlağa salınmış herhangi bir hayvan gibi önüne gelen her şeyi yer. Oysaki insanîyet mertebesini ihraz eden birisi otlaktaki iyi şeyleri seçer, yıkar, tencereye koyar, içine birtakım şeyler de katar ve ondan sonra yer.

Aslında:

1. Kalbin açılması Allah'ın bileceği bir iştir. İsterse açmayabilir. Önemli olan sadakattir, samimiyettir.

2. İstidat yoksa kalb kapıları zaten açılmaz.

3. Kalbin açılmasının belirli bazı şartları vardır. Şartlara riayet edip neticeyi sabır ile beklemek lâzımdır. Üstad Bediüzzaman Hazretleri'nin (radıyallâhu anıh) de ifade ettiği gibi mâsiyete, mesaibe ve taate karşı sabır bu kapıların açılmasında çok önemlidir. Bu bir mânâda Hakk'a karşı hiçbir şekilde itiraz etmeme ve sonuna kadar dayanma demektir. Belli bir süre bekledikten sonra, açılmıyor diye

kapısını terk edip gidene artık o kapı tamamen kapanır ve bir daha da hiç açılmayabilir. “*Amellerin Allah indinde en sevimsisi, az dahi olsa devamlı olanıdır.*” hadisi de bu sırra işaret eder. Bu da sabırla alâkalı bir husustur. Yani âheste âheste, acele etmeden ısrarlı olmak, ama, daima ileriye kollamak demektir. Yoksa mehter yürüyüşü gibi bir ileri bir geri gidip gelmelerle insan kat’iyen mesafe alamaz.

Evet, hayat boyu kâh açılmış kâh kapanmış bir insan “*Leyse’l-haberü ke’l-muayene.*” (Haber verme bizatihi görme gibi değildir) hakikatince bütün bir hayat boyu hakikatlere göz kırpar durur da hiçbir zaman dümdüz ve pürüzsüz olarak hakikatleri müşâhede edemez.

Öyleleri de vardır ki “Bir lahza müşâhedededen ayrılısam, yanar mahvolurum.” derler. Bu, murâkabe hâli de olabilir, istiğrak hâli de...

MÂNEVÎ TERAKKÎ ADINA

İnsan, kalbindeki imanımla mü'mindir, kafasındaki malumat yığımlarıyla değil. Bu sebepledir ki, insan âfâkî veya enfüsî delillerle ulaşabildiği mesafeyi elde ettikten sonra, eğer bunlardan sıyrılamazsa, terakki adına bir adım bile atamaz. İnsan, bir yerde bunları bütün bütün arkaya atmalı, doğrudan doğruya, Kur'ân'ın aydınlık tayfları altında; kalb ve vicdanının nurlu yolunda yürümelidir ki, aradığı aydınlığa ulaşabilsin.

İMANLA BAĞLANTI OLMADIKÇA

Bazı insanlar vardır; yaratılışları itibarıyla kötülüğe kapalıdırlar. Nitekim cahiliye döneminde de böyle insanlar bulunuyordu. Bir dönem ki, o dönem âdeta bütün kötülüklerin panayırıydı. Fakat bu temiz fitratlar böyle bir panayırdaki dahi iffetlerini, ruh safvetlerini koruyabilmişlerdi. İşte, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Osman (radiyallâhu anhümâ) bunlardandı. Ancak böyle bir yaratılışa sahip olmak, tek başına ve imanın dışında bir kurtuluş garantisi midir? Kesinlikle hayır! Aksi olsaydı, kurtulanların başında Allah Resûlü'nün amcası Ebû Talib'i saymak gerekirdi. Ama biliyoruz ki, Ehl-i Sünnet'in bu mevzudaki kanaati hiç de öyle değildir.

İman, insanın Cenâb-ı Hak'la irtibata geçmesidir. Böyle bir bağ olmadıkça ahirette kurtuluş mümkün değildir. Nasıl hayır denilebilir ki; insanlar bile kendi kurdukları sistemlere bağımlılığı bir esas kabul ediyorlar. Diyelim ki, herhangi bir kişinin ayrı ayrı yüz tane üstün yanı vardır. Ancak bu insan mensup olduğu millet ve devletin her şey kabul ettikleri sistemlerine aykırı bazı davranışlar sergilemektedir.. veya düşüncede onlarla aynı doğrultuda değildir.

Şimdi, böyle bir sistemin savunucuları, acaba yüz tane üstün vasfı olan bu insanı kendilerinden kabul ederler mi? Bugüne kadar gördüklerimizle, bu soruya müsbet cevap vermek mümkün değildir. Demek ki, faziletler bir bakıma insanlar arasında dahi tek başlarına yeterli olamayabiliyorlar. Hâlbuki imansızlık, mevcut bütün faziletleri sıfırlayacak kadar korkunç bir cinayettir. Çünkü o bütün varlığa karşı bir tahkir ve tezyif tavrının adıdır.

CEMAATTE KUVVET VARDIR

İki fert, ayrı ayrı olduklarında 1'i aşamazken, yan yana gelince "11" olur. Üç ayrı '1' yan yana geldiğinde "111"e ulaşır. Şimdi, basitçe rakam oyunlarıyla ifade etmeye çalıştığımız bu durumu, karanlıkta elinde meşale tutan bir kişinin meydana getireceği aydınlıkla, 11 ya da 111 kişinin meydana getireceği aydınlığı mukayese ederek düşünün!. Bir hazineyi kaldırmada da aynı durum söz konusudur. Buna bir de, pazu kuvvetinin yanında kabiliyetlerin, ilmin, idrakin ve düşüncelerin ittifakının eklendiğini düşünün..! Ayrıca bir de, gaye ve ideal birliği, cehd ve azim müşterekleri de varsa, işte o zaman, gerçekten topların sindiremeyeceği ölçüde gürül gürül ses getiren yüreklerin gücü kendiliğinden ortaya çıkar.

Aynen bunun gibi, iç âlemlerinin, ruh ve kalb dünyalarının hayat dereceleri çok ulvî olan ve simalarında melek cehrelerini müşâhede edebileceğimiz arkadaşların, şefkat, merhamet ve nurdan tebessümlerle süslenmiş aydın bakışları altında ışıklaşmaların yaşandığını düşündükçe, şeytanın aldatmalarına ve günahlarının yıkıcılığına karşı nasıl bir atmosfer içinde bulunduğumuzu daha iyi anlarız. Bu atmosfer içinde direnç kazanacak olan zayıf kalb ve iradelerimizin, fer ve kuvvetinin arttığını ve zülcenaheyn, yani iki kanatlı, çift yönlü bir kuvvete sahip olduğumuzu hissederiz.

GUSÛL, CİNLER VE RUHLAR

İnsanı, maddî sebepler itibarıyla Allah'ın sıyanetinden (koruması) çıkarabilecek bazı hâller vardır. Meselâ erkekler için cünüp olma hâli buna örnek sayılabilir. Bu hâlden kurtulmak iradî olduğu için, insanın yıkanmasını tehir etmesi, ilâhî sıyaneti inkıtaya uğratabilir. Onun için bu hâli fazla uzatmamak ve hemen o hâlden kurtulmak gerekir. Zira bu, hadisin ifadesiyle kanın aktığı mecrada dolaşan şeytan ve emsali varlıklar için en müsait bir zemin ve vassattır. Kadınlara gelince; şerir mahlukların musallat olması, genelde onların hayız ve nifas dönemlerine rastlar. Bu dönemde kadınların kendilerini korumaları meselâ, namaz abdesti alarak, namaz kılmasalar dahi vakit içinde namaz kılınacağı süre seccade üzerinde kibleye müteveccih olarak oturmaları öteden beri tavsiye edilen bir husustur.

Konumuzla doğrudan alâkalı olmasa da ayrı bir husus da şudur; Üstad, ruhlarla ilgili mevzuyu anlattığı yerde, ruhların cismaniyete ait hususları temâşâ için bazı şekillere girebileceğinden bahseder. Bu reankarnasyon demek değildir. Belki insanın, ruhun girdiği o şeklin -meselâ akrep veya yılanın- hususiyetlerini duyması demektir. Şimdilerde hayal mahsulü kurgu filmlerde yerini bulan bu şey, aslında bir yönüyle hakikatın ifadesidir.

ŞEYTAN VE İRADE ZAAFI

İrade zaafı, zırh ve miğfer arasındaki delikler gibidir. Şeytanlar vururlarsa oradan vururlar. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem): “*Bir ifrit, elinde ateş, bana namazda musallat oldu.*” buyuruyorlar. Demek ervâh-ı habîse, herkese derecesine göre musallat olabiliyor. Evet, şeytan kimine uzaktan ok atar, kimine de merdiven dayar, öyle çıkar...

NASİBİ YORGUNLUK VE ZAHMET OLAN NAMAZ İNSANI

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem): “Nice namaz kılanlar vardır ki, nasipleri sadece yorgunluk ve zahmettir.” ve oruç hakkında da: “Nice oruç tutanlar vardır ki, nasipleri sadece açlık ve susuzluktur.” buyurmaktadır.

Namazın ifade ettiği mânâ, bilhassa onun iç ifadesi, insanın iç derinliğiyle yakından alâkalıdır. Kur’ân’da da namazın anlatıldığı her yerde, onun bu iç derinliğine dikkat çekilmektedir. Meselâ Mü’minûn suresinde, felâh bulan insanlar anlatılırken; “Namazlarında huşu duyan mü’minler kurtuluşa ermişlerdir.”³⁵ denilerek, namaz-huşû münasebeti nazara verilmektedir. Evet huşû gerçek mânâsını ancak namazda bulur. Öyleyse insan namazda, namazdan başka bir şey görmemeli, duymamalı ve düşünmemelidir.

Namazla insan, muhtaç olduğu ve elinin yetişemediği ihtiyaçların temini için, fiilî ve kavî duaya geçmiş, Allah’ın yüceliği karşısında “kemberbeste-i ubudiyet” içinde durmuş demektir. Evet o, mü’minin en mühim meselesidir.

³⁵ Mü’minûn sûresi, 23/1-2

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), bu meseleyi izah ederken; “Namazı, veda namazı kılıyor gibi kılın.” buyururlar. Veda namazı; “Şu kıldığım namaz, son namaz olabilir, bir kere daha belki namaz kılmaya muvaffak olamam..” düşüncesiyle kılınan namazdır.

Namaz, kalbin kûtu ve gıdası, ruhun da miracıdır. Bütün sıkıntılara karşı o, ruhu dinlendirir ve kalbi kanatlandırır. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), dünyevî işlemlerden sıkılınca, “Erihnâ ya Bilal! Bizi bir ferahlandırır ey Bilal!” diyerek ondan namaza çağrıda bulunmasını istedi. Namaz tembel ve uyuşuk insanın yapabileceği bir şey değildir. O, daima hüşyar bir gönlün, uyanık kalb ve duyguların, Rabbin karşısında edâ edeceği bir vazifedir.

Namazda -ara sıra olsa bile- devamlı dünyaya ait işlemlerin muhasebesini yapan, onların riyaziyesiyle meşgul olan bir insan için, sadece namazın yorgunluğu yanına kâr kalacaktır. Rabbinim, -sonsuz rahmetinden dileyelim- kimse-nin yorgunluğunu yanına kâr bırakmasın. Kalbimizi, duygularımızı ona karşı daima hüşyâr ve huşû içinde kılın!

ZERREDEN KÂİNATA VE ALLAHA

Tek bir şuada güneşi, damlada deryayı, cümlede kitapları, zerrede bütün kâinatı ve tabî bunların verasında Hz. Hakikatı görebilme, kadimden beri birçok İslâm mütefekkirinin beyan buyurduğu gibi, mârifet ufku-na ulaşabilme adına önemli bir hamledir. Evet, fıtratın gâyesi, hilkatın neticesi Allah'a inanmak, mârifetullah uf-kunda her gün biraz daha derinleşmek, zevk-i rûhâniye ermek, Yunus'un diliyle "ballar balını" bulmak demektir. Ben öyle inanıyorum ki, insan önce bu hakikatlar haki-katini, hem de aksine ihtimal vermeyecek ölçüde kendi nefesine kabullendirebilirse, ardından bakış açısını ayarlayarak şuada güneşi, damlada deryayı, cümlede kitapları, zerrede bütün kâinatı görebilir. Evet, böyle biri, rahatlıkla kesretten sıyrılarak vahdete erebilir. Zira böyle bir insan, kâinata hangi yandan bakarsa baksın, bir yolunu bulur ve kendi mârifet peteğine ballar akıtabilir ve böyle biri, kudretin eşyaya -büyük olsun, küçük olsun- taallukunda, esmâ, sıfat ve zât dairelerini mülâhazaya alarak, önce mârifetullah, sonra muhabbetullah ve en sonra da zevk-i rûhâni ummanına erebilir.

Bediüzzaman Hazretleri de Risalelerinde sık sık bu hususu vurgular. O, bazen pirenin göz bebeği ile güneş, bazen zerre ile gergedan arasında münasebetler kurarak, Allah'ın Sanî, Halık ve Musavvir isimlerinin tecellilerine dikkat çeker.. çeker ve bu yolla ülfet ve ünsiyet perdelerini paramparça ederek, bizleri, perdesiz, hâilsiz hakikatlarla yüz yüze getirir. Bu anlayıştan hareketle, bir misal de ben vermek isterim: İnsan ihtiva ettiği pek çok lâtife ile Allah'ın varlık ve birliğini ilân eden çok önemli bir mensurdur. Kaldı ki, Allah'ın insanda tecelli eden isim ve sıfatları da O'nun kendi azametine uygun bir şekilde değildir. Öyle olsaydı, insanın varlığı da düşünce sınırlarını aşardı. Bu açıdan, o tecellilerde bile bir ilâhî tenezzülden bahsetmek mümkündür. İşte, bu zâviyedendir ki, vicdanında varlığının gâyesine uyanmış, ona ulaşmak için yol arayan insanlar, kendi mahiyetlerine bakarak her zaman Allah'a ulaşabilirler. Yalnız bu, herkes için aynı seviye ve derecede olmayabilir.

Bir misalle, bu hususu biraz daha açalım; meselâ, konuşma, görme, duyma tatma vb. gibi melekelerin insanda farklı bir yanı vardır ki, insan onunla her şeyin üstündedir. Gerçi Aristo, insana “hayvan-ı nâtık=konuşan canlı” demiştir. Bunun doğruluğu veya yanlışlığı tartışılabilir. Ancak şurası bir gerçek ki, nutk/konuşma, düşünmeyi de tazammum eder. Düşünmeyen bir varlığın konuşması tahayyül edilemez. O açıdan daha sonra gelen mantıkçılar, insana konuşan değil de, “tefekür eden canlı” demişlerdir. Şimdi bunlar bir tarafa, konuşma, insanı insan

yapan, kültür ve medeniyetlerin devamını sağlayan, dolayısıyla da atalarımızdan devraldığımız, şu kurulu düzenin temelini oluşturan unsurlardan biri, belki de en önemlisidir. Zira insan dünden bugüne inançlarını, duygularını, düşüncelerini hep konuşarak beyan ve ifade etmiştir. Eline kalemi alıp, o beyanları yazıya dökmeseydi bugün bize ne kalırdı ki! Zaten “ikra –oku” emri ile “Halaka’l-insan, allemehü’l-beyan –İnsanı yarattı, ona beyanı öğretti.” âyetleri de gayet sarih bir şekilde bu hakikatı ortaya koymaktadırlar.

İşte yukarıda ifade etmeye çalıştığımız gibi, insan, sadece sahip olduğu konuşma melekesinin, insanlık tarihi boyunca ortaya koyduğu zengin mirasa bakarak, Allah’a vasıl olabilir. Yeter ki, vicdanında bu işe uyanmış olsun.

RÜYA HAKİKATI

Rüyalar, misal âleminden, kaderle alâkalı levhaların yazılıp-çizilip temâşâmıza sunulan yansımalarıdır. Gözler, bu âleme kapandığı an, öbür âlemde cereyan eden hâdiselere açılır. İşte rüyaların cereyan ettiği bu âleme, mânâ âlemi de denebilir.

Mânâ âleminde, her şey farklılık arz edebilir. Orada bazı hâdiseler, çok net olarak ifade edilirken, bazıları da çeşitli sembollerle sunulur ve yoruma açık bulunurlar. Meselâ, bazı kimseler, daha sonra kazanacakları bir başarıyı, çok öncesinden rüyalarında görebilmekte ve gireceği imtihan sorularını bütün ayrıntılarıyla müşahede edebilmektedirler. Buna karşılık Yusuf sûresinde bildirildiği üzere, semiz ineklerin, olgun başakların, bine-berekete; cılız ineklerle kuru başakların da kıtlığa delâlet etmesi gibi bazı rüyalar da sembollerle ifade edilmiş olup, yoruma açık bırakılmışlardır. Bütün bunlar, metafizik bir dünyaya inancımız gereği bizim için problem değildir. Bunlar, mânâ âlemine kapalı olanların, bulunduğumuz şehadet âleminden başka âlemlere inanmayanların problemleridir.

Rüya hakikatlerine dair günümüze kadar birçok eser yazılmıştır. Efendimiz'in hadislerinden mühlhem yazılan bu

eserlerde, rüya hakkında yeteri kadar açıklamaların yapıldığı kanaatindeyim.

Ne var ki rüyalar, Kur'ân ve Sünnet gibi üzerine hüküm bina edilecek bir esas olmadıkları için, onların ahkamda esas kabul edilmeleri de doğru değildir. Sadece şahıslar, rüyadan aldıkları hakikatlerin meşruluğu derecesinde, onları kendi hayatlarında uygulayabilirler. Bunda da bir günah ve sorumluluk yoktur. Fakat insan, bunlarla başkalarını ilzam etmeye kalkışmamalıdır.

HAYVANLARIN ZİKİRİ

Üstad, hayvanların lisan-ı hâlleriyle tesbih ve zikirlerinin, kelimesiz ve harfsiz olduğuna işaret edip kedilerin mırımları için, “Yâ Rahîm” dediğinden bahsediyor. Kedilerin rahat bir ortamı bulduklarında, diğer hayvanlar gibi durmayıp, bir kenara çekilerek mırmır etmelerinin sırrı, zannediyorum henüz bütün teferruatıyla keşfedilmiş değil. Kim bilir belki de Cenâb-ı Hak böyle bir zikri kedilere tahsis etmiştir. İhtimal, diğer hayvanlar da dinlense onların da kendilerine göre bir zikirlerinin olduğu belirlenebilir. Zira nasıl ki insan, esmâ-i ilâhîyenin çoğunu câmî bir aynadır. Aynen bunun gibi, hayvanlar da Cenâb-ı Hak’ın bir veya birkaç ismine mazhar bulunmaları itibarıyla, her bir hayvan nev’inin, mazhar olduğu bazı isimleri, hususî şiveleri ve kendilerine mahsus sesleriyle Allah’ı zikretmiş olabilirler.

İŞE YARAYAN GÜNAH

İnsan, günahlarının üzerinden elli sene geçse de bir türlü unutamıyor ve onun hicabını üzerinden atamıyorsa o günah ona çok zarar veremez. Hakikî mü'min, işlediği bir günah için ömür boyu gözyaşı dökse bile "Keffaret adına gerekli mesafeyi katedemedim." diyen insandır. Çok iyi iman etse, çok iyi tevbe etse, pek çok hizmette bulunsa da bir insan için yaptığı günahları unutma kadar büyük bir tali'sizlik ve gaflet bilemiyorum. Mü'min, her zaman "Kulluk adına şunları şunları yaptım, acaba daha ne yapabilirim" diye düşünmeli, ölüm, kapısına geldiği zaman "Keşke şunu da yapsaydım" diyecek bir durumda olmamalıdır.

AKIL VE KALBİN İZDİVACI

Bir dönemde sufilik, vâridâttan mahrum softalar yüzünden, fıkıh da salt fikhî meseleler içinde kaybolup giden fıkıhçılar eliyle özünden uzaklaştırılmış, işin müntesipleri de kısır döngüler içinde birbirleriyle uğraşıp durmuşlardır. İlk dönemde yaşanan kavgalar da, hep bu çarpık duygu ve düşünceyi paylaşan fıkıhçı ve softalar arasında yaşanmıştır. Yoksa o dönemdeki gerçek fıkıhçı ve tasavvuf büyükleri arasında herhangi bir anlaşmazlık söz konusu değildir. Meselâ Ebû Hanife, kendi devrinin tasavvuf büyüklerinden Fudayl b. İyaz veya İbrahim b. Ethem hakkında –ki bunlar görüşüp tanıştığı insanlardır– ta'n u teşnî ifade eden yarım kelimelik dahi olsa bir sözünün olduğu söylenemez. Nitekim Ebû Yusuf, İmam Muhammed ve İmam Malik'in de bu ve benzeri şahıslar hakkındaki hükümleri aynıdır. Bu husus dikkate alınarak hem tasavvufî derinlikte, hem de fikhî formasyonda bu seviye mutlaka yakalanmaya çalışılmalıdır. Bunun yolu da a'zamî zühd, a'zamî takva ve a'zamî ihlâstan geçer. Allah'tan a'zamî zühd, a'zamî takva, a'zamî vilâyet talep ederek, dünyayı dünyadan ötürü ve nefse bakan yanlarıyla istihkâr edip, ukbâya bakan ve onu elde etme mülâhazasıyla sımsıkı tutmaya endekslî bir hayat çizgisinde yaşadığı takdirde insanlık hem bu dünyada hem de öte dünyada mesut olacaktır.

FASİT DAİRE-SALİH DAİRE

Allah (celle celâluhu) dilerse mü'minin işlediği günahın cezasını dünyada iken verebilir. Onuncu Lem'a'da anlatılan şefkat tokatlarını hatırlayınız!

Öyle ise mü'min, ayağına bir diken bile batsa, bunun, işlediği bir günahın neticesi olduğunu düşünmelidir. Aynı şekilde, hiç olmayacak biçimde terlese, kalbinde bir sıkıntı hâsıl olsa, imtihanda bildiği hâlde yazamasa... bütün bunları, seyyiatına terettüp etmiş cezalar saymalıdır. Eğer Allah, rahmetinin tezahürü olarak, seyyiatı hasenata tebdil ile, bu fasit daireyi kırmazsa, mü'min, hayatını hep bu fasit dairede sürdürür.

Fasit dairenin karşısında, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) "*Hayır hayrı doğurur.*" diye beyan buyurdıkları ifadeden çıkarılan bir de "salih daire" vardır. Bu daire içinde hayır, bir başka hayra kapı açar; derken mü'min daima hayır eker, hayır biçer; biçtikçe de, içinde hayır işlemeye karşı daima bir şevk ve cesaret bulur.

HARAMA GİRMEYE LÜZUM YOKTUR

Hayatımız ukbâya göre dizayn edilmeli. Talepler de bu ölçü içinde gözden geçirilmeli ve kritiğe tâbi tutulmalıdır. Nefsin bütün arzularını yerine getirmek mümkün olmadığına göre, mutlaka bu işe bir sınır koymak icap eder. Bu sınır bizler için bellidir. O da, Kitap ve Sünnet tarafından tayin ve tespit edilen sınırlardır. “Helâl dairesi geniştir. Keyfe kâfidir ve harama girmeye hiç lüzum yoktur.” ifadesi, bu ölçüyü çerçeveleyen çok güzel bir vecizedir.

KAVLÎ VE FİİLÎ DUA

Allah Resûlün'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) mervî, sahih hadis mecmualarında kaydedilen bir hayli dua var. Hayatın hemen her alanıyla alâkalı bu duaların bazı kişiler tarafından –maalesef– farklı yorumlandığına şahit ol-maktayız. Hatta bunlardan bazıları, bahse konu olan dua-ların okunmasının gerekli olmadığını, sebepler dairesinde ilgili alanda yapılması gerekli olan şeylerin yapılmasının dua yerine geçeceğini ifade etmektedirler. Bana kalırsa bu düşüncede olanlar, hakikatin bir yönünü görmüş ise-ler de, diğer yönünü görememişler. Aslında konuya, böy-le esbabperestler gibi katı bir biçimde yaklaşmanın bence hiç yararı yok. Sebepler dünyasında bulunduğumuza göre elbette sebeplere riayet etmek şarttır ve Üstad'ın tabiriy-le de bu bir fiilî duadır. Ne var ki fiilî duayı yapma, kavlî duayı yapmaya hiç de engel değil; hatta onun için önemli bir istinat noktası sayılır. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) Bedir Savaşı öncesi, harp adına yapılması gereken her şeyi fiilî olarak yapmış ve sonra da bütün benliğiyle Rabbine yönelmiş ve O'na dua dua yalvarmıştı.

Allah Resûlü'nün “Allahümme innê eûzubike mine'l hemmi ve'l-hazen – Allah'ım! Tasa, keder ve hüzünden

Sana sığınırım.” duası üzerinde durarak konuyu biraz daha açmak istiyorum. Öncelikle, sadece bu duanın değil, bütün duaların hakikatini kavramaya gayret etmenin şart olduğunu ifade etmede yarar var. Yani hangi dua, hangi şekilde, nasıl ve neye karşı okunacaksa bu esasların, hadisleri dikkatle incelemek suretiyle tespit edilmesi gerekir.

Sâniyen, bütün dualarda esas olan teveccühtür. Teveccüh, bir mânâda maddî her şeyi unutarak, sadece ve sadece O’na yönelme ve O’na sığınmayı ifade eder. Bu aynı zamanda bizim için bir moral ve bir takviyedir ki, bununla kuvve-i mâneviyemizi yükseltmiş oluruz; zira biz dua ile, her şeye gücü yeten bir Zât’a sığınırız. Yukarıdaki duanın taalluk ettiği noktalara gelince;

1. İnsanın içinde, tasanın, kederin, hüznün hâkim olması demek, bir anlamda işlerin sarpa sarması demektir. Bu durumda bir insan, mantık ve muhakeme örgüsünü sağlam işletemeyebilir ve çaresizlikten kendini salıverir. Bu ise zaten onun hayatındaki bozuk olan düzenin, daha çok bozulması demektir. İşte bu merhalede insanın “Allah’ım, Sana sığınırım.” diyerek O’na iltica etmesi, bahsedilen badirenin aşılması için atılan ilk adımdır. Zira o, her şeye gücü yeten bir Zât-ı Ecell-i A’lâ’ya sığınmış ve moralini güçlendirme adına önemli bir adım atmış sayılır.

2. Tasa, keder ve hüzne medar olan hususlardan kurtulma çabası, o insanı fiilî duayı da yerine getirmeye sevk eder. Kavî duayı yapıp, fiilî duayı yapmama, sözle davranış arasında bir tenakuz (çelişki) göstergesidir. Hâlbuki

söz ve davranış birbirini tamamlayan ve insanı insan yapan özelliklerin başında gelir. Bir diğer ifade ile insan, sebeplere riayetle bu problemin üstesinden gelmek için duanın çağrıştırmasıyla çok ciddi mesajlar da alır.

3. Duaya esas teşkil eden şey, aslında bir hedef ve bir gaye-i hayaldir. Öyleyse bunun şuurunda olan insan, daha baştan kendini gam, keder, tasa ve hüzne boğacak şeylerin hemen hepsine karşı tavır alır. Hâsılı, sebeplere riayet ile (fiilî dua), kavîlî dua arasında bir çelişkiden ya da bir ayırımdan bahsetmek mümkün değildir. Onlar birbirlerini tamamlayan iki unsur ve bir vâhidin iki yüzünden ibarettir. Onun için meseleyi tek yönlü ele alıp, ifrat ve tefritlere girmenin de bir anlamı yoktur. Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayatını doğru anlama ve yorumlama bu türlü ifratlara, tefritlere girmemenin yegâne yoludur.

BİN KADAR BİR BİR

Meşrepler arasında temel meselelerde ve usûlde farklılık olmak şöyle dursun, birleşilen noktalar da bir değil bindir. Tevhid, nübüvvet ve haşirde ihtilaf var mıdır? Meleklerin ve cinlerin varlığı hususunda ihtilaf var mıdır? Kitabımız ve kıblemizde ihtilaf var mıdır? Namazın, zekâtın, orucun ve haccın farzîyetinde, hatta namazların rekâtlarında, zekâtın miktarında ve kimlere verileceğinde ihtilaf var mıdır? Sonra, vatanımız, tarihimiz, harsımız ve bayrağımız bir; dinimize, imanımıza, vatanımıza ve istiklâlimize göz diken hasımlarımız dahi bir değil midir? Dünyanın dört bir köşesinde minarelerden yükselen ezanımız bir, ideal ve mefkûremiz bir.. evet, bin kadar bir bir...

SOSYAL
MESELELER
VE
AKTUALİTE

SİHİRBAZLARIN ÖLÜMÜ

Tarih boyunca bin bir hâdise ile sabittir ki, sihirbazların ölümleri çok zor olmuştur. Çünkü onlar:

1. Esmâ-i İlâhiyeyi yanlış kullanıyorlar.

2. Gayba ait haber veriyor gözükyüyorlar. Hâlbuki gaybı Allah'tan başka kimse bilmez.

3. Sihri, karı ile kocanın arasını ayırma dahil bir sürü kötü ve yanlış şeylere alet ediyorlar.

4. Sihri meslek hâline getirip, başkalarına öğreterek, bunu gelecek nesillere taşıyorlar. Böylece “*Sebeğ olan yapan gibidir.*” kaidesince günah defterleri –ölseler bile– hiç kapanmıyor. Yaptıkları, tek günah olmaktan çıkıp, bir okul veya fabrika gibi işleyerek, devamlı günah üretiyor.

İşte, yaptıkları sihirlerle böyle büyük cürümler işleyen insanların ölümlerinin arkada kalanlara ibret olması için çok zor olması gayet normaldir. Tabî ibret alanlara...

OKUMAK

Ne yazık ki, bugünkü insanımızın en karakteristik bir yanı, okumamak ve düşünmemek. Zannediyorum bizi verimsiz hâle getiren de işte bu. İstisnaları olsa da, bu bir gerçek. Bizim dünyamızın insanı, senede bir kitap okumaz, bir yerde oturup iki saat düşünmez. Türkiye’de hiç kitabın olmadığı devirlerde Bediüzzaman yazmış ve “Okuyun!” demiş, zira kitap okumayınca, insanın insanlığının inkişaf etmesi zordur.

TOPLUMU AYAKTA TUTAN DİNAMİKLERDEN BİR KESİT

Toplumunu ayakta tutan en önemli dinamiklerden biri, belki de en birincisi kuşkusuz ahlâktır. Ahlâkî çöküntünün önlenemediği veya ahlâksızlığın prim gördüğü toplum ve cemiyetlerde, içtimaî erozyon çok hızlı bir sürece girmiş demektir. Kur'ân-ı Kerim'de, ahlâksızlığın sebep olduğu yıkılışları anlatan pek çok âyet vardır. Kur'ân, o yıkılışları birer ibret levhası şeklinde tablolastırır.

Meselâ, bu prensiplerden biri verilen nimetlerin kendi cinsinden şükürle mukabele görmesidir. Bu olduğu müddetçe toplum, fert, aile, cemiyet ve devlet planında varlığını devam ettirebilir. Söz konusu nimetin şekli önemli değildir. Bu, huzur, sükun, güven, refah olabileceği gibi, teknik sahada amûdî (dikey) yükselişler de olabilir. Bir insan için mâl, menal, makam, mevki, ilim, irfan, maddî-mânevî füyûzat hisleriyle dolup taşma... hepsi birer nimettir. Fert veya toplumların, bu nimetlere liyakatleri devam ettiği sürece, onlar, herhangi bir değişikliğe maruz kalmazlar. Ama durum aksi olunca netice de aksi olur.

Nimetlerin gelişinde ve devam edişinde bizim teveccühlerimiz birer şart-ı âdidir. Bunu alıcı ve verici arasındaki

frekans ayarlamasına benzetebiliriz. Bizden arzu ve istekler yükselmeli ki, (murad-ı ilâhî dahilinde olmak kaydıyla) O'ndan da sağanak sağanak lütuflar gelsin.. ve bizim bu lütuflara şükürümüz devam etmeli ki, verilenler geri alınmasın...

Ben şahsen bu hususu çok önemli görüyorum. Onun için de sık sık tekrarında fayda mülâhaza ediyorum...

YARINLAR BUGÜNÜN BAĞRINDA GELİŞİRLER

Bugünkü her pişmanlık; dünkü ihmal, dünkü gaflet ve dünkü umursamazlığımızın acı birer meyvesi olarak karşımıza çıkmıştır. Yarınlar da acı-tatlı her türlü semeresiyle bugünün bağrında gelişip hazırlanmaktadır. Bu itibarladır ki, çok yakın bir gelecekte, milletçe ya “Keşke, keşke!”lerle kadere taşlar yağdırıp geçmişi hasretle anacağız yahut, onu ve kahramanlarını hayırla yâd edip tali’imize tebessüm edeceğiz.

KİMSEYE CEVAP DEĞİLDİR

Haram karşısında gözünü yuman insan, hiçbir zaman maddî manevî bir kayba uğramaz... Ve bu hassasiyeti gösteren bir insandan kimseye herhangi bir fenalık gelmez. Verimli, dürüst, samimî çalışan ve gerçekten hizmet veren böyle bir insan, hiçbir zaman şeytanca yaşayışın kurbanı da olmaz.

Öte yandan, kendini bu aç bakışlara arz eden karşı cinsin de bundan, ne maddî ne de mânevî kazandığı hiçbir şey yoktur. Kazanmak şöyle dursun, onun kendisi, muhatpları, toplumu ve memleketi adına neleri kaybedip, neleri kaybettiğine hastahaneler, hapisaneler, mahkeme koridorları ve gazete sütunları inkârı kabil olmayan şahitlerdir. Unutmayalım ki, en verimli meyveleri zararlı ışıklardan ve şerarelerden korunan yeryüzü tarlaları verir, buna karşılık, yakıcı bakışlara ve öldürücü ışıklara korumasız maruz kalıp da, neticede delik deşik olan derbeder gönüllerden ve felç olmuş iradelerden ne beklenir ki!

ÖNCELİKLE OKUNMASI GEREKEN ESERLER

İlim deyince karşımıza okuma, okuma deyince de, neyi, nasıl okuma problemleri çıkıyor. Her şeyden önce, okunması hayatiyet ifade eden mevzular vardır. Kalbinden hasta olan ya da kansere yakalanmış bir insanın tedavisinde, kırık kolun alçıya alınması ya da damarlarından kan kaybeden hastaya penisilin tatbiki veyahut batmakta olan bir gemi kaptanının, tayfaların ellerine birer fırça ve boya tutuşturup, “Şu direkleri boyayın!” demesi ne ise, kalbî ve ruhî hayatı adına kan kaybeden birinin, mide ve bağırsaklarıyla uğraşılması da aynı şeydir.

Evet, bir toplumda Allah ve Resûlü, Kur’ân ve İslâm bilinmiyor, düşünce hayatında şüpheler, tereddütler cirit atıyorsa, o zaman kalkıp o topluma içtimaî, iktisadî, siyasî doktrin ve prensipler ihtiva eden kitapları tavsiye etmemiz bir fantezidir.. ve tabî böyle bir gayret, zihin ve ruhlardaki hiçbir problemi çözemeyecektir. Felsefî ve benzeri eserler okuyarak, ya da sadece günlük gazete malumatı, aktüel meselelerin yorumları veya eskilerin menkıbeleriyle, kafalarında ilim ve fikir adına pek çok tereddüt taşıyan

insanların karşısına çıkmak, ağızdan dolma tüfekte makinalı tüfeğe karşı koymak gibidir. O hâlde, evveliyetle günümüzün dertlerine, neslimizin kalb ve vicdan hastalıklarına, düşünce bozukluklarına derman olacak kitaplar okunmalıdır.

NEFİS DAİMA KÖTÜLÜĞÜ EMREDER

Nefsin istek ve alışkanlıkları, insan için öldürücü birer zehir ve insanı aşağılara çeken mânevî ağırlıklar gibidir. Ruh, nefsin rağmına gelişir ve yükselir. Aksine, nefis beslendikçe ruh küçülür, sıkışır ve ağırlaşır. Bunun neticesinde de kalb, duygu ve latîfelerde bir hantallaşma meydana gelir. Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) beyanları içinde, şeytan insanın damarlarında dolaşır durur. Yine O'nun beyanıyla, öyle ise siz de *"Onun dolaştığı yerleri biraz daraltın."*

Evet, onu açlık, susuzluk ve isteklerden mahrum etmekle sıkıştırın. Aklına estikçe yiyen, çeşitli yiyecek ve çerezlerle beslenen bir insanın şehvetine düşkün olması gayet normaldir. Binaenaleyh, iradenin hakkını ve kavgasını vererek, nefse ait beslenme musluklarını kısmak çok mühimdir. Aksi takdirde, nefis daima şeytana bir açık kapı olacaktır. Şeytan gibi nefisten de insana dostluk gelmez. Nefsin fenalıklara götürücü büyük bir hasım ve kendisine karşı "en büyük cihad"ın yapılması gereken bir düşman olduğunun bilinmesi, ondan ve şeytandan kurtulma, dolayısıyla da Allah'a (celle celâluhu) yaklaşma istikametinde atılmış

ilk adımlardandır. Efendimiz Aleyhisselatü Vesselam'ın, “*Senin en büyük hasmın, iki kaşın ortasındaki nefisindir.*” ve bir muharebeden dönerken, “*Şimdi küçük cihattan büyük cihada dönüyoruz.*” buyurması ve yine Kur’ân’da Yusuf Aleyhisselâm’ın dilinden, “*Mubakkak nefis kötülükleri emreder.*”³⁶ sözünün nakledilmesi, ondan korkmamız ve karşısında daima teyakkuzda bulunmamız hususunda bizim için önemli dersler ve uyarılardır.

³⁶ Bkz. Yusuf sûresi, 12/53

HER İYİLİK BÜYÜKTÜR

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) “*Allab’tan korkun ve iyiliklerden hiçbir şeyi küçük görmeyin.*” buyururlar. Burada, bir başka hadiste anlatılan zinakâr bir kadının, bir köpeğe su vermesi sebebiyle Cennet’e girmeye liyakat kazandığı gerçeğini hatırlatmakta fayda var. Ayrıca Hz. Musa’nın (aleyhisselâm) Eyke’ye girişte, Hz. Şuayb’ın (aleyhisselâm) kızlarına ait sürüyü sulamasının Kur’ân’da hususî olarak ele alınmasını da bu hikmet çerçevesinde değerlendirmek yerinde olur zannederim.

Cennet bir sürprizler diyarıdır. Bizi hangi amelimizin kurtaracağı da belli değildir, o da bir sürprizdir. Bazen, dudağımızda beliren bir tebessüm goncası, karşımızda bütün ümitleri hazanla sarsılmış birisine öyle bir inşirah baharı yaşatır ki, onun karşılığını biz ahirette Cennet bahçeleri olarak görürüz. Öyleyse iyiliklerden hiçbirini, ama hiçbirini küçük görmek doğru değildir. Velev ki bu iyilik, kovadaki suyu bir başkasının kabına boşaltmak kadar küçük bile olsa...

PROFESYONELLİK ŞART

Bilhassa günümüzde çok önemsiz meselelerde dahi, çok ince fizibilitelere duyulan ihtiyaç ve gösterilen ihtimam düşünülünce, dünyanın en önemli meselelerinden daha önemli olan ve tarih boyunca peygamberlerle temsil edilen âlemşümul bir davanın rastlantılarla ve amatörce gayretlerle yürütülemeyeceği daha iyi anlaşılacaktır.

BAHTİYAR NESİL

Geleceğin bahtiyar nesilleri, düşünürken çalışmayı, çalışırken okumayı, okurken de idealleri uğrunda hizmet vermeyi ihmal etmeyeceklerdir...

ZEKÂ FARKLILIĞI

Zekâ herkeste farklı mıdır?

Zekâ, Allah'ın yaratması iledir ve Allah herkesi farklı farklı yaratmıştır. Peygamberler bu mevzuda müstesna yaratılmışlardır. Biz daha sonrakilerden bahsedeceğiz. İmam Şafî çocuk yaşta hafız olmuş ve hemen hemen her sahada otoriter bir insandır. Fahreddin Râzî, İbn Sina vs.. daha yüzlerce deha sahibi var. Hz. Ömer mükemmel bir asker ve fevkalâde bir idare kabiliyetine sahip; tıpkı Hz. Ebû Bekir gibi, "İbn Ebî Salt'tan bin beyit okuyabilirim" diyecek kadar da edebiyat üstadı.

Önemli olan, istidatları bir taraftan kanalize etmek ve diğer yandan da bunların ruhlarına tevazu, mahviyet gibi evsâf-ı âliye aşılmasıdır. Ayrıca böyle insanlar, halk arasında, nâsîh ve mürşit olmalıdırlar. Zira istidatlarından birini geliştirmezlerse bozulur ve güdük kalırlar. Sadece içe kapanık kalma, muhasebe duygusuyla yetinme kâfi değil. Nâsîh ve mürşit de olunmalı. Nâsîh ve mürşit olup, muhasebe olmazsa, bu durumda da gönül adamı olunamaz. Binaenaleyh bütün iç ve dış istidatları bütünleştirmeli ve onların gaye-i vücutları yakalanmaya çalışılmalıdır... Yalnızca deha bir

şey ifade etmez. Böyle istidatlı bir insan, mutlaka ağaç gibi meyve de vermelidir; vermezse gölgelikten başka bir işe yaramaz. Kavak ise gölge de vermez. Kısacası, böylelerin yararlı olması iç ve dış derinliğe bağlıdır.

GENÇ NESİL

Büyük dava insanların, pek çok nesir ve şiiirlerini “Genç Nesil” ve “Genç Adam” üzerine örgülediklerini görürüz. Bunun değişik sebepleri vardır. “Genç insanı olmayan bir davanın ayakta durması mümkün değildir.” Hz. Ömer’e isnat edilen bir sözdür ve bu bence çok önemlidir. Bundan dolayıdır ki, pek çok büyük, rüyalarını görüp hayallerinde tüllendirdikleri geleceği, hep gençlik malzemesi ile örgülemeyi düşünmüşlerdir.

Evet, İslâm davasını temsil eden insanların yanında, daima gençlik adına birileri bulunmuştur, Meselâ, Hz. Musa yanında Yuşa, Asha-ı Kehf yanında Yemliha, Hz. Mesih’in yanında ismini bilemediğimiz biri.. ve tabiî Efen-dimiz’in yanında da Hz. Ali (radıyallâhu anh). İşte bütün bunlar fütüvvetin temsilcileridirler. Peygamberlerde böyle olduğu gibi, Yakın Çağ tarihi itibarıyla da böyledir. Meselâ, ilk dönem itibarıyla Sokrates’in etrafında gençler vardır. Asrımızda Bediüzzaman’ın etrafında hâlelenen insanlar da gençlerdendir. Hulusi Efendi, Hüsrev Efendi, Hafız Tevfik Efendi... ve daha niceleri onunla tanıştıklarında 25-30 yaşlarında birer gençtirler. Bir ikinci dönem

itibarıyla, Bayram Abi, Sungur Abi, Abdullah Yeğın'ler de kendi dönemlerinin gençleridirler. Ve bu dava, onların omuzlarında temsil edilip bugünlere gelip ulaşmıştır.

Tevfik Fikret, Necip Fazıl, Mehmed Âkif... gibi şairler, bu mevzuda “Şebab” ve “Gençlik” türküleriyle hayallerini süsleyip onu, hep rüyalarının Heraklit'i olarak görmüşlerdir.

Bütün bunlar gösteriyor ki, hemen her dava insanı, bütün sa'y ve gayretini, istikbal vaad eden böyle bir gençlik yetiştirmeye harcaııp, onu âdeta hülyalarının yorumcusu olarak görmüştür.

ARKADAŞLARIN BİRBİRİNE SAYGISI

Arkaşlarımız birbirlerine karşı daima saygı ile dopdolu olmalı ve bunu hemen her zaman hayatlarına yansıtmalıdırlar. Bana göre onların birbirlerine “ta'n u teşnî”de bulunmaları, hem dünyada hem de ukbâda kaybetmelerine sebep olabilir. Sık sık çevreme sitem ederek bunu hatırlatmaya çalışmışımdır. Şöyle ki, akademik kariyer yapmış, bir yerde dekan veya rektör olmuş arkadaşlarımıza –çocukluk dönemini bildikleri için herhâlde– falan aşağı, filan yukarı dediklerini duyduğumda “Yahu Allah aşkına, bizim içimizde neş'et eden bu arkadaşlar, sizin nazarınızda hiç büyümmezler mi?” dediğimi yakınımıdakiler çok iyi bilirler. Bizim Erzurumluların enfes bir tabiri vardır bu konuda; “Ev danası öküz olmaz.” derler. Konuyla alâkasını irfanınıza havale ediyorum.

Gerçi ana ve babanın bu konuda farklı yaklaşımları olabilir. Zaten vardır da. Oğlu paşa da olsa, yine “Ali gel, Ali kalk!” derler. Yalnız bizim ailede yoktur bu. Anam bana hep “Hacı Efendi” derdi. Kardeşlerim de birbirlerine “Efendi” derler. Yani hep tazim ve saygı ifade eden bir üslûpla konuşurlar.

Bu mevzuda bazıları sayın, bey, efendi vs. samimiyeti bozuyor derler. Hayır, bu bir üslûp meselesidir. Ben hiçbir zaman üslûbumu bozmak istemem. Herkes düşüncelerini kendi beyanları içinde anlatır. Ben ne isem onu ifade ediyorum. Elin-âlemin bu mevzudaki düşünceleri beni alâkadar etmez...

SPOR

Spor, bütün çeşitleriyle centilmenlik yörüngeli olmalıdır. Bu ise duygu ve düşüncede safvete ermekle çok yakından alâkalıdır. Öyle zannediyorum ki, centilmenlik temel dinamikleriyle ele alınıp, hayata geçirilebilse, aşılamayacak hiçbir şey yoktur. Zaten bir mânâda spor da bu demektir.

Spor, dinin yanı sıra, farklı düşüncede, farklı inançta ve farklı çizgide olan insanları birleştiren, bir araya getiren, yer yer sevindiren, yer yer eğlendiren ve yer yer de ağlatan önemli bir unsurdur. Fakat bunun da kendi çizgisi içinde kalması şarttır. Bu çizginin dışına çıkıldığı zaman –bir ölçüde günümüzde görüldüğü gibi– kinler, nefretler, kavgalar hatta öldürmelere varan taşkınlıklar olabilir. Kanaatime göre bu çizginin bulunmasında en önemli temel dinamik de din ve dinî inançtır.

Bir milletin yeniden dirilmesinde görülen o ki, bir toplum dirilirken toplumun bütün katmanları da ve bütün üniteleri de beraber diriliyor. Tarih de bunun şahididir. Yani sanayi alanında dirilmeden, ticarete canlanmaya, kültürel değerlerde kendini bulmadan, dine yönelmeye,

sporda başarıdan, askerî alanda yenilenme ve ilerlemeye kadar bütün ünitelerde aynı anda diriliş bahis mevzuudur.. ve şimdiler itibarıyla güzelim Türkiye buna namzet gibi görünmektedir. Onun için bence, bu milletin her bir ferdi, böyle bir performans ortaya koymalı. Ekonomiden kültüre, spordan idareye varıncaya kadar hemen her sahada bayrağımızı göndere çekme çabası içinde bulunmalıdır.

TELEVİZYON FANTEZİSİ

Günümüzde insanlar arasında televizyona çıkma fantezisi başladı. “Falan adam çıktı, ben de çıkayım, bana da bir imkân versinler ben de konuşayım...” düşünceleriyle hareket edilmekte ve bu durum, din adına yapılan tartışmalarda birçok hatanın işlenmesine sebebiyet vermektedir. Bütün bunlar karşısında bazen: “Keşke ilmî münazaranın afeti mevzuu bir kitap hâlinde işlense.” diye düşünürüm.

Doğrusu, milyonlarca insan karşısında bu duygularla hareket edip, İslâm’ı müdafaaya kalkışan insanların falsolarını, bilgisizliklerini gördükçe kahrımdan iki büklüm oluyorum. Bazıları dinin ruhundan uzak, kulak tırmalayıcı ifadeleriyle dini sevdirmeye yerine nefret ettiriyorlar ve dine karşı itimadı sarsıyorlar. Bu itibarla da, günümüz ilâhiyatçılarının büyük bir görev düştüğüne inanıyorum. Tabî her şeyden evvel, ilâhiyatçıların kendilerini iyi yetiştirmeleri gerektiği kanaatindeyim.

Ardından, bilinen şeylerin hayata taşınması gelir. Bu, halk nazarında onları başka bir biçimde büyültecek ve yapılan tebliğ, irşad faaliyetlerini daha müessir hâle

getirecektir. Böylece ilâhiyatçılar deniz üzerinde birer cankurtaran simit vazifesi görecek, çeşitli tehlikeler karşısında kendileri emin olmakla beraber, kendilerine sarılan insanların da batmasını önleyeceklerdir. Ancak bunun, günün imkânlarıyla mücehhez, iyi bir eğitim görmüş ilâhiyatçılarla mümkün olabileceği kanaatindeyim.

OKUMA VE OKUTMA KEYFİYETİ

Günümüzde yeni yeni okuma ve okutmaya ilgili teknik yöntemler geliştirilmektedir. Bu yöntemlerden—ister nelerin okunup okutulacağı adına, isterse okumanın ve okutmanın keyfiyeti adına olsun—herkesin istifade edip yararlanabileceği düşüncesindeyim.

Eskiden beri devam edegelen metot ve ilim anlayışı ile yetişen insanlar, fûnun-u müspete ile dinî ilimler arasındaki irtibatı koruyamayıp, kalb-kafa birliği sağlayamamışlardır. Bu sebeple de medrese ilimleri, tekve ve zaviye ruhundan koparılmıştır. Bu kopukluk bir ölçüde bugün dahi hâlâ devam etmektedir.

Kitap müzakere eden arkadaşların, hayatlarında pozitif ilimlerle beraber dinî ilimlere de yer vermeleri çok önemlidir. Meselâ, imana ait bir eseri okuyan arkadaşımız, sıkılmamak için hemen arkasından ahlâk-ı âliyeye dair bir esere başlamalıdır. Felsefeyle meşgul olan bir arkadaş, arkasından tasavvufî ilgili bir bölüm okumalıdır.. değilse, felsefe denecek, hukuk denecek ama eskiden olduğu gibi ahlâk-ı âliye adına zaafı yaşanacak; fizik denecek, kimya denecek ama metafizikten, İslâm'ın ruhundan bigâne

kalınacaktır. Dolayısıyla da ilim ve İslâm düşüncesi adına hayatta boşluklar yaşanacaktır.

Okuma ve okutma keyfiyeti adına söylenecek diğer bir şey de, eskiden camilerde bir anda 7–8 tane ders halkası olduğu gibi, günümüzde de aynı mekânlar tekrar değerlendirilip, herkesin “telakki-i bi'l-kabul”üne mazhar olmuş, İmam Gazzâlî'nin *İhya'sı*, *el-Munkız'ı*, İmam Rabbânî'nin *Mektubat'ı*, Bediüzzaman'ın Risaleleri... gibi kitaplar müzakere edilmelidir. Bu türde yapılacak bir çalışmayla, vatan sathı bir mektep hâline getirilecek ve bu şekilde okullarımızla beraber, camiler ve kahvehaneler tekrar ilim yuvaları hâline gelebilecektir.

İYİ ARKADAŞ

Eskilerin eskimeyen Şu sözleri ne güzeldir:

“Bana arkadaŐını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.”

“zm zme baka baka kararır.”

“Gl, gller arasında yeŐerir.”

“İyi arkadaş, insanı Cennet’e, kötü arkadaş da Cehennem’e götürür.”

Evet, her insan, arkadaŐlarından iyi-kötü mutlaka bir Şeyler kapar. Öyleyse bizler kendisinden hep iyi Şeyler kapacağımız insanları arkadaş edinmeliyiz.

HAFIZANIN KORUNMASI

Sokaklar hafızayı öldürüyor. Çocukken çok kuvvetli bir hafızam olduğunu söylerler. Yeterli param olmadığı için çok defa ders kitabı alamazdım. Çoğu zaman ders hal-kasının ortasına oturmaya çalışır; sıra bana gelinceye kadar yanımdaki arkadaşın kitabından kendi yerimi ezberleme-ye çalışırdım.

Erzurum'da 6 ay kadar kaldığım yerin yanında sine- ma bulunduğunun uzun zaman farkına varamamıştım. Bir defasında arkadaşlarla sokağa çıkıp dönünce dersimi tam veremedim. Hocam durumu anlamış ve “Ne oldu sa- na?” diye hayretle sormuştu. Eğer, ruha ters mâlâyâniyâtı düşünmek insanda stres yapıyor ve onu devamlı meşgul ediyorsa günümüzde insan dimağının nasıl hırpalandığını tahmin edebiliriz. Allah, genç nesillerimizi fena duygular- dan muhafaza buyursun!

TRAFİK KURALLARI VE CEZALAR

Ülkemizde pek çok trafik kazası meydana gelmektedir. Trafik kazalarının bu denli fazla olmasının maddî-mânevî pek çok sebebi var: Eğitimsizlik, ceza sisteminin yetersizliği, alt yapı eksikliği, alkol, uykusuzluk, aşırı hız, sorumsuzluk, günah ve hata inancının olmayışı ve macera hissi ... gibi şeyler bunların başında gelir. Trafik kurallarına uymak bir vatandaş olarak, ondan önce de bir Müslüman olarak bizim görevlerimizdendir. Hatta meseleye fikhî açıdan yaklaşacak olursak, trafik kurallarına uymanın vacip olduğunu bile söylemek mümkündür. Çünkü bu kurallar, uzun deneme ve araştırmalar sonucu elde edilen, “iki kere iki dört eder” kat’iyetinde olmasa da yine de bir kesinlik ifade etmektedir. Meselâ, trafik kazalarına sebep olan âmillerin başında aşırı hız gelmektedir. Bu açıdan şehir içi ve şehir dışında belirtilen hız limitlerine uymanın vacip olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla, hız limiti aşıp, bunun sonucunda ölümlü bir kaza meydana gelmişse bu kaza, cinayet hükmünde değerlendirilebilir. İslâm fikhında buna şibh-i amd/kasta benzeyen öldürme denir. Şibh-i amd; –fukahânın farklı içtihatları mahfuz– öldürme maksadıyla değil de şöyle-böyle ölüme sebebiyet

verme demektir. Ebû Hanife'ye göre, şibh-i amd, masum bir insanı, silâh yerine geçmeyen bir şey ile vurup öldürmeye denir.

Ağır bir şey kullanarak öldürmek de aynı kategoriye girer. Ölüme sebep olan âletleri âlimler; kesici olan, kesici olmayan veya ağır olan diye farklı türlere ayırmışlardır. Ebû Hanife'ye göre demir ve o mânâda olan ağır bir şeyle işlenen cinayet şibh-i amddir. Yani kullanılan ağır âlet öldürücü nitelikte değilse cinayet şibh-i amd kabul edilir. Bu yaklaşımlar, âlimlerin kendi dönemleri itibarıyla yaptıkları deneme ve içtihatları neticesinde ortaya çıkan tespitlere dayanır. Bu prensipler açısından trafik kazalarına bakılacak olursa, bazılarında "amd"e bazılarında "şibh-i amd"e bazılarında da "hata"ya sokabiliriz ki, bunların hepsinde de cana kıyma söz konusudur.

Ayrıca İslâm Fıkhı'nın özünde bulunan bir başka prensip de şudur: "Başkasına zarar verici her fiilden kaçınması mümkün iken kaçınmayan ve ihmalkâr davranıp ihtiyatı elden bırakan kişi o işin sonucundan sorumlu tutulur." Trafik kazalarına bu açıdan da bakıldığında kazaya sebebiyet verenlerin sorumlu olduğunu söylemek mümkündür. Trafik cezalarının, gelişmiş ülkelerdeki cezalara kıyasla düşük olması da kazalara davetiye çıkaran ikinci bir husus olarak görülmektedir. Bu sebeple ülkemizdeki ceza sistemi yeniden gözden geçirilmeli ve cezalar caydırıcı olacak şekilde düzenlenmelidir. Bir diğer tedbir de otokontrol müessesesinin hayata geçirilmesidir. Gelişmiş ülkelerin çoğunda kuralların çiğnendiğini görenler onu yetkililere haber verirler.

Meselenin maddî boyutunun yanında bir de mânevî boyutu vardır. Yolculuklara sevap kazanma niyeti ile çıksa dahi; gösteriş içinde yolculuğa çıkma, koltuğa kurulma ve hız limitini aşma gibi şeyler Allah'ın sevmediği ve mü'mine yakışmayan tavırlardır. Cihan fethetmeye gidilse bile, şevk ü tarâb içinde değil, "Allah'ın rızasına muvafık mı?" diye hüznün içerisinde, riya, gurur ve bencillikten uzak olma mülâhazalarıyla gidilmelidir. Mü'min, temkin ve dikkat insanıdır. Kulluk yolunun, gafilâne hâllere, çalıtıma, gurura ve gösterişe tahammülü yoktur. Ne var ki zamanımızdaki trafik kazalarını görünce, hak ve hakikat adına söylenen şeylerin fayda vermediği, şeytanın sözünün daha fazla dinlendiği görülmektedir.

ŞÜKÜR FABRİKASI

İnsan her şeyi Allah'tan bilmeli ki, bir şükür fabrikası gibi hep şükran üretsın. Her şeyi Allah'tan bilen insanın kalbi sürekli şükür mülâhazasıyla atar ve hep tevhid soluklar. Aksine o, bazı şeyleri kendinden bilirse, o kalbin by-pass'a ihtiyacı var demektir.

ZALİM CEZASIZ KALMAZ

İşlenen günahlar zulüm derecesine varınca Allah, o günahları affetmez. Şunda zerre kadar şüphe edilmemelidir ki zalim, kesinlikle cezasız kalmaz. “Zulüm ile âbâd olanın, mutlaka âhiri berbat olur.”

TEMBELLİĞİ YENMELİYİZ

Şeytan, daha ziyade âtil insanlara, gevşeklik ve tembellik içinde miskin miskin oturanlara hücum eder. O, hiçbir iş yapmayan, vaktini sinek avlamak, âvâre âvâre dolaşmakla geçiren ve saatlerce dumanlı yerlerde boş laf eden insanlara musallat olur. Ve yine o, din, iman, vatan ve millete hizmet adına hiçbir şey yapmayan, din ve iman hizmetlerine karşı kapalı yaşayan ve az dahi olsa dolup boşalmasını bilmeyen fertlerle uğraşır ve onları baştan çıkarır. Zira böyleleri şeytanın arayıp da bulamadığı birer avdır.

GÖZ NİMETİ

Çoğu zaman farkında olamadığımız, bize Allah'ın bahsettiği lütuflardan biri de göz nimetidir. Kur'ân-ı Kerim, gözü nimet sadedinde şöyle zikreder: “Biz o insana görmesi için gözler vermedik mi?”³⁷ Eski yıllarda “Bütün Dünya” diye bir mecmua çıkardı. Daha sonraları Zafer mecmuasının bu dergiden iktibas ettiği bir makalede âmâ birisinden şunlar naklediliyordu: “Gözlerim sadece üç gün görse idi, birinci gün tabiatı temâşâ ederdim, ikinci gün akrabâ u taallukâtımı ve üçüncü gün de annem babamı görmek isterdim.” O zaman bu ifadeler, benim rikkatime çok dokunmuştu. Zannediyorum bizler, görme nimeti elimizden alınmadığından –Allah almasın!– o isteğin ne mânâyâ geldiğini anlamakta zorlanırız. Evet! Gözleri olmayan bir kimse, “Güneş” kelimesinin ne anlama geldiğini bilemeyecek ve gece-gündüzün nasıl olduğunu hiçbir zaman hissedemeyecektir. Gökyüzündeki ayı, o şairane ilhamlarıyla hiç duyamayacaktır. Sevdiklerinin yüzünü göremeyecek, anne ve babasını tanıyamayacak, “Acaba bunlar nasıl insanlar?” diye düşünemeyecektir.

³⁷ Beled sûresi, 90/8

Bunun gibi daha pek çok güzellikleri de zihninde canlandıramayacaktır. Binaenaleyh her insan, bu nimetin şuurunda olarak onun kadr u kıymetini bilmeli ve şükrünü hakkıyla eda etmelidir.

ESEF VERİCİ DURUMUMUZ VE KURTULUŞ YOLLARI

İki-üç asırdır içinde bulunduğumuz perişan hâlden kurtulmanın yolları adına neler söyleyebilirsiniz?

Türk milleti olarak yaklaşık üç asırdan beri 40–50 yıllık fasılalarla büyük musibetlere maruz kalmışızdır. Evet, 17. asrın başından bu yana başımıza sağanak sağanak belâlar yağmış.. yağmış ve sanki Allah, hâdiselerin dili ile “Dikkat edin, kendinize gelin, aslî hüviyetinize dönün!” demesine ve bizi tedip etmesine rağmen bizler bundan gerekli dersi bir türlü anlamamışız ve alamıyoruz. Dolayısıyla böylesi belâ ve musibetlerin üzerimize gelmesine sebep olan yanlışlıkları yapmaya da devam ediyoruz. Hâlbuki bu, bir anlamda yeni musibetler adına Allah’a bir davetiye çıkarmak demektir.

Evet, fasıl ber fasıl musibetler dedik. Meselâ, bir 93 Harbi’nde evler yıkılmış, hanumanlar harap olmuş, yurtlar-yuvalar talan edilmiş; Rus askerleri ağaçların her birine bir Mehmetçik asmış ve millet inkisar içinde iki büklüm olmuş.. ardından Balkan Harbi patlak vermiş.. derken 1. Cihan Harbi ve Mehmetçik dört bir yanda Avrupa’nın kâfir ve zalimleri ile göğüs göğüse mücadele

etmek zorunda kalmış.. kalmış ve çokları değişik cephele-
re gitmiş, bir daha geriye dönmemiş. Öyle ki, bütün bun-
lar şiirlere, ağıtlara, mersiyelere ve türkülere konu olmuş.

Meselâ;

*“ Bura Yemen’dir
Yolu çemendir
Giden gelmiyor
Acep nedendir?”*

bunlardan sadece biri.

Aslında bu çiğersûz hâdiseler, yukarıda da ifade ettiğimi-
z gibi, Allah’ın bizi özümüzle bütünleşmemiz adına lüt-
fettiği, uyanabilenler için lütuf buudlu musibetlerdir. Ama
bizler bunlardan gerekli dersi almaz ve o fasit daire içinde
döner durursak, elbette musibetler gelmeye, hem de katla-
malı olarak gelmeye devam edecektir; devam edecek bizler
de bu atmosfer içinde, daha bir süre içteki münafıkların yan-
nında, dışarıdaki tecavüzkâr düşmanların gailerleri arasında
sıkışıp kalacağız demektir. Ancak bu musibetlerle kendi-
mize gelir, ruhumuzla, özümüzle bütünleşir ve kendimiz
olabilirsek, o zaman da her şeye kâdir olan Allah bizlere sa-
adete giden yolları gösterir, biz de yürür gideriz.

Bu tür belâlara muhatap olan ülke sadece biz miyiz?
Elbette hayır. Bakınız bir Suriye’ye, Mısır’a, Cezayir’e ve
sair İslâm ülkelerine, aynı manzara ile karşılaşacaksınız.
Dolayısıyla denebilir ki bu dert, aslında âlem-i İslâm’ın or-
tak derdidir. Bugün devletler muvazenesinde Müslüman
devletlerin ağırlığı olmadığı gibi, yeri de yoktur. Evet
bugün, âlem-i İslâm bütünlüğünü kaybetmiş ve kolay

yutulur lokmalar hâline gelmiş ve getirilmiştir. Bugün, bir Azerbaycan, Çeçenistan, Bosna-Hersek, Keşmir vs. birçok ülke böyle akıl almaz zulümlere sahne olmaktadır. Oysaki, dün biz böyle değildik.. hem o kadar değildik ki, Batılının “Kızıl Sultan” dediği cennet-mekân Abdülhamid Han Hazretleri, Volter’in Hz. Peygamber’e hakaretlerle dolu piyesini, sahneye koymak isteyen Fransızlara bir ültimatom gönderince, biletleri satılan piyes sahneden çekiliyordu. Ardından, İngilizler aynı oyunu oynatmak istiyor, ama aynı ültimatom onlara da gidince, onlar da piyesi sahneden çekmek mecburiyetinde kalıyordu. Tabîî bütün bunlar Osmanlı’nın Batılının deyimi ile “Hasta Adam” olduğu döneme rastlıyordu ki, gayet mânidardır!

Şimdi acaba bütün bunlardan kurtulmanın yolu ve çaresi nedir? Bizler yeniden dünya siyaset ve idaresinde nasıl söz sahibi olacak, nasıl sözü geçen bir millet olma konumuna yükseleceğiz denecek olursa; konuyla alâkalı bir âyetin mealinden hareketle, bir-iki hususu arz edebilirim. Allah (celle celâluhu), Enfâl sûresinde, Hz. Muhammed’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) hitaben buyuruyorlar ki: “Sen onların içinde bulunduğun sürece Allah onlara azap edecek değildir ve onlar istiğfar ederken de Allah onlara azap edecek değildir.” Burada dikkati çeken ve azaba mâni olan iki ayrı nokta nazara verilmekte:

Bir; Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) maddî-mânevî mevcudiyeti. Nitekim Allah Resûlü’nün bedeni ve cismaniyeti ile aralarında bulunduğu sahabe-i kiram zamanında, Allah bu vaadini gerçekleştirmişti. Yani Hz.

Nuh, Lut, Salih vs. peygamberlerin cemaatlerinin başlarına gelen semavî ve arzî belâlar, Devr-i Saadet'te ümmet-i Muhammed'in başına gelmemiştir.

Şimdi, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) maddî hüviyetiyle aramızda yok. O da bedeni itibarıyla her fânî gibi ebedî âlemde bulunuyor. Ancak bizler, O'nu kalblerimizde, gönüllerimizde daima canlı ve taze tutarak, bu boşluğu kapatabilme mazhariyetine haiz bulunuyoruz. Dolayısıyla O'nun aramızda mânevî mevcudiyeti ile âyetin ifade ettiği azap edilmeme hükmünden istifade edebiliriz.

İki; istiğfar ve ona devam.. evet, başta Nebiler Serveri olmak üzere, 14 asırdan bu yana gelen, sözleri, tavır ve davranışları ile bizlere rehber olan büyüklerimiz -belki de hiç günahları olmamasına rağmen- hep istiğfara devam etmişlerdir. Meselâ; Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), farklı rivayetlere göre günde 70 veya 100 defa istiğfar buyurmuşlardır. O'nu örnek alan ashab-ı kiram da işledikleri veya işledik zannettikleri bir günahtan dolayı hemen Allah'a istiğfar ile teveccüh ediyor ve günahı telafi yollarını araştırıyorlardı. Ve tabîi arkadan gelenler de...

Görüldüğü gibi, Allah'ın, azap etmemeye sebep gösterdiği istiğfar, bütün canlılığı ile bizden öncekilerin hayatlarında yaşanıyor ve ona tahassun ediliyordu.

Şimdi düşünüyorum, bizler âlem-i İslâm olarak, başta söylediğim gibi 17. yüzyılın başından bu yana, belli bir ölçüde İslâmî hayattan tedricen uzaklaştık.. uzaklaştık ve günahlar içine girdik.. öyle ki hep dünyevî hayata özendik,

Kur'ân'dan, Resûlullah'tan, onların emirlerinden kopuk bir hayat yaşadık... Bununla beraber, bütün bu yaptıklarımızın günah olduğunun da farkına varamadık ve istiğfar edemedik. Bu itibarla da Âdil olan Cenâb-ı Hak, bizlerin başına türlü türlü belâ ve musibetleri hem de sağanak sağanak gönderiverdi.

Şimdi bu çerçevede, bu musibetlerden sıyrıлма düşünülüyor ise, yapılacak şey, istiğfarı bütün yönleriyle hayatımıza hâkim kılmak.. Allah Resûlü'nün sevgisini gönüllerimize nakşetmek.. hataları çarçabuk idrak edip, onlardan kurtuluş çareleri aramak ve o çarelere başvurmak.. evet işte böyle davranınca -inşâallah- bu millet yeniden madde ve mânâ planında dirilecek ve eski muhteşem dönemlerini tekrar ihraz edecektir..!

KAVGANIN KÜÇÜĞÜ YOKTUR

Hiçbir şeyin küçüğü olmadığı gibi toplumsal hayatımızda kavganın, kavgaya götüren mülâhazaların ve yavgının da küçüğü yoktur.

ZAMANI DEĞERLENDİRMEK

Eğer mazideki şerefli yerimizi yeniden kazanmak, ihtişam dönemimizi bir kere daha yaşamak ve milletler arası platformda muvazene unsuru olmayı arzu ediyorsak, öncelikle zamana hâkim olmanın yolları araştırılmalı, bu ilâhî sermayenin zerresini dahi heder etmemeli ve onu, en iyi şekilde değerlendirme usûl ve metodu şuur hâline getirilmelidir.

VİCDAN YALAN SÖYLEMEZ

Âfâkî ve enfüsî delillerin yanında vicdana kulak verildiği takdirde o da “Allah” der ve vicdan, hakikati kendi enginliğinde duyduğu an, bütün delil ve kitapları bir tarafa bırakır. Acz ve fakrını hissetmesiyle hiçbir delile ihtiyaç duymadan, çok defa da bir ıztırar hâliyle “Allah” der ve O’na dayanır. Hele esbabın bilkülliyeye sukut ettiği an insan vicdan kulağıyla kendini dinleyebilse çok farklı bu-udlarda farklı hakikatlere şahit olur.. evet vicdan ve fitrat asla yalan söylemez.

STRES

Stres, inancı, ümidi ve gelecek adına hayali olmayan insanların yaşadıkları hâlin adıdır. İnanan insanda ise hafakan veya can sıkıntısı olur.

GÜNAH

Günah bir iç çöküntü, bir terslik ve fıtratla bir zıtlaşmaktır. Günaha giren kimse kendini, vicdanî azaplara ve kalbî sıkıntılara bırakmış bir tali'siz ve bütün ruhî melek ve kabiliyetlerini şeytana teslim etmiş bir mazlum ve mağdurdur. Bir de, o günahı işlemeye devam ederse, bütün bütün ipi elden geçirir.. ve artık böyle bir kimsede ne bir irade ne bir direnme ne de kendini yenileme kudreti söz konusu değildir.

KİTAP OKUMA

Kıtap okumaya zorlayıcı faktörler nelerdir? Okuma alışkanlığını nasıl kazanabiliriz?

Kitap okumak çok önemlidir; hususiyle de insanı Rabb'ine ulaştıracak, onu gâye-i hayâl saydığı neticeye bağlayacak, kâinatın gerçek mânâda fethine vesile olacak, kendisi için kapalı meseleleri açacak; dahası kara delikleri cennetin birer koridoru haline çevirecek ve en zulmetli noktalarda dahi sürçmeden yürüyebilmesini temin edecek kitapları okumak çok önemlidir.

Yukarıda belirtilen türden kitapları okumakla metafizik gerilim, birbirini destekleyici mâhiyette “sâlih daire” teşkil ederler. Zira iyi bir kitap, metafizik gerilime; metafizik gerilim de o kabil kitapları okumaya sevk eder. Evet, insan kitap okudukça ondaki gerilim daha da artar ve o, gerilim arttıkça fırsatları kitap okuyarak değerlendirir. Bu sayede inançla gerilmiş aydınlık ruhlar, küfür ve dalâlete karşı hep donanımlı olur, aydınlanır ve başkalarını da aydınlatırlar.

Asrımızda, küfür ve ilhada sürükleyen kitaplar okutulmak suretiyle masum dimağlar baştan çıkarılmış ve büyük

ölçüde Allah'tan uzaklaştırılmışlardır. Komünizm, ateizm, nihilizm vb. gibi küfür ve anarşiyi besleyen zararlı cereyanların yedeğinde hep bu menfûr ideolojiler -bunlara da ideoloji denecekse- ve hareketler vardır. Bunlara karşı insanları Allah'a yaklaştırmamanın ve ona yönlendirmenin yolu, onlara bizim dünyamıza ait kitapları okutma olmalıdır.

İnanan herkes, şuurlu bir şekilde ve lüzumunu ruhunda derinlemesine hissederek mutlaka kitap okumak mecburiyetindedir. Zira bizi dinsizliğe zorlayan millet ve çevreler, aynı zamanda bizi doğruya götüren vesilelerden de mahrum etmek istemektedirler. Şimdiye kadar bu hasım ruhlar, böylesi hain emellerine ulaşabilmek için değişik yolları denemiş ve belli ölçüde de olsa neticede nesilleri birbirinden koparmayı başarmışlardır(!). Böyle bir talih-sizliğe maruz kalan günümüzün zavallı insanı tabii olarak kendi ruh köküyle alâkalı değerleri bilememekte ve bundan dolayı da her geçen gün biraz daha kendisinden uzaklaşmaktadır.

Bu itibarla, millî değerlerimize gönül vermiş muhabbet fedâilerinin okuma mevzuunda da, umumî seferberlik ilan edercesine kendilerini okumaya vermeleri gerekmektedir. Devlet başta olmak üzere gönüllü sivil toplum kuruluşları ve vakıflar tarafından bu önemli meselenin gerektiği şekilde ele alınıp alınmadığı meselesinin her zaman münakaşası yapılabilir; ama, okumak bizim için artık bir zaruret halini almıştır. Vâkıa okullarda insanlara okuyup yazma öğretilmektedir; ancak esas önemli olan husus, öğrencilere kitap okuma şuurunun kazandırılması ve faydalı

kitapların okutulmasıdır. Eğer o körpe dimağlara sadece boş, fuzûlî ve onları baştan çıkararak romanlar, hikâyeler okutuluyor, fakat bizi asırlarca yücelten ve büyük insanların yetişmesine vesile olan yayınlar hep ihmal ediliyor ve neslimize iyi bir rehberlik yapılmıyorsa, onların bir şey okumuş oldukları söylenemez. Nihilist ve anarşist nesillerin yetişmesinde kötü yayınların okutulması, faziletli nesillerin yetiştirilmesinde de millî ruh eksenli yayınların okutulmasının tesiri büyüktür. Binâenaleyh her ferdin, evvelâ bu mevzuda, neyi bilmesi gerektiğini çok iyi belirlemesi, daha sonra da, başta kendi aile efradı olmak üzere ulaşabildiği herkese iyiyi, doğruyu ve güzeli öğrenme yollarını göstermesi gerekmektedir.

Bir mü'min, İslâm'a, imana ve Kur'ân'a ait meselelere sahip çıktığını söylediği halde kendi nesline anlatacak kadar bu yüce hakikatleri bilmiyorsa, onun samimî olduğunu söylemek çok zordur. Oysaki içte ve dışta dine karşı olan kimselerden hangisine kulak verilirse verilsin, kendilerine ait meseleleri çok iyi bildikleri görülecektir. Meselâ bir nihilist, bir anarşist, bir din düşmanının... fikirlerinden istifade ettiği kişilerin eserlerini çok iyi takip ettikleri ve rahat anlatabildikleri açıktır. Aynı zamanda onlar, demagoji ve diyalektiği de fevkalâde iyi bilmekte ve karşılarına aldıkları körpe dimağları ezip yoğurarak balmumuna çevirmektedirler. Evet bâtil yolun talihsiz yolcuları, kendi ideolojileriyle alâkalı bilmeleri gereken her şeyi çok iyi bilirler. Bir şahsın hayat serencâmesini bilmek bir ilim ve irfân değildir ama ruhları karbonlaşmış bu talihsizler,

kendi dâvâlarında bayraktarlık yapmış pek çok dinsizin hayat serencâmesini çok iyi bilirler.

Ne acıdır ki, yüce bir dâvâya gönül vermiş mü'minlerin pek çoğu Efendimiz'in (sallâllahu aleyhi ve sellem), Hulefâ-i Râşidîn'in (radiyallahu ahnüm) hayat-ı seniyyelerine ait bir şey bilmedikleri gibi dinin temel felsefesinden de habersizdirler. Bilmedikleri için de o yüce şahsiyetlerin hayatlarından ve kıymetli sözlerinden habersizdirler. Bunlar bir yana, akıl ve mantık ölçüleri içinde müs-pet ilimlerden de istifade ederek anlatma imkânı varken Allah'ı, Peygamber'i, Kitab'ı ve ahireti bile tam olarak anlatamamaktadırlar. Onlar, fûnûn-u müs-betenin henüz yeni yeni keşfettiği pek çok ilmî hakikatten Kur'ân-ı Kerim sayesinde, belli ölçüde de olsa haberdarken, bütün bunlardan gerektiği gibi istifade edememektedirler. Nitekim Kaptan Kusto, Cebel-i Târik boğazında Atlas Okyanusu ile Akdeniz'in sularının birbirine karışmadığını tespit edip bunu büyük bir buluş olarak neşrettiğinde onun niyeti ne olursa olsun hepimizde bir hayranlık hissi uyardı. Zira o, bizim kitabımızın bir faslını dile getiriyordu: "İki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir. Aralarında bir engel vardır, birbirine geçip karışmazlar."³⁸ Biz bunları yabancılara, çarpıtarak vermelerinden mi öğrenecektik? Kur'ân'da bunun gibi daha pek çok ilmî hakikatler vardı ama, maalesef Müslümanlar bunlardan habersizdi.

İşte bütün bu sebeplerden ötürü kendi değerlerinden habersiz Müslüman nesillere mutlaka kitap okutmak

³⁸ Rahman sûresi, 55/19,20

suretiyle, Müslümanlığı anlama ve anlatma kâbiliyeti kazandırılmalıdır. Evet en az, bir ateist ve materyalistin kendisine ait meseleleri anlattığı kadar, bir mü'minin de kendisine ait meseleleri anlatması onun için bir vecîbedir. Biraz olsun onur ve gurur sahibi her mü'min, başkalarının kendi batıl ilhad ve küfürlerini anlattıkları kadar, her mevzuyu akla ve mantığa dayalı, o tertemiz, dupduru ve gönüllere inşirah veren iman esaslarımızı anlatabilmek için okuyup okutmalıdır. Öyle ki o, “-inşallah elime aldığım her insanı, duygu ve düşüncem altında yoğurarak onun kafasına ilim, kalbine iman yerleştirmek suretiyle, hem onun cennete gitmesini; hem de kendimin kurtulmasını sağlayacağım.” gibi duygu ve düşüncelerle harekete geçerek kitaplar cennete yükselten merdivenin birer basamağı olarak kabul edip, bol bol okuyacak ve okuduklarını da başkalarına anlatmaya çalışacaktır.

Okumak bu kadar önemli iken bir mü'min yine de okuyup düşünmüyor ve okuyup düşünenlere destek olmuyorsa, onun dînî değerlere karşı alâkası da işte o kadar demektir. Yani Allah'ın (celle celâluhu), Kur'ân'ın, Efendimiz'in (sallâllahu aleyhi ve sellem) ve O'nun güzîde Ashabının (radiyallahu anhüm) anlatılıp-anlatılmaması sanki onun nazarında müsâvîdir. Bir seçim, bir spor müsâbakası kadar bu meselelere alâka duymayan bir mü'min, sevip alâka duyduğunu söylediği zevatla işte o kadar alâkalı demektir. Hele bir mü'min, bütün âlemleri ve kendisini hiçten, yoktan yaratan Hz. Allah (celle celâluhu) hakkında bir insanı aklen ikna edecek kadar malumâta sahip değilse ve

Rabb-i Kerîm ü Rahîm'ini anlatamıyorsa, -ben diyemem ve dememeliyim de- fakat o kendi kendine “Yazıklar olsun.” demelidir.

Evet kitap okumama, kanaat-i âcizânemce, bizim neslimizin en büyük eksikliklerinden biridir. Bu eksikliği gidermek için devamlı ve çok okumalı, her gün bir şeyler öğrenmek için çalışmalı, ev ve iş yerlerinde, hiç olmazsa belli bir süre de okumaya ayırmalıyız. Neslimize bu mevzuda da iyi bir örnek olmalı, değişik vesile ve metotlar geliştirerek onlara okuma yollarını açmalı ve onların, İslâm'ı anlama-anlatma aşk ve şevklerini geliştirmeliyiz.

ÖĞRENMEK VE YAŞAMAK

Öğrenmek ve yaşamak, pilotluk ve uçmak gibidir. Bir insan hiç uçamayacaksa onun ağır pilotluk eğitimi almasının da bir mânâsı yoktur. İnsan, uçmayı iyi öğrenmeli, ondan sonra da uçmalıdır.

MONTAJ HAYAT OLMAZ

Müslüman, Müslümanca inanmalı, yaşamalı, oturmalı, kalkmalı ve en küçük bir şeyi bile imanla irtibatlandırıp Allah'a bağlamalıdır.

ÖNÜMÜZÜ KESEN DÜŞMANLAR

1. Önümüzü kesen düşmanların en önemlilerinden biri rahattır.

2. Bir diğer düşman ise, âdeta gaye hâline getirilmiş evlâd ü ıyâl arzusu, yani evlenmektir. Evlenme, evlât sahibi olma, gaye değildir. Yüce gayenin gerçekleşmesinde alt yapılarından biridir. Gaye olmuş olsaydı, farz kılınırdı. Gaye, rıza-i ilâhîdir.

3. Önümüzü kesen bir diğer düşman, makam-mansıp sevdasıdır. İnsan, her zaman önce şu makama geleyim de, ondan sonra dinime, milletime hizmet ederim düşüncesine girebilir. Zavallı farkına varmaz ki, o makam kendisi için bir gaye hâline gelmiş ve hizmet ikinci planda kalmıştır.

Hayatımızı hizmete göre ayarlamalıyız. Ne tekkenin ruhanî havası ne medresenin ilim ufku ne de kışlanın disiplini bizi imrendirmemeli; unutmamalıyız ki, buralar, belli bir vazifeyi eda etmek için vardır.

BİR MUHASEBE ÖRNEĞİ

Hz. Ömer, iki katlı ev yaptıran birine, “Ölüm sana daha yakın.” demişti. Bu sözün bize anlattığı nedir? Çok da objektif olmayan değerlendirmelerde bulunacak olursak:

1. İnsan, zarurî ihtiyaçları dışında herhangi bir şeye sahip olmamalı.

2. Zarurî ihtiyaçlarımızdan arta kalan mal, para... neyimiz varsa tasadduk edilmeli. Meşhur tabirle, “Bulduğumuzda ihtiyacımızı gidermeli, kalanını dağıtmalı; bulamayınca da sabretmeli.” Bir Hak dostunun dediği gibi bunu sakın bir fedakârlık olarak kabul etmeyin! Çünkü, Bağdat’ın köpekleri de böyle yaparmış. Bulunca yer, bulamayınca sabredermiş.

3. Sıcak bir havada bulduğumuz gölge ölçüsünde, her nimetin kadrini bilmeli ve getirdiği sorumluluğun şuurunda olmalı. Faydalandığımız her nimet aynı zamanda bizi uyaran bir tokat gibi ensemize inmeli.

Âyet-i kerimede, “Dünya hayatınızda bütün güzel şeylerinizi harcadınız, hepsinin zevkini sürdünüz.” buyrulmaktadır. Bir defasında bu âyet hatırıma gelince ağlamıştım da, baktım Halim Baba da ağlıyor. “Niye ağlıyorsun?”

dedim. “Buraları kendi elinle yaptırđın; ama buraya zorlukla girip çıkıyorsun.” cevabını verdi. Kendisine, “Sen, benim ağladığımın tam tersine ağlıyorsun.” dedim.

İnsan, dünyaya bir defa gelir ve yerine getirmesi gereken vazifeler için kendisine bir defa fırsat verilir. İşte bu biricik fırsatta o ya kazanacak ya da kaybedecektir. Bir ke-re de bu fırsat elden gitti mi, artık ne ‘keşke’lerin faydası olacaktır ne de geri dönüş arzularının...

İLÂHÎ AHLÂK VE BİR ÖLÇÜ

İnsanın hayatını devam ettirebilmesi için bir böbrek yeterken ikincisinin, bir karaciğer yeterken bir diğerrinin yedek olarak konması, ilâhî ahlâkı bizlere göstermesi açısından önemlidir. Buradan hareketle, insanoğlu çalışmalarında daima alternatifli, yedekli çalışmalıdır. Bu onun yarın karşılaşılabileceği engelleri aşması için şarttır.

KALBİN GIDASİ

Nasıl ki, yemede bile bir usûl var, öyle de kalbin gidasını sunmakta da bir usûl olmalıdır.

GÜNAHLARA KARŞI DUYARLILIK

Hadisin ifadesiyle, Cehennem şehvetlerle, zevklerle, fuhşiyatla kuşatılmıştır. İş kazaları için önceden çeşitli tedbirler aldığımız gibi mânevî hayatımız adına da öyle tedbirler almalıyız. Günahlara karşı bir alarm sistemi kurmalıyız. Kendimizi tehlikede hissettiğimiz an alarm çalmalı ve bize elli yerden el uzanmalı.

Şimdiye kadar bu mevzuda gördüğüm en akıllı insanlar, ya doğrudan veya dolaylı olarak durumlarını aktarıp, halledilmesini talep edenler olmuştur.

Ahmaklara gelince, onlar her türlü gayri meşru şeyden lezzet almaya bakmıştır.

Bir esrarengiz kuyu ki, ağzı şehvet, makam, şöhret, para; dibi de Cehennem.

CİDDİYET ÜZERİNE

Ciddiyetsiz ve laubali insanların, ibadetlerinde de ciddiyet yoktur. Böyle bir insan, belki namaza durduğu zaman ciddî gibi görünebilir; fakat eğer, iç dünyasında, kalb ve vicdanında ciddîliğe ulaşamamışsa, o sadece yıldız görünme sevdasında bir ateş böceğidir. Uzun zaman da böyle görünebilmesi mümkün değildir. Karakterler gizlenemez. Her insan, er veya geç karakterinin muktezasını mutlaka yerine getirir. Meğer ki ciddiyet onda değişmeyen bir karakter hâline gelmiş olsun! Temrin ve sıkı kontrolle bu seviyeyi yakalamak mümkündür. Eğer böyle bir temrin ve kontrol varsa “olma”, “görünme”nin önüne geçer... Aksine bir serçe uzun müddet tavus kuşu olarak arz-ı endam edemez. Evet, insan, şuurun ve zihinaltının çocuğudur. Onlardan kaçıp kurtulamaz.

Meseleyi şöyle toparlayabiliriz: İçte ihsan olmalı ki, dışta itkan olsun! Dış, daima içten destek almalıdır. İnsanın iç dünyası ciddî olmalı ki, bu onun dış dünyasına da sirayet etsin.

Hız. Ömer, hilâfet makamına tavsiye edilen büyük bir sahabe için şöyle demiştir: “Denilen kişi her yönüyle hilâfete layıktır. Ancak şakası biraz fazladır. Hâlbuki hilâfet, bütünüyle ciddiyet isteyen bir meseledir.”

İnsanları idare durumunda hilâfet, ciddiyet ister de, yeryüzünde Cenâb-ı Hakk'ın temsilcisi olma mânâsına hilâfet ciddiyet iktiza etmez mi?

Allah huzurunda, O'nun boynu tasmalı bir kulu olma mevzuunda gerekli ciddiyeti elde edememiş bir insan, diğer hususlarda nasıl ciddî olabilir ki?

Büyük cihadda muvaffak olan bir insanın ekseriyet itibarıyla küçük cihadı da kazanması muhakkak ve mukadderdir. Fakat, büyük cihadda kaybeden insanın, küçük cihadda kazandığı hiç görülmemiştir. Öyleleri, iş ve hizmeti bir yere kadar götürseler bile neticeye varmaları mümkün değildir.

Bu itibarlardır ki, cihadı sağda-solda diyalektik yapmaktan ibaret görenler, şayet anlattıklarını ne ölçüde tatbik ettiklerini kontrol etmiyorlarsa, bu takdirde sadece vakit öldürüyor ve bir de kendilerini aldatıyorlar demektir. İçlerini zapturapt altına alamamış, riyanın burnunu kıramamış, fahrı ayaklarının altında ezememiş, başkalarına iş buyurmayı ve gösteriş yapmayı omuzlarından silkip atamamış insanların yaptığı dış müdahaleler, huzursuzluk kaynağı olmak ve gürültü çıkarmaktan başka bir mânâ ifade etmeyecektir. Öte yandan, meseleyi yalnız mânevî cihat şeklinde ele alıp “Kendi kavgamı vermeden, başkalarıyla uğraşmam doğru olmaz.” diyerek bir köşeye çekilenler, çekilip nefesine derece kazandırmayı her şeyin üstünde görenler ve Allah'ın yüce adını yükseltme istikametinde cehd ve gayret içinde bulunmayanlar ise, en hafif ifadeyle İslâm'ı ‘yogileştirme’ gayretine düşmüşler demektir.

DÜNYA VE BİZ

Bizim dünya ile alâkamız, her yerde izzet-i İslâmiye'yi göstermek, temsil etmeye çalıştığımız elmas misali hakikatleri başkalarına da anlatmak, o aydınlık yolu onlara tanıtmak düşüncesine matuftur. İşte, bizim gözümüzün bir kenarıyla bazen dünyaya bir “nigâh-ı âşinâ” kılmamızın hakikî sebeplerinden bazılarıdır bunlar. Evet, biz, bu düşüncelerle Kasas sûresinde ferman edilen “*Dünyadan da nasibini unutma!*” beyanıyla tam mutabakat içindeyiz. Zira o âyet-i kerimede Kur’ân, “*Abiret yurdunu ara!*” derken “*ibtigâ*” fiilini kullanıyor ki, bu “*Bütün benliğine abirete yönel ve abirete abiret kadar değer ver!*” demektir. Bundan da anlaşıldığı üzere, ahiret için bütün imkânlar seferber edilmeli, “*Dünya için de nasibini unutma!*” esasına bağlı kalınmalıdır.

CİSMANİYET MAHBESİNDE YAŞAYANLAR

Hayatlarını cismaniyetin dar mahbesinde yaşayanlar, dünyadan kâim alıp dünya nimetlerinden tam istifade ettikleri gençlik dönemlerinde, bir kısım geçici zevkler duyup tatsalar bile, hemen her zaman hicranlı ve iç içe burkuntularla kıvrım kıvrımdırlar. Hele yaşlanıp da cismanî hazlardan faydalanamaz hâle geldikleri veya dünya nimetlerinden bütün bütün mahrum edildikleri zaman, öyle sefilleşirler ki, doğrusu, bu hâlleriyle onlara acımamak elden gelmez.

MECZUPLAR

Halk arasında, “Her yerin bir delisi, bir de velisi vardır.” şeklinde bir kanaat mevcuttur. Bunun ne denli doğru olup olmadığını bilemiyoruz ama, tarihe baktığımızda bunun pek çok misalini görebiliyoruz. Meselâ, Hazreti Üftâde’nin yanında meczup bir insan, Ahmed Şazilî’nin yanında başka bir meczup vardır. Bunlardan başka bir de halk tarafından kabul görüp saygı duyulan Somuncu Baba, Derviş Ali Baba, Ayakkabıcı Baba, Nalbant Ahmed Efendi... gibi insanlar bulunuyor. Bütün bunlar, buldukları devirde halk üzerinde koruyucu melek olmuş ve âdeta Hızır gibi onların yardımına koşmuşlardır.

Bence bu işin hakikî sırrı; Cenâb-ı Hak, böylesi mukassî görünümlü insanlarda bir vilâyet gerçeğini saklıyor olmasıdır. Mazhar olduğu şeyler kendi müktesebatıymış gibi kibir, benlik ve gururla caka satmak isteyenlere karşı, Allah, vilâyeti ve kâmil mânâda insanlığı bu pejmurde görünümlü insanlara temsil ettiriyor. Onları bu meçhuliyet semeriyle ketmedip, kendi sırr-ı mektumunun menşuru hâline getiriyor ve bunlar vasıtasıyla vâridâtını insanların kalblerine akıtıyor. Bu vesileyle de, türlü türlü davranışlardan doğacak gazabı önlemiş oluyor.

Gurur, kibir, bencillik... gibi şeylerle ince hesapları olmayan bu insanlara toplum içinde daha çok bizim ihtiyacımız vardır kanaatindeyim. Çünkü her ne kadar bu insanlar yer yer Bektaşice tavırlar sergileyip, çeşitli semerler altında görünseler de, daha çok koruyucu bir ruh gibi, topluma gelmesi muhtemel kötülüklere karşı daima bir şemsiye vazifesi görmekteler...

ZOR ZAMANLARDA İNSAN

İnsanların ağırlıkları ve mukavemet güçleri fırtınalarda belli olur. Bazen dev gibi görünen insanlar, küçük fırtınalarda yerle bir olabilir. Bu yüzden Allah'tan mukavemet istemek ve “Rabbenâ lâ tuziğ kulûbenâ – Rabbimiz! Kalblerimizi kaydırma!” duasını da dilden hiç düşürmemek lâzımdır.

TÜRKÇE

Türkçeyi bir dünya dili hâline getirmek vaciptir; evet bana göre milletçe Türkçeyi öğrenmek vacip, iyi kullanmak sünnet, inceliklerine vâkıf olmak da müstahap mesabesinde.

SİYASET VE BİZ

Siyasî konular gibi, birçok insanı cazibesi altına alarak peşinden sürükleyen “geçici meseleler”, çoğu kez temel meselelerin yerine geçerek insanların gözlerini kamaştırabilir. Bu tür meseleler, insanların cismaniyetlerine ve beşerî mantıklarına, İmam Gazzâlî'nin tasnifi içinde “aklı meaş”larına baktığından dolayı, onların başlarını döndürüp bakışlarını bulandırabilir. Ancak, hakikat itibarıyla bunların hepsi, gelip geçici şeylerdir. Gelip geçici olduklarından dolayı da, Çağın Büyük Dâhisi'nin ifadesiyle, onların binlercesi ebediyete bakmadığı ve değişmez bir keyfiyete sahip bulunmadığı için, bizim meselelerimizin zerresine mukabil gelemez.

Biz, dünyaya ait bu tür meselelere, Arapça ifadesiyle “inhimak” diyebileceğim ölçüde içine dalmaz; bize ne kadar lâzımsa o kadar alâkadar oluruz. Yani sağ ayağımızı gayet sağlam olarak bize ait hakikatlere basıp, sol ayağımızla yetmiş iki millet içinde dolaşırken siyasetin hakkını da o cümleden olarak yerine getirmeye çalışırız.

SPORDAN BEKLENEN

Türkiye’de sevip takdir ettiğimiz, eskiden beri de sinelerimizde yer etmiş spor kulüplerimiz vardır. Bu kulüplerin, kendi değerlerimize yönelmemiz ve bunların tekrar kazanılıp, korunması hususunda büyük görevler ifa edecekleri kanaatindeyim. Sporun sadece bir maraton veya rekabet meselesi olarak ele alınıp işlenmediği günümüzde, ne acıdır ki, toplumun değişik katmanları arasındaki kinin, nefretin, düşmanlığın yayılmasında sporun ve hassaten futbolun vesile olarak kullanıldığını da esefle müşâhede etmekteyiz. Hâlbuki spor, toplumun değişik tabakaları arasında barış ve kardeşlik havasının estirilmesi yönünde, mühim fonksiyonlar eda edebilirdi. Tabî ki bu durum, şimdiye kadar sporun, kitleleri yönlendiren bazı çevreler tarafından istismar edildiğini de hatıra getiriyor.

Aydınlık iklimlere doğru yelken açtığımız şu mübarek zaman diliminde, aydın ruhlara ihtiyacımız var. Ruhta aydın olduğu kadar, kafada da aydın olan bu insanlar, çevrelerini bu aydınlığa yönlendirecek ve topluma bir bayram havası estireceklerdir.. ve yine bu insanlar toplumun hemen her kesimine kendilerini yakın hissettiklerinde, onlarla münasebet kuracak ve aralarındaki sertlikleri

yumuşatacaklardır. Toplumun birleştirici, uzlaştırıcı, kaynaştırıcı yönlerini nazara verip, onları muhafaza edecek ve toplum çapında meydana gelmesi muhtemel kamplamalara, ideolojik çatışmalara fırsat vermeyeceklerdir. İşte sporun böyle önemli bir fonksiyonu eda edebileceğine benim inancım tamdır. Bu yönüyle insanlar arasında kardeşliğin tesis edilmesi hususunda, dinin eda ettiği misyona tam omuz verecektir. O zaman spordan beklenen şey yerine getirilmiş olacaktır.

Hâsılı, tabakat-ı beşer çapında ideolojilerin çatıştığı bir arena hâline gelen dünyamızda, sporun her dalıyla, toplumu uzlaştırmada katalizör vazifesi göreceğine inanıyor ve bunu bekliyoruz.

TABIATI KORUMA BİR VECİBEDİR

İnsanoğlu, mebdei itibarıyla Cennet'te yaratılmış, sonra ilâhî emre uymama (oradaki umumî âhenge de denebilir) sebebiyle Cennet'ten çıkarılmış ve bu yeni âleme gönderilmiştir. Bu itibarla da o, dünyada yaşadığı sürece, hep çıkarılmış olduğu Cennet'i arzu etmiş ve edecektir.

Evet, âyet ve hadislerde bin bir güzelliğiyle tasvir edilen bu yer, sürekli insanların rüyalarına girmiş, hülyalarını süslemiş, destanlarına konu olmuş ve hep ulaşılması gerekli bir hedef gibi resmedilmiştir. O kadar ki bizler çoğu zaman, müşâhede ettiğimiz güzel bir yerin tasavvurlar üstü güzelliğine dikkat çekmek için, "Cennet gibi" tabirini kullanarak, bu iç tutkumuzu vurgulamaya çalışırız.

Aslında insanoğlunun üzerinde neş'et edip hayata uyandığı yer de, işte böyle "Cennet" gibi bir yerdir. Kim bilir belki de onun izdüşümüdür. Ama ne acıdır ki, bileerek veya bilmeyerek tali'siz bir devreden sonra insanoğlu, içinde yaşadığı bu cenneti kendi elleriyle tahrip etmiş, içinde yaşanılmaz hâle getirmiş ve şimdilerde "Yitirilmiş Cennet" tasvirleri yaparak yeni bir arayışa girmiştir.

Türkiye, içinde bulunduğumuz bu zaman diliminde bahsettiğimiz tali'sizliği yaşamıştır. Bugün sadece Türkiye

değil, onunla beraber aynı kaderi paylaşan bütün batı-doğu ülkeleri aynı hicran ve aynı arayış içindeler.

Şimdi de dinî değerlerimiz açısından tabiatın tahribi ya da korunmasına yönelik esaslara bir göz atalım:

Öncelikle Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) dünyayı teşrif buyurduğu mekân, çöllerle kaplı bir alandı. Allah Resûlü çölle çevrili olan bu mekânı dünyevî anlamda bir cennete çevirmek için, Kur'ân'ın işârî ve sarîh beyanlarının yanında birçok fiilleri, sözleri ve takrirleriyle ısrarla üzerinde durmuş ve sık sık onu vurgulamıştır. O'nun tabiatı koruma adına göstermiş olduğu bu hassasiyet, bugün ekolojik dengeyi korumak isteyen vakıf, dernek ve kuruluşların hassasiyetinden çok çok ileridedir. Meselâ, Nebiler Serveri, sıtma ve verem hastalıklarının kol gezdiği, belli ölçüde yeşillik olsa da, tam dengenin olmadığı Medine'ye hicret eder etmez, *"Allahım! Hz. İbrahim, Mekke'yi harem bölge ilan etmişti. Ben de Medine'yi harem bölge ilan ediyorum."* buyurmuştur. Harem'i, bugünün anlayışıyla izah edecek olursak, ona geniş alanlı "millî park" denebilir. Zira Allah Resûlü bunu izah ve şerh eden beyanlarında *"Otları koparılmaz, ağaçları kesilmez, hayvanları öldürülmez."* buyurmuşlardır. Hatta sahabe-i kiramdan bazıları kuyumcu ve demircilerin kullandığı, mezar ve çatılarda da ona ihtiyaç duyulan "İzhir otu ne olacak?" diye sorduklarında, Allah Resûlü önce duraklamış, sonra da *"İzhir bu hükkümden istisna."* buyurmuşlardır.

Yine Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hayber savaşında, daha önceki dönemler itibarıyla Müslümanlara

her türlü kötülüğü yapmış olan Yahudilerle muharebe ederken, mancınıklarla kale içini dövmekten başka çarenin kalmadığı bir anda, ağaçların kesilmesi ve kütükler hâlinde kaleye atılması noktasında yine beklentiye girmiş ve tereddüt geçirmiştir. Aynı endişeyi Nebiler Serveri, ekinlerin yakılması hususunda da göstermiştir. Hâlbuki, bugün galibiyet ya da mağlubiyetin bahis mevzuu olduğu böyle bir yerde ekinlerin yakılması da, ağaçların kesilmesi de tereddütsüz tecviz ediliyor. Ayrıca hac veya umre için ihrama giren kimselerin, Harem dahilinde hayvan öldürmesi, ağaçları kesmesi otları koparması yasak edilmiştir. Bu yasak fiillerin İslâm hukukundaki adı cinayettir. Bu cinayetleri işleyen insanlar, mutlaka günahlarının affı için Rabbilerine yalvarıp yakarmak zorundadırlar. Tevbe, bu günahın affedilmesi için asıl şart iken, bundan başka bir de insanın sadaka vermesi dinî bir hükme bağlanmıştır. Sadakanın sınırı ise, fidye miktarından, koyun kurban etmeye ya da telef edilen şeyin kıymetini vermeye kadar geniştir.

Buna göre, eğer Allah Resûlü, o dönemde çölün merkezi olan Yemen’de bulunsaydı, orayı da yeşillendirmek ve Cennet hâline getirmek için gerekli olan her şeyi yapacaktı. İşte şu beyan O’na aittir: *“Kimin elinde bir fide varsa, kıyamet kopacak da olsa, onu dikmeye gücü yeterse mutlak diksini!”*

Bir dönemde bu hususları nazara alan bizim insanımız dünyalarını cennetlere çevirmişti. Hatta İsmail Hâmi Danişmend, biraz mübalağalı da olsa bir eserinde, “Medine’den San’a’ya, oradan Hadramevt’e kadar, seyahat eden

bir insan, başına güneş değmeden, gölgelikler arasında seyahat edebiliyordu.” der.

Hâsılı, tabiatı koruma, onu muhafaza etme düşüncesinin topluma mâl olması çok önemlidir. Böylece, işe sahip çıkan insanların çokluğu nispetinde, neticeye daha çabuk gidilebilir. Ve kim bilir belki de işte o zaman insanoğlu “Yitirilmiş Cennetlere” tekrar kavuşabilir.

MİLLÎ GÜNAH

Türkçeyi güzel kullanmamak, millî günah, güzel Türkçeyi mefkûremizin emrine vermek de en büyük sevaptır.

SÖZÜN ÖZÜ

Özü köz olanın, sözü de öz olur.

VİRÜS

Bir yerde bir virüs meydana gelince, o orada hemen kendi nev'inin bayrağını dalgalandırmak için seri üremeye geçer.

KONUŞAN-KONUŞTURAN İNSAN

Konuşan insan güzel, konuşturan insan ise ondan daha güzeldir.

EKOLOJİ

Avrupa'da kendilerine “Yeşiller” adı veren çevreci bir grup ortaya çıktı. Siyasî parti kurmanın yanı sıra, değişik ad ve unvanlarla organize olarak, bu konuda çalışmalar başlattılar. Hatta bu çalışmalar vesilesiyle, dünyanın kaderine hâkim güçler ile temasa geçip onlarla bütünleştiler.

Bize gelince; bizde Müslümanları bu işe uyarmak bir hayli zor. Bu konuda 5-6 yıllık gayretimiz içinde ciddî bir mesafe alındığı söylenemez. Okullar, yurtlar seviyesinde sahip çıkma olmadı bu işe. Zaten devletin de bu işi ciddî anlamda sahiplendiği söylenemez. Yanan ormanları yeniden ikame için kaç defa müracaat ettiğimiz hâlde, pek çoğunda müspet cevap alamadık.

Evet, çevreye sahip çıkmak, ekolojik dengeyi korumak ve kollamak Müslümanın aslî görevleri arasındadır. İnşâallah, başta arkadaşlarımız bu hakikate uyanır, sonra da bunu dinî, millî, vatanî bir görev telakki ederek, etraflarına anlatarak yemyeşil ve dengeli bir dünya kurmayı başarurlar.

HZ. ÖMER (*radıyallâhu anh*) VE GÜNÜMÜZÜN DEMOKRASİ ANLAYIŞI

Hz. Ömer (*radıyallâhu anh*) dönemi, fikhî meselelerin tetkik ve tahkiki açısından daha sonraki devrelere ışık tutan önemli bir devredir. Bu dönemde her ne kadar fikhî açıdan belirli bir usûl ve prensip olduğu söylenemese de, her şeyin büyük ölçüde bir kısım ana disiplinlere irca edilerek yürütüldüğü de bir gerçektir.

Bunu bir misal ile izah edecek olursak: O'nun ashabın ileri gelenleri ile istişarede bulunması, bu suretle ortaya pek farklı görüşlerin çıkması, herkesin kendi görüşünü delillendirerek müdafaa etmesi söylenebilir. Arazi hukukuyla alâkalı, Hz. Ömer'le Hz. Bilal arasında görüş ayrılıklarının olduğu ve bunun günlerce tartışıldığı ve neticede, Efendimiz'in (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) Hayber ve Fedek'teki tatbikatı üzerinde mutabakata varıldığı zikredilebilir.

Ancak, bizim burada asıl üzerinde durmak istediğimiz mevzu, böylesine çözümü basit bir konuda bile Hz. Ömer'in (*radıyallâhu anh*), meseleyi müzakereye sunması ve çözümü –Resûlullah'ın uygulamasını çok iyi bilmesine

rağmen– sahabenin görüşüne arz etmesi ve her zaman müzakereye açık olmasıdır ki, zannediyorum bu, günümüzün demokrasi havarilerini epey şaşırtacaktır.

METAFİZİK GERİLİM GEVŞEYİNCE

Devletler de tıpkı insanlar gibi doğar, büyür ve ölürlür. Ancak, canlı kalma şartlarına riayet edildiği takdirde, oksijen çadırında da olsa, ömür bazen uzatılabilir. Osmanlı Devleti, bu hakikate çok güzel bir örnek teşkil etmektedir. II. Abdülhamid o baş döndürücü firaset, kiyaset ve fetanetleriyle ve çevresindeki dört başı ma'mur idarecileriyle, Devlet-i Âliye'nin ömrünü uzatmışlardır.

Cihan tarihinde, bir sülalenin elinde devam etmiş ve 6 asır dünyanın kaderine hükmetmiş başka bir devlet yoktur. Bu mânâda Osmanlı'ya, "Neden yıkıldı?" yerine "Neden bu kadar uzun yaşadı?" demenin daha doğru olacağı kanaatindeyim.

Evet, Osmanlı'yı yıkan birçok sebep vardı. Zannediyorum bu sebeplerden en önemlisi de fetihlerin verdiği zafer sarhoşluğuuydu. Son dönemler itibarıyla, bir Tarık, bir Yavuz Selim ve Sultan Süleyman gibi hareket edildiği söylenemez. Dolayısıyla da bir zafer sarhoşluğu her zaman söz konusu olabilir. Bu dönemde, güçlü ordularımızın ve yüksek iradelerimizin dünyayı hep tedip edip, onu hakimiyetimiz altında bulunduracağını ve hâkim konumumuzu devamlı muhafaza edeceğini zannettik. Oysa hâkim olma,

bir kısım esasları ve onların muhafaza edilmesini gerektiriyordu. Heyhât ki biz, çoktan o esasları kaybetme vetiresine girmiştik bile... Dolayısıyla bu dönemde devletin, idârî, iktisadî, siyasî, kültürel yanlarıyla alâkalı herhangi bir alternatif projemiz olmadı. Nasıl olsa fatih ordular, cihanı fethediyor ve ÷lkemize ganimet akıtıyordu.. iktisadımızı buna göre plânlar, “gelir-gider” dengesi der, kulağımızın üzerine yatar ve yan gelip keyfimize bakarız, diyorduk. Ne var ki biz böyle düşünürken hasımlarımız da boş durmamış, yapmış oldukları inkılâplarla süper devlet olma yollarını bulmuş ve yürümüşler.. biz ise içine girdiğimiz “teekül” fasit dairesinde kendi sonumuzu hazırlamışızdır.

İnhitatımızı hazırlayan bu sebebe; tenperverlik, rahatperverlik, haremperverlik, çoluk-çocuğa düşkünlük, ideal ve mefkûre insanı olamama.. gibi zaaf ve hastalıkları da eklemek mümkündür.

Doğrusu, ışık doğudan geldiği ve “biz” kaynaklı olduğu hâlde; sırf kendi prizmamızda odaklayıp değerlendiremediğimizden dolayı onu elden kaçırmışızdır. Kur’ân-ı Kerim’in ifadesiyle, Allah insanlara zulmetmez; zulüm evvelâ insanların kendi nefislerinde başlar. Zira onlar, heva-i nefislerine uyup bedenî hayatlarını yaşadıkları için, birer cismaniyet insanı olmuşlar ve dolayısıyla da duygu, düşünce ve “gâye-i hayâl”den uzaklaşmışlardır. Allah da ölmüş ruhları gibi onların cesedlerini de öldürmüştür.

Evet, geçmişteki o ölmeler belki bizim için çok ağırdır, ama -inşallah- ilerideki milletçe dirilişimizin onu telâfi edeceğine inanıyorum.

BİR MENKİBE

İbrahim Havvas Hazretleri, gönül dünyamızı aydınlatan altın silsilenin önemli bir halkasıdır. Burada müsaadenizle kendisine ait bir menkıbeyi nakletmek istiyorum:

Hazret, bir sene hacca gitmek niyetiyle yola çıkar. Yol boyunca kulağına “İbrahim Havvas!” diye gaipten bir kadın sesi gelir ve gayri ihtiyarî olarak Mekke tarafına değil de İstanbul’a doğru gider. Şehre girer ve orada kapısının önünde insanların toplandığı yüksek bir köşk görür. Daha sonra oradakilerden Rum Kayseri’nin kızının delirmiş olduğunu ve çaresi için doktorlarını topladığını öğrenir.

Aslında, Kayser’in kızı bir vesileyle Barnaba İncili’ni okumuş ve orada Efendimiz’le alâkalı hakikatleri öğrenerek ihtida etmiş; Papazlar ise, “Ruhuna şeytan girdi ve delirdi.” gibi düşüncelerle onun yakılmasına karar vermişlerdir.

İbrahim Havvas Hazretleri, “Ben prensesi tedavi edebilirim.” diyerek onun yanına yaklaşır ve daha sonra aralarında şöyle bir konuşma geçer:

- Ey İbrahim Havvas! Hoşgeldiniz.

-(İbrahim Havvas Hazretleri, hayret dolu ifadelerle)
Beni nereden tanıyorsunuz?

- Canımı, canana teslim etmek istedim ve Hak Teâlâ'dan sevdiği bir kulunu yanımda bulundurmasını niyaz ettim. "Üzülme, yarın İbrahim Havvas dostum sana gönderilir." buyruldu.

- Hastalığınız nedir?

- Gerçeği buldum ve ihtida ettim. Bu sebeple hâlime delilik, bana da deli dediler.

- Bizim diyara gelmek ister misiniz?

- Sizin diyar neresidir?

- Mekke, Medine ve Kâbe gibi mukaddes beldeler...

- Sağ tarafına bak!

Sağ tarafına bakan İbrahim Havvas Hazretleri, bir düzlükte Mekke, Medine ve Beytü'l-Makdisi karşısında görür. Az sonra prenses, "Vakit yaklaştı, istek ve arzu haddi aştı." deyip, kelime-i şehadet getirerek ruhunu Rahman'a teslim eder.

Kayser'in kızı, bütün debdebe ve ihtişamın yaşandığı bir saray ikliminde yetişmiştir. Onun bunları elinin tersiyle itip terk etmesi, kanatlanıp uçmasına yetmiştir.

BİR EDEP ANLAYIŞI

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), kendisine karşı ayağa kalkılmasını istememesine ve “*Acemlerin büyükelrine ayağa kalktığı gibi ayağa kalkmayın.*” buyurmasına rağmen, ashab-ı kiram kendisine karşı hürmette kusur etmiyor ve ayağa kalkıyorlardı. Biz de Mevlid-i Nebevî okunurken, “Doğdu ol saatte ol Sultan-ı Din.” denildiğinde “Hoő geldiniz.” mânâsına ayağa kalkıyor ve kendilerine karşı hürmet ve tazimlerimizi arz etmeye çalışıyoruz. Evet, bu bir edep anlayışı ve edep göstergesidir. Dolayısıyla, ihmal edilmemeli ve mutlaka yerine getirilmelidir.

MEÂRİZ

Eskiden beri halk arasında, harp anında düşmanı aldatmakta, insanların arasını bulmakta ve karı-kocayı uzlaştırmakta Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), yalan söylemeyi caiz görmesi kanaati yaygındır. O'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu mevzuda söylemiş olduğu hadislerden böyle bir hüküm çıkarmanın oldukça yanlış olduğu kanaatindeyim. Zaten Buhari ve Müslim gibi hadis kitaplarının şerhini yapan Kastallani, Aynî, Nevevî.. gibi muhakkikîn de şerhlerinde bu konularla ilgili hadisleri, yalana cevaz verme şeklinde değil, meâriz olarak yorumlamışlardır.

Efendimiz'in hayat-ı seniyelerinde yapmış olduğu şaka türü hâdiseleri göz önüne alarak, zaruret hâlinde meâriz yapmayı, pek çok muhakkik mahzursuz görmüşlerdir ama, imana, icraat-ı İlâhiye'ye ve vakıa ters bir şey olduğunu belirterek hiçbir şekilde yalana cevaz verilemeyeceğini belirtmeyi de ihmal etmemişlerdir. Ta'rizden gelen "muarrez" in çoğulu "meâriz", tevriye gibi maksadı muhataba kapalı ifade etme demektir. Başka bir ifadeyle, ifadenin muhataba farklı bir şekilde yansıtılması denebilir. Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) yaşlı bir kadına,

“Yaşlı kadının cennete giremeyeceği” ifadesi bu kabildendir ki, daha sonra gerçek maksatlarının, yaşlı kadının, yaşlı olarak cennete girmeyeceğini kastettiklerini tasrih buyurmuşlardır.

Hadis kitaplarında bu vak’anın şöyle cereyan ettiği söylenir: Bir kadın huzur-u risalet penahiye gelip, “Dua buyur Ya Resûlallah, cennete gireyim.” der. Allah Resûlü de, “Yaşlı kadın cennete giremez.” buyurur; kadının çok üzüldüğünü görünce, “Ben, yaşlı kadın yaşlı olarak değil, genç olarak cennete girecek demek istedim.” ferman eder ve kadının gönlünü sevinçle coşturur. Ve yine Hz. Enes’in kulağından tutup: “İki kulaklı nasılsın?” gibi sözlerini bu cümleden sayabiliriz.

Hâsılı Efendimiz, hayatı boyunca hep yalanın karşısında olmuş ve onun her ne vesileyle olursa olsun, -şaka buna dahil- söylenmemesini istemiş; Ashabının, “Ya Resûlallah, siz de şaka yapıyorsunuz.” demelerine karşı da, “Ben ancak doğruyu söylüyorum.” buyurmuşlardır.

Evet O, daima hakkı ve hakikatı söylemiş, hayatında yalanın kıl kadarına dahi yer vermemiştir. Bu itibarla da O’nun bu konulardaki hadislerini de, doğrudan doğruya hilâf-ı vâki beyanda bulunma şeklinde değil, maksadı gözeterek tevriye yapıp muhatabın farklı şekilde anlamasını sağlama şeklinde yorumlamak gereklidir.

CEMAATLE NAMAZ VE KOLEKTİF ŞUUR

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), namazın cemaatle kılınmasına çok ehemmiyet vermiş ve her vesile ile bunu teşvik etmiştir. “Nefsim kudret elinde olan Allah’a yemin ederim ki, ateş yakılması için odun toplanmasını emretmeyi, sonra da namaz için ezan okunmasını, daha sonra bir kimseye emredip insanlara imam olmasını, sonra da cemaatle namaza gelmeyenlere gidip evlerini yakmayı düşündüm.” hadisi O’nun cemaate verdiği önemi göstermektedir. Nitekim fukaha, bu hadisten hareketle cemaate farz, vacip ve sünnet-i müekkelede hükmünü vermişlerdir. Ahmed b. Hanbel Hazretleri; “Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve rüku edenlerle birlikte rüku edin.”³⁹ âyet-i kerimesi ve arz ettiğimiz hadis-i şeriften hareketle, namazın cemaatle kılınmasının farz-ı ayın olduğu hükmüne varmıştır. Şafî fukahası, namazın cemaatle kılınmasını farz-ı kifaye olarak kabul ederken, Hanefî ve Malikîler ise sünnet-i müekkelede olduğunda ittifak etmişlerdir.

İnsanlığın İftihar Tablosu (sallallâhu aleyhi ve sellem), “Cemaatle kılınan namaz tek başına kılınan namazdan 27

³⁹ Bakara sûresi, 2/43

derece daha üstündür.” buyurmuş ve cemaatle kılınan namazın sevap açısından daha faziletli olduğunu bildirmiştir. Sevab-ı uhrevînin umuma terettüp etmesi itibarıyla, bir ferde verilen sevaptan diğerlerinin mahrumiyeti söz konusu değildir. O sevabın tamamı, nuraniyet sırrıyla herkesin defterine işlenir.

Bu hadisler, aynı zamanda bize, Allah yolunda yapılan ibadet ü taat ve seyr u sülûkteki ferdî muvaffakiyetlerin, mutlak mânâda mükâfat ve karşılık göreceğini, ancak neticede bunların yine ferdiyet plânında kalıp, hiçbir zaman cemaat hâlinde edâ edilme keyfiyetine ulaşamayacağı hakikatini öğretmektedir. Bu husus; namaz, oruç, hac vs. ibadetlerde olduğu gibi, iman ve Kur’ân yolunda yapılan gayretlerde de mevzuubahistir.

Ancak, devamlı olarak tek bir ferde, Allah’ın vadettiği şeylere ulaşma teminatının olmadığına da mutlak olarak bilinmesi gerekir. İnsan, iman ve Kur’ân adına tek başına harikulade bir şeyler yapsa bile bu, daima ferdiyet plânında kalır. Fakat bir iş, duygu ve düşüncede aynı değerleri paylaşan bir topluluk hâlinde edâ edildiği takdirde, iştirak-ı âmâl-i uhreviye düsturundan hareketle, o insanların her bir ferdi bu amelden kazanılan sevaptan hissedar olur.

Hâsılı, asrımız kolektif şuur asrıdır ve ancak bu şuurla hareket edilerek Kafdağından ağır yükler kaldırılabilir.

